

8. රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සහ අයවැය කටයුතු

8.1 සමස්ත නිරීක්ෂණ සහ ප්‍රතිපත්ති කාර්ය සාධනය

මෑත කාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමෝපාය සාර්ව ආර්ථිකයෙහි ස්ථාවරභාවය ඉහළ නැංවීම, ආර්ථිකයෙහි ආයෝජන හා ඉතුරුම් වැඩිකිරීම, සේවා නියුක්තිය ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා දිළිඳුබව තුරන් කිරීම යන අරමුණු මුල් කරගෙන සැකසී ඇත. රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු තුළින් සරල, අඩු බදු අනුපාතිකයන්ගෙන් යුත් නිවැරදි බදු ක්‍රමයක් ඇති කිරීම සහ නාස්තිකාරී හා ප්‍රමුඛ නොවන වියදම් අඩුකිරීම තුළින් වියදම් වඩාත් තාර්කික කිරීම, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිසංස්කරණය සහ රාජ්‍ය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමක් අරමුණු කරගනු ලැබීය. මෙම ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූලව, 1999 දී රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයෙහි අත්පත් කරගත් ප්‍රගතිය තවදුරටත් වර්ධනය කර ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව 2000 වසරේ අයවැය සකස් කරන ලදී. කෙසේ වුවද, ප්‍රධාන පෙළේ අයහපත් ප්‍රවණතාවයන් දෙකක්, එනම් ආරක්ෂක වියදම් වැඩිවීම හා ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළෙහි බනිජතෙල් මිල ගණන් ඉහළ යෑම හේතුවෙන් 2000 අයවැය මගින් අපේක්ෂා කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන් වෙත ළඟාවීම අතිශය දුෂ්කර කාර්යයක් බවට පත්විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2000 දී රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශක සැලකිය යුතු ලෙසින් අයහපත් බවට පත් වූ අතර එමගින් මෑත කාලයේදී ගොඩ නඟා ගන්නා ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා මාවතෙන් පිටතට යොමුවීමක් පිළිබිඹු වේ.

ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළෙහි බනිජතෙල් මිලගණන් ඉහළයාමද ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම්හි කොටස් සඳහා ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළ තුළ පැවති අසතුටුදයක තත්ත්වයද දුර්වල රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයක් ඇති කිරීමට බලපෑ බාහිර සාධක සමහරකි. අනාපේක්ෂිත ලෙස වැඩි වූ ආරක්ෂක වියදම්, දේශීය පරිසරය තුළ ඇති වූ අස්ථාවර භාවයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. වැඩි වූ බනිජ තෙල් මිල ගණන් රාජ්‍ය ව්‍යවසාය සමහරක පිරිවැය ව්‍යුහය ඉහළ නැංවීමට හේතු විය. මේ නිසා ආර්ථිකය තුළ පැවති පාලිත මිල ගණන් වැඩි කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ඇති විය. පාරිභෝගිකයන් මත බරක් ඇතිකරන ලද මිල සංශෝධනයන් නිසා, ජනගහණයෙන් තෝරාගත් කොටස් සඳහා සහන ලබාදීමේ අරමුණින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියා මාර්ග කීපයක් ගැනීමට සිදුවිය. ආදායමෙහි පැවති අයහපත් තත්ත්වයද අයවැය ගැටළුව සඳහා දයක විය. යුධ වියදම් වැඩිවීම තුළින් ඇති වූ අස්ථාවර තත්ත්වය පාලනය කිරීම සඳහා ආදායම් හා වියදම් නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියා මාර්ග ගනු ලැබුවද, වසර 2000 දී අයවැය තත්ත්වය අයහපත් බවට පත් විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2000 අයවැය යටතේ අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන් වෙතින් ගිලිහී යාමක් සිදුවිය.

සමස්ත අයවැය හිඟය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස අයවැය තුළින් ඉලක්ක කරන ලද සියයට 7.6 ට සහ 1999 දී පැවති සියයට 7.5 ට සාපේක්ෂව යන 2000 දී සියයට 9.9 දක්වා වැඩි විය. ආදායමෙහි අඩුවීම සහ ප්‍රධාන වශයෙන් වර්තන වියදම් සඳහා දරන ලද වියදම් ඉහළයෑම අයවැය හිඟය වැඩිවීමට හේතු විය. ආදායම දැඳේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී පැවති සියයට 17.7 සිට සියයට 16.8 දක්වා අඩු වූ අතර, වර්තන වියදම දැඳේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් පසුගිය වර්ෂයේදී පැවති සියයට 18.7 සිට 2000 දී සියයට 20.3 දක්වා වැඩි විය. රජයේ ආදායම් පිළිබඳව සලකා බලන විට, බදු හා බදු නොවන මූල්‍යන් දෙකෙහිම බදු ආදායම අඩු මට්ටමක පැවතිනි. රජයේ වර්තන වියදම වැඩිවීමට 2000 මැයි මාසයේ සිට තර කෙරුණු ආරක්ෂක කටයුතු විශාල වශයෙන් හේතු විය. ආදායමෙහි අඩුවීම හා ඉහළ වර්තන වියදමෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වර්තන ගිණුමෙහි හිඟය දැඳේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් පසුගිය වර්ෂයේදී සියයට 1.0 සිට 2000 දී සියයට 3.4 දක්වා වැඩි විය. මීට ප්‍රතිවිරුද්ධව, මුල් අයවැය ඇස්තමේන්තු තුළින් සියයට 0.6 ක ඉතිරියක් අපේක්ෂා කරන ලදී. රාජ්‍ය ආයෝජන දැඳේ. හි යෙන් සියයට 6.4 ක මට්ටමේ පවත්වා ගන්නා ලදී. 2000 දී පැවති ඉහළ අයවැය හිඟය ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය ණය ගැනීම් මගින් මූල්‍යනය කරන ලද අතර, එම ණය ලබාගැනීම් ප්‍රමාණය දැඳේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී පැවති සියයට 6.8 සිට 2000 දී සියයට 9.4 දක්වා වැඩි වූ අතර එය මෑත කාලයේදී වාර්තා කරන ලද වැඩිම දේශීය ණය ලබාගැනීම් ප්‍රමාණය වේ. බැංකු අංශය තුළින් ණය ලබාගැනීම් දැඳේ. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 1999 දී පැවති සියයට 2.4 සිට 2000 දී සියයට 4.3 දක්වා වැඩි විය. මුලින් සැලසුම් කරන ලද පරිදි ටෙලිකොම් කොටස් විකිණීම අයහපත් විදේශීය පරිසරය නිසා ප්‍රමාද කිරීමට සිදුවීම, බැංකු තුළින් ණය ලබාගැනීමට අර්ධ වශයෙන් හේතු විය.

රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය අයහපත් බවට පත්වීම ආර්ථිකයේ අනෙකුත් සාර්ව ආර්ථික කටයුතු ද අයහපත් තත්ත්වයකට පත් කිරීමට බලපෑවේය. රජයේ ඉහළ අයවැය හිඟය ගෙවුම් ශේෂයේ වර්තන ගිණුමෙහි තත්වය අයහපත් බවට පත්වීම තුළින් පිළිබිඹු විය. ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ පැවති සීමාකාරී තත්ත්වයන් යටතේ, රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයෙහි වූ ප්‍රසාරණය මුදලේ අවප්‍රමාණය වීම කෙරෙහි බලපෑවේය. මූල්‍ය අංශය සැලකීමේදී, රජය විසින් මහ බැංකුවෙන් ණය ගැනීම් වැඩිවීම සංචිත මුදල් වැඩිවීම කෙරෙහි දයක වුවද, විදේශීය සංචිත කියුණු ලෙස අඩුවීම නිසා එම බලපෑම හිලවී විය. දේශීය අරමුදල් සඳහා රජයේ ඉල්ලුම පුළුල් වීම සමගම බනිජ තෙල් මිල ගණන් ඉහළ යෑම ප්‍රධාන කොටගෙන රාජ්‍ය සංස්ථාවල ණය ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය වැඩි වීම දේශීය පොලී අනුපාතිකයන් මත පීඩනයක් ඇති කළේය. වෙළඳපොළ බලවේග මගින් තීරණය කරනු ලබන රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ඵලද අනුපාතිකයන් විශාල ලෙස ඉහළ ගිය අතර, වසර දෙකකින් කල්පිරෙන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා ඵලද අනුපාතිකය වර්ෂය තුළදී සියයට 22 දක්වා ඉහළ නැගිණි.

අයවැය තත්වයෙහි ප්‍රතිපත්තිමය බලපෑම්, එය 2000 අයවැය මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද මැදිකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය වෙතින් කොතෙක් දුරට බැහැරවී ඇතිදැයි යන්න මත රඳ පවතී. මෙම ක්‍රමෝපාය මගින් ද.දේ.නි යේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 7.6 ක අඩු අයවැය හිඟයක් අපේක්ෂා කළ අතර, අනතුරුව එළඹෙන වර්ෂවලදී එනම් 2001 දී ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 6 ක්ද 2002 දී ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 5 ක් ද දක්වා අයවැය හිඟය අඩු කිරීම කුලීන් ක්‍රමික රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවයක් ජනාකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ලදී. බදු ක්‍රමයෙහි ආදායම් නම්‍යතාවය වැඩි දියුණු කිරීම, වර්තන වියදම් අඩු කිරීම හා විවිධකෘතීන් මුදල් කළමනාකරණ ක්‍රම ඇති කිරීම අරමුණු කරගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ගැලපුම් ක්‍රියාමාර්ග කුලීන් මෙම අඩු අයවැය හිඟය ජනාකරගැනීමට බලාපොරොත්තු විය. මෙම ක්‍රියා මාර්ගයන්හි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, අයවැයෙහි වර්තන ගිණුමෙහි 2001 දී ද ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 2.5 ක හා 2002 දී සියයට 4 කද අතිරික්තයක් ජනිත කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ලදී. මේ අතර, 2002 වන විට රාජ්‍ය ආයෝජනය ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 8.8 දක්වා වැඩි වනු ඇතැයි ද එමගින් රාජ්‍ය ආයෝජන රටෙහි දිගුකාලීන සංවර්ධනයෙහි වැදගත් කොටසක් බවට යළි පත්වේ යැයි අපේක්ෂා කෙරුණි.

2000 වර්ෂයේදී රජය විසින් බදු ක්‍රමෝපායන් හි ද්විත්ව ක්‍රියාමාර්ගයක් අනුගමනය කරන ලදී. ඒ යටතේ ආදායම් රැස් කිරීම සහ බදු ව්‍යුහය තාර්කික කිරීම යන කරුණු ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රධාන අංශයන් ලෙස සලකන ලදී. ආදායම් රැස්කිරීම මගින් සාරවත් ආර්ථිකයෙහි ස්ථායීතාවය බලාපොරොත්තු වූ අතර ආර්ථිකයේ ව්‍යුහාත්මක සංරෝධකයන් ඉවත් කිරීම සඳහා බදු ව්‍යුහය තාර්කික බවට පත් කිරීම නොකඩවා සිදු කරන ලදී.

ආර්ථික වර්ධනය කෙරෙහි බදු ක්‍රමය විසින් ඇති කරන ලද ව්‍යුහාත්මක සංරෝධකයන් සඳහා විසඳුම් ලබාදීමට තීරුබදු ක්‍රමය වඩාත් තාර්කික බවට පත්කිරීම හරහා උත්සාහ දරන ලදී. බදු ක්‍රමය තුළ ජාත්‍යන්තර වෙළඳම කෙරෙහි වූ වැඩි නැඹුරුව අඩු කිරීමේ අරමුණින් ආනයන තීරු බදු ව්‍යුහය තුළ ගැලපුම් සිදු කළේය. විදේශීය වෙළඳම මත අධික ලෙස බදු අයකිරීම මගින් දේශීය කර්මාන්ත ජාත්‍යන්තර තරඟකාරීත්වයට විවෘතවී ඒ කුලීන් වර්ධනය වීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථා අහෝසි කරන අතර නව තාක්ෂණය අත්කර ගැනීම සඳහා ආර්ථිකය තුළ පවතින හැකියාවන්ටද බාධා කරනු ඇත. එබැවින් මෙම තීරුබදු ප්‍රතිසංස්කරණ නිවැරදි දිශාව වෙත තබන ලද පියවරක් ලෙස සැලකිය හැකිය. එහෙයින්, 1995 දී හඳුන්වාදෙන ලද සියයට 10, 20 හා 35 යන තීරුබදු අනුපාත තුනකින් සමන්විත තීරුබදු ක්‍රමය, සියයට 10 සහ 25 වන පරිදි අනුපාත දෙකකින් සමන්විත වන ලෙස සංශෝධනය කරන ලදී. 1999 දී සියයට 30 ක් ලෙස තීරණය කරන ලද උපරිම තීරුබදු අනුපාතය 2000 දී සියයට 25 ලෙස අඩු කරන ලදී. සියයට 25 තීරුබදු අනුපාතය නිමි නිෂ්පාදන සඳහා අදාළවන අතර, අතරමැදි භාණ්ඩ සඳහා සියයට 10 ක තීරු බද්දක් පනවන ලදී. කෙසේ වුවද, දේශීය ගොවීන් රැකගැනීමේ අරමුණින් තෝරාගත් කෘෂිකාර්මික ආනයන සඳහා වන ආනයන බදු අනුපාතය සියයට 35 ක ඉහළ මට්ටමක පවත්වාගනු ලැබීය.

බනිතනේල් නිෂ්පාදන සඳහා බදු අයකිරීම සරල කිරීම සඳහා බොරතෙල් මත පනවා තිබූ ආනයන බද්ද වෙනුවට නිමි බනිතනේල් නිෂ්පාදන මත නිෂ්පාදන බද්දක් පනවන ලදී. ඒ අනුව, 2000 පෙබරවාරි මාසයේදී බොරතෙල් මත වූ ආනයන බද්ද ඉවත් කිරීමත් සමඟ ඩීසල්, හුම්තෙල් හා පෙට්‍රල් මත සියයට 45 ක නිෂ්පාදන බද්දක් පනවන ලදී. මෙම ක්‍රියා මාර්ගය තුළින් මෙතෙක් ඩීසල්, පෙට්‍රල් හා හුම්තෙල් මත පනවා තිබූ පිළිවෙලින් සියයට 15, සියයට 50 හා ශුන්‍ය යන නිෂ්පාදන බදු අනුපාතිකයන් එක් බදු අනුපාතයකට පත්කර බනිතනේල් නිෂ්පාදන වලින් බදු අයකිරීම සරල කරන ලදී. 2000 නොවැම්බර් මාසයේදී මෙම නිෂ්පාදන තුන සඳහා වන නිෂ්පාදන බදු අනුපාතය සියයට 35 දක්වා අඩු කරන ලදී.

තීරු බදු අනුපාතය අඩුවන පරිදි සිදුකරන ලද සංශෝධනයන් හා තීරුබදු ව්‍යුහය සරල කිරීමත් සමඟ දේශීය කර්මාන්තකරුවන් හා ගොවීන් සඳහා ඇති ආරක්ෂණය වඩාත් පුළුල් කිරීමේ අරමුණින් 2000 දී රජය විසින් තීරුබදු ක්‍රමය වඩාත් විධිමත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබීය. පොල් නිෂ්පාදන අංශය ආරක්ෂා කිරීමේ අරමුණ ඇතිව ආහාරයට ගනු ලබන තෙල් සඳහා මෙතෙක් ලබාදී තිබූ ආනයන බදු අත් හැරීම ඉවත් කරන ලද අතර, සියයට 25 ක ආනයන බදුවලට අමතරව තවත් සියයට 25 ක අධිහාරයක් පනවනු ලැබිණ. බදු අනුපාත වඩාත් තාර්කික කිරීම සඳහා මෙතෙක් බඩ ඉරිඟු මත පනවා තිබූ සියයට 5 ක ආනයන බද්ද සියයට 10 දක්වා ඉහළ දමනු ලැබීය. 2000 පෙබරවාරි මාසයේදී සියයට 10 ක් ලෙස සම මට්ටමට ගෙනෙන ලද සීමෙන්හි සඳහා අයකෙරෙන රේගු බද්ද, 2000 ජූනි මාසයේදී තෝරාගත් අංශ සඳහා සියයට 25 දක්වා ඉහළ නංවන ලද අතර, දේශීය සීමෙන්හි නිෂ්පාදනය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා අනුබල දීමට මෙකුලීන් බලාපොරොත්තු විය. දේශීය ගොවීන් හට ලබාදුන් ආරක්ෂණය පුළුල් කිරීම සඳහා 2000 අගෝස්තු සිට 2000 නොවැම්බර් දක්වා මාස 3 කට බලපැවැත්වෙන පරිදි ආනයනිත අර්තාපල් සඳහා සියයට 35 ක බදු අනුපාතයක් ඇතිවන ලෙස අධිහාරයක් පැනවීය. 2000 දෙසැම්බර් මාසයේදී අර්තාපල් මත වූ ආනයන බද්ද වෙනුවට කිලෝ ග්‍රෑම්යකට රුපියල් 20 ක් වූ විශේෂිත බද්දක් පනවන ලද අතර, අධිහාරය ඉවත් කරනු ලැබීය. දේශීය වී/සහල් අලෙවි කරගැනීමේදී ඇතිවී ඇති ගැටළු නිරාකරණය කිරීමේ අරමුණින් සහල් ආනයනය සඳහා බලපත්‍ර ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය 2000 ජූලි මාසයේදී හඳුන්වා දෙනු ලැබිණ.

බදු ව්‍යුහයෙහි නම්‍යතාවය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ඇති සහ ආයෝජන මණ්ඩලයට අයත් නොවන අංශ සඳහා ලබා දී ඇති අධික බදු සහන තාර්කික මට්ටමකට ගෙන ඒම පිණිස රජය විසින් පියවර ගනු ලැබීය. පුද්ගලයෙකුගේ බදු අයකරන ආදායමෙන් ආයෝජන පිරිවැය අඩුකර ගැනීමට ලබාදුන් අවසරය මත පැවති ආයෝජන බදු දීමනාව 2000 මාර්තු මාසයේදී අවසන් විය. කෙසේ වුවද, උපයෝජනය නොකරන ලද ඉතිරි ආයෝජන ජීවිතීය කොටස ඉදිරියට ගෙන යෑම සඳහා අවසර ලබාදුන් හෙයින්, එය මෙම සංශෝධන කුලීන් රැස්කිරීමට බලාපොරොත්තු වූ ආදායම කෙරෙහි අනාගතයේදී බලපානු ඇත. තවද, උසස් තාක්ෂණ දිරිදීමනා මාලාව යටතේ නව සමාගම් සහ පවත්නා ව්‍යාපාර වෙත

නව බදු විරාම ප්‍රදානය කිරීම 2000 අප්‍රේල් 1 වෙනි දින අහෝසි විය. උසස් තාක්ෂණය යොදා ගන්නා කර්මාන්ත සඳහා බදු විරාම සහ තීරුබදු වලින් නිදහස්ව ආනයන කිරීමේ පහසුකම් මෙම උසස් තාක්ෂණ දිරිදීමනා මාලාව යටතේ ලබා දුනි.

ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ඇති අංශයන් පිළිබඳව සලකා බලන විට, 2000 අයවැය මගින් යෝජනා කරන ලද පරිදි ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ පවතින ව්‍යාපාර වෙත ලබාදී ඇති සහන තාර්කික කිරීම සඳහා පියවර ගනු ලැබීණි. 1994 ට පෙර ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ පැවති, අපනයනය නොකරන කර්මාන්තවල ව්‍යාපෘතීන් සම්බන්ධ ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ ආනයනය රේගු බදුවලින් නිදහස්ව සිදුකිරීමට නිශ්චිත වූ කාල පරිච්ඡේදයක් නොමැතිව අවසර ලබා දී තිබුණි. කෙසේ වුවද, 2000 අයවැය ලේඛනය ඉදිරිපත් කිරීමත් සමඟ ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අපනයනය නොකරන කර්මාන්ත සඳහා ව්‍යාපෘති සම්බන්ධ ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ බදුවලින් නිදහස්ව ආනයනය කිරීම, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන කාල පරිච්ඡේදයට පමණක් සීමා කරන ලදී. මෙම පහසුකම් දැනටමත් ලබාගෙන සිටින ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ඇති අපනයනය නොකරන කර්මාන්ත සඳහා මෙම සීමා කිරීම 2001 මාර්තු මස 31 වෙනිදා සිට ක්‍රියාත්මක වනු ඇත. තවද, 2000 ජනවාරි සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන සමාගම් සඳහා මෙතෙක් ලබා දී තිබූ දැනට භාවිතාවන වාහන වෙනුවට තීරුබදු රහිතව වාහන ආනයනය කිරීමට මෙතෙක් ලබා දී තිබූ පහසුකම්ද ඉවත් කරන ලදී. මීට අමතරව, ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ ඇති සමාගම් වෙත තීරුබදු වලින් නිදහස්ව සුබෝපහෝගී වාහන ආනයනය කිරීමට ලබාදී තිබූ පහසුකම්ද රජය විසින් 2000 ජනවාරි සිට අහෝසි කරන ලදී.

දිරිගැන්වීම් ව්‍යුහය වඩාත් විධිමත් කිරීමට හා ආදායම් අඩුවීම අවම කරමින් ප්‍රමුඛ අංශවලට පමණක් දිරිගැන්වීම් ලැබෙන බවට වගබලා ගැනීමේ අරමුණින්, ආයෝජන මණ්ඩල නීතියේ 17 වන කොටස යටතේ පවතින සියළුම දිරිගැන්වීම් අංශ සඳහා අවම ආයෝජන සීමා පැනවීමට 2000 අයවැය මගින් යෝජනා කරනු ලැබීණි. මීට අමතරව, ප්‍රාදේශීය කාර්මිකකරණය දිරිගැන්වීම සඳහා කර්මාන්තවලට ලබාදුන් වසර 5 සිට 8 දක්වා වන බදු විරාමයන් කාර්මික උද්‍යාන හෝ අපනයන සැකසුම් කලාපවල පිහිටුවා ඇති දියුණු කළ යුතුයැයි තෝරාගත් ව්‍යාපාරවලට පමණක් ලබාදීමට නියමිත විය. තවද, 2000 අයවැය තුළින් ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ විශාල පරිමාණයේ ව්‍යාපෘති සඳහා ලබාදී ඇති දිරිගැන්වීම් වඩා තාර්කික කිරීමට යෝජනා කරනු ලැබීණි. 1996 ට පෙර අවම වශයෙන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 500 ක ආයෝජනයකින් යුත් මෙවැනි ව්‍යාපෘති සඳහා, කුමන ආකාරයේ ආනයනයක් සඳහාද යන්න නොසලකා, වසර 10 ක බදු විරාමයක් ලබා දෙන ලදී. 2000 අයවැය මගින් මෙම පහසුකම රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,500 කට වැඩි ආයෝජනයක් සහිත මහා පරිමාණ ආයෝජන කරනු ලබන සමාගම් සඳහා පමණක් සීමා කිරීමට යෝජනා කරන ලදී. රුපියල් දශ ලක්ෂ 500 සිට රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,499 අතර පරාසයක ආයෝජන සිදුකර ඇති අපනයන නොකරන ව්‍යාපෘති සඳහා බදු විරාම වෙනුවට සියයට 15 ක සහනදායී බදු අනුපාතිකයක් යෝජනා කරන ලදී. ආයෝජන මණ්ඩල නීතියෙහි 17 වන

කොටස යටතේ අනුමත ආයෝජන සඳහා වන අවම ආයෝජන නිර්ණායකයන් සහ ප්‍රාදේශීය කර්මාන්තකරණය හා විශාල පරිමාණයේ ව්‍යාපෘති සඳහා අදාළ වන දිරිගැන්වීම්, ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් දැනට සමාලෝචනය කරමින් පවතී.

ඉතුරුම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම, විශේෂයෙන් සඳහන් කළ අංශයන් දෙබිඳීමක් කිරීම සහ ඵලදායීතාවය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින්, 2000 දී සුදුසුකම් ලැබීමේ ගෙවීම් හා බදු විරාම වශයෙන් දිරිගැන්වීම් හඳුන්වා දෙන ලදී. ස්වයං-රැකියාලාභී පුද්ගලයන් සහ මධ්‍යම පංතික පවුල් අතර ගිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීම් දෙබිඳීමක් කිරීමේ අරමුණින්, බදු අයකිරීමට යටත්වන ආදායමින් අඩුකළ හැකි සුදුසුකම් ලැබීමේ ගෙවීම් යටතට, ජීවිත හා වෛද්‍ය රක්ෂණ වාරිකද 2000 අප්‍රේල් සිට ඉදිරියට බලපැවැත්වෙන පරිදි ඇතුළත් කරනු ලැබීණි. සුදුසුකම් ලැබීමේ ගෙවීම්, රුපියල් 25,000 හෝ තක්සේරු කළ හැකි ආදායමින් 1/3 ක් හෝ යන දෙකින් අඩු ප්‍රමාණය තෙක් සීමා කරන ලදී. ජාතික චිත්‍රපට කර්මාන්තය ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අරමුණින් සුදුසුකම් ලැබීමේ ගෙවීම් ලෙස චිත්‍රපටයක මුළු නිෂ්පාදන වියදම අඩු කිරීමට ඉඩ හැරීම මගින් දේශීය චිත්‍රපට කර්මාන්තය සඳහාද දිරිගැන්වීම් ලබාදෙන ලදී.

මේ අතර, ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ පවතින යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීමේ යෙදී සිටින සමාගම් සහ ආයෝජන මණ්ඩලයේ අනුග්‍රහය දක්වන නොමිලේ මෙන්ම ගාස්තු අය කිරීම මත ද වෛද්‍ය සේවා සපයන ද්වි - ස්ථර රෝහල් ව්‍යාපෘතීන් යනාදියෙහි නව කොටස් මිලදී ගැනීම සඳහා 1998 දී හඳුන්වා දෙන ලද සුදුසුකම් ලැබීමේ ගෙවීම් 2000 මාර්තු අවසානය දක්වා අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යනු ලැබීණි. යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීමේ සමාගම් සම්බන්ධව සැලකූ විට බදු සහන අදාළ වන්නේ රුපියල් දශ ලක්ෂ 300 ක නිකුත් කළ කොටස් ප්‍රාග්ධනයකින් යුත් හා රුපියල් දශ ලක්ෂ 500 ඉක්මවන ආයෝජනයක් ඇති ව්‍යාපාර සඳහා ය.

වර්ෂයකට සිසුන් 300 ක් පුහුණු කිරීමේ අවම අවශ්‍යතාවයට යටත්ව කොළඹ නගරයෙන් බැහැරව පිහිටුවන තොරතුරු තාක්ෂණ පුහුණු ආයතන සඳහා වසර 5 ක බදු විරාමයක් ලබාදීම තුළින් තොරතුරු තාක්ෂණ කර්මාන්තය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට ඇති අවශ්‍යතාවය හඳුනාගෙන ඇත. මේ අතර, පරිගණක මෘදුකාංග කර්මාන්ත ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා 1998 අයවැය මගින් ලබාදී ඇති සහන 2000 දී අඛණ්ඩව ලබාදෙන ලදී. 1996 අයවැය මගින් උසස් තාක්ෂණය අත්පත් කර ගැනීම සඳහා ලබාදුන්, දිරිගැන්වීම්ද තවත් වසර 2 ක් සඳහා අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක වනු ඇත.

වෘත්තීය නිපුණතා වඩාත් පුළුල් කිරීම හා ඵලදායීතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා ගමන් වියදම්ද ඇතුළත්ව තාක්ෂණික පුහුණුව ලබා ගැනීම සඳහා දරන ලද වියදම්, ආදායම් ඉපයීමේදී කරන ලද වියදම් ලෙස සැලකීමටද රජය විසින් අවසර දෙන ලදී. එම නිසා ව්‍යවස්ථාපිත ආදායම ගණනය කිරීමේදී මෙම වියදම් අඩුකළ හැකි වනු ඇත.

ආදායම් රැස් කිරීමේ ප්‍රයත්නය වඩාත් පුළුල් කිරීම ඉලක්ක කරගත් ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් 2000 දී ක්‍රියාත්මක කළේය. ජාතික ආරක්ෂක බදු අනුපාතය ඉහළ නැංවීම

සහ එම බද්ද බොහෝ සේවාවන් ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කිරීම භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද තුළින් නිදහස් කර තිබූ දව, සිමෙන්ති, සියළු ආකාරයේ මස් වර්ග හා එල්.පී. ගෑස් (කිලෝ ග්‍රෑම් 15 ට වඩා වැඩි සිලින්ඩර) සඳහා බදු පැනවීම හා සිගරට් හා මත්පැන් මත වූ නිෂ්පාදන බද්ද වැඩි කිරීම මෙම ක්‍රියාමාර්ග වලට ඇතුළත් විය. වසරේ මුල් භාගයේදී ආරක්ෂක වියදම් වැඩි වීම නිසා අයවැය ඉලක්කයන් එලෙසම තබාගනිමින් ආදායම් රැස්කිරීම ස්ථාවරව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පියවර කිහිපයක් ගැනීමට රජයට සිදුවිය. මේ අනුව, රජය විසින් 2000 මාර්තු මාසයේදී කලින් පැවති සියයට 5.5 ක් වූ ජාතික ආරක්ෂක බදු අනුපාතය සියයට 6.5 දක්වා ඉහල දමන ලදී. මීට සමගාමීව, යුධ වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා අතිරේක මූල්‍ය අවශ්‍යතාවයන් සපුරා ගැනීමට සිගරට් හා මත්පැන් මත වූ නිෂ්පාදන බදු ද ඉහළ දමන ලදී. වර්ෂය තුළදී සිගරට් සඳහා වූ නිෂ්පාදන බද්ද සියයට 20 ක සාමාන්‍යයකින් වැඩිකරන ලද අතර, මත්පැන් සඳහා වූ නිෂ්පාදන බද්ද බෝතලයකට රුපියල් 10 ක් වන ලෙස වැඩි කළේය. මේ අතර, 2000 අයවැය මගින් බදු පදනම තුළ ඇති බොහෝ සේවාවන් අයත් වන පරිදි ජාතික ආරක්ෂක බද්දෙහි ආවරණය පුළුල් කරනු ලැබීය. එම නිසා, 2000 පෙබරවාරි සිට කාර්තුමය පිරිවැටුම රුපියල් 100,000 ඉක්මවන බොහෝ සේවාවන් ජාතික ආරක්ෂක බද්ද යටතට රැගෙන එන ලදී. කෙසේ වුවද, ජාතික ආරක්ෂක බදු අනුපාතය ඉහළ දමීම තුළින් ඇතිවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් අවම කිරීමේ අරමුණින් විදුලිය හා ජල සම්පාදනය, භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රවාහනය, වංචල දේපල මත වූ කල්බදු, අධ්‍යාපන සේවා, අලුත්වැඩියා කිරීමේ සේවාවන් (භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද යටතේ ලියාපදිංචි වී ඇත්නම්) හා වෛද්‍ය සේවාවන් මෙම ජාතික ආරක්ෂක බදු ගෙවීමේ අවශ්‍යතාවයෙන් නිදහස් කරන ලදී. තවද, භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද යටතේ බදු අයකිරීම සඳහා බදු පදනම ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් 2000 පෙබරවාරි මාසයේදී රජය විසින් ආදායම් ජනිත කරනු ලබන දව, සිමෙන්ති (කලින්කර ඇතුළුව) එල්.පී. ගෑස් සහ මස් වර්ග සැපයීම හා ආනයනය ද ඇතුළත් වන පරිදි භාණ්ඩ හා සේවා බද්දෙහි ආවරණය පුළුල් කළේය. කෙසේ වුවද, අත්‍යවශ්‍ය සේවා සඳහා වන පිරිවැය අඩුකිරීම සඳහා, අධ්‍යාපන සේවා සහ මගීන් 30 දෙනෙකුට වඩා ආසන ධාරිතාවයක් ඇති බස් රථ යොදා ගන්නා මගී ප්‍රවාහන සේවා සඳහා 2000 ජූලි සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි බදු නිදහස් තත්ත්වය ප්‍රදානය කරන ලදී. එවැනි මගී ප්‍රවාහන සේවා සඳහා යොදා ගන්නා බස් රථ සඳහා වන කල්බදු පහසුකම් ආවරණය වන පරිදි මෙම බදු නිදහස් තත්ත්වය ලබා දුනි.

බදු පරිපාලනය සහ බදු ගෙවන්නන්ගේ අනුකූලතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහාද 2000 අයවැය මගින් පියවර කිහිපයක් ගනු ලැබීය. වෘත්තිකයන්ගේ ගාස්තු හා සමාන සේවා වෙනුවෙන් කරන ලද ගෙවීම් වෙනුවෙන් එම ගාස්තු ගෙවන අවස්ථාවේදීම අයකර ගන්නා ලද සියයට 5 ක රඳවා තබා ගැනීමේ බද්ද, ව්‍යාපාර අංශ හා අනෙකුත් ව්‍යාපාර වෙතද පුළුල් කරන ලදී. කෙසේ වුවද, මෙම ක්‍රියාදාමය සියළුම ව්‍යාපාර ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කිරීම නිසා බදු

පරිපාලනය කිරීමේ ගැටළු මතු වීම හේතුවෙන්, 2001 දී ව්‍යාපාර වෙත බදු නොගෙවිය යුතු ආදායම් සීමාවන් පැනවීමට යෝජනා කර ඇත. ආනයනය මත මුද්දර බදු එකතු කිරීම වාණිජ බැංකු වෙතින් රේගු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත 2000 අප්‍රේල් මාසයේදී පවරා දෙනු ලැබූ අතර, බදු පරිපාලනය තවදුරටත් පහසු කිරීම මෙහි අරමුණ විය.

රජය, මූල්‍ය අංශය නිදහස් කිරීමේ කාර්යයන් 2000 දීද අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කළේය. බැංකු සහ රක්ෂණ ආයතනවල විදේශීය හිමිකම සියයට 60 දක්වා වන ලෙසින් හා රක්ෂණ ආයතනවල එම ප්‍රමාණය සියයට 90 වන ලෙසින් එම අංශයන්හි විදේශීය ප්‍රාග්ධන හිමිකම සඳහා පවතින සීමාවන් ලිහිල් කරන ලදී. විදේශීය ප්‍රාග්ධන හිමිකම වැඩි කිරීම තුළින් ප්‍රාග්ධන පදනම වැඩිදියුණු කිරීම සහ විදේශීය අරමුදල් ප්‍රවාහයන් දිරිගැන්වීම හා ප්‍රාදේශීය මූල්‍ය මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස කොළඹ සංවර්ධනය කිරීමට උපකාරී වීම යනාදිය අපේක්ෂිතය. 2000 සිට සුරැකුම්පත් හුවමාරු කොමිසම (SEC) මගින් බලපත්‍ර ලත් කොටස් තැරැව්කාර සමාගම්වල අයිතියෙන් සියයට සියයක්ම දැරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකිකයන් නොවන පුද්ගලයන්ට අවසර ලබාදුනි. ඒකකභාර අරමුදල් නැවත නගාසිටුවීමේ අරමුණින් අදාළ ඒකකභාර ඔප්පු මගින් රජයේ සුරැකුම්පත්වල සියයට 20 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් ආයෝජනය නොකිරීමේ පදනම මත අනෙවාසිකව එම ඒකකභාර වල ආයෝජනය කිරීමට අවසර ලබා දුනි. එම අරමුදල් ලැබීම සහ ගෙවීම් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා මෙම ආයෝජන, කොටස් ආයෝජන බාහිර රුපියල් ගිණුම් (SIERA) හරහා ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිතය. ව්‍යවසායික ප්‍රාග්ධන සමාගම්වල ආයෝජන පුළුල් කිරීමට හා විවිධාංගීකරණය කිරීම සඳහා රජය ව්‍යවසාය ප්‍රාග්ධන සමාගම් සඳහා වන නීතිය සංශෝධනය කරන ලදී. විශේෂිත අවදානම් සහිත ව්‍යවසායන් වල ආයෝජන සඳහා මෙතෙක් ලබාදුන් බදු විරාම කාලයන් ඉවත් කිරීමට තීරණය විය. මෙම තීරණය මගින් තමන්ගේම තේරීම පරිදි ආයෝජන කටයුතු සිදු කිරීමට ව්‍යවසාය සමාගම්වලට අවකාශ සලසා දුනි.

රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රය නවීකරණය කිරීමේ හා ශ්‍රී ලංකාවේ රක්ෂණ කර්මාන්තය දියුණු කිරීමේ අරමුණින් 2000 අංක 43 දරණ රක්ෂණ කර්මාන්තය පාලනය කිරීමේ පනත 2000 අගෝස්තු මාසයේදී පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලදී. රක්ෂණ කර්මාන්තය සංවර්ධනය කිරීම, අධීක්ෂණය හා පාලනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා රක්ෂණ මණ්ඩලයක් පිහිටුවීමට අවශ්‍ය නීතිමය බලතල මෙම පනත මගින් ලබාදුනි. මෙතෙක් වලංගු පැවති 1962 අංක 25 දරන රක්ෂණ පාලන පනත අවලංගු කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ රක්ෂණ කර්මාන්තය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා කාලීන නීතිමය පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිම මෙම නව පනත මගින් සකස් කර ඇත. ප්‍රධාන වශයෙන්, රක්ෂකයන් ලෙස ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙන යනු ලබන පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීම, රක්ෂණ තැරැව්කරුවන් ලියාපදිංචි කිරීම, රක්ෂණ කර්මාන්තය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා රජයට උපදෙස් දීම සහ රක්ෂණ කටයුතු හා සම්බන්ධ රජයේ ප්‍රතිපත්තිය

ක්‍රියාත්මක කිරීම යනාදිය සඳහා බලය ලබාදීම මෙන්ම රක්ෂණ මණ්ඩලය වෙත බලය හා වගකීම පවරා ඇත.

විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිසංස්කරණය සම්බන්ධව කමිටුවක් පත්කිරීම සහ පෞද්ගලික අංශයේ විශ්‍රාමික යෝජනා ක්‍රම පාලනය කිරීම සඳහා නීති කෙටුම්පතක් සකස් කිරීම යනාදිය සමගින් විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු 2000 දී අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. යෝජිත විශ්‍රාමික දීමනා අරමුදල් නියාමන කොමිෂම, සේවකයන්ගේ ඉතිරිකිරීම් ආරක්ෂා කිරීමත්, එවැනි ඉතිරි කිරීම් විවෘත ආකාරයෙන් ආයෝජනය කර ඇති බව තහවුරු කිරීමත්, විශ්‍රාම වැටුප් අරමුදල්වල ශක්‍යතාවය තහවුරු කිරීමත් සහ එවැනි ප්‍රතිලාභ අරමුදල් පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය ඉහළ නැංවීම තුළින් ඒවා ප්‍රවලිත කරවීමක් යන කරුණ මූලික වශයෙන් ඉලක්ක කොට ගනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකාවට සමාන ආර්ථික හා සමාජ තත්ත්වයන් පවතින රටවල විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිපත්ති හා විශ්‍රාම වැටුප් යෝජනා ක්‍රම සැලකිල්ලට ගනිමින් ශ්‍රී ලංකාවට යෝග්‍ය විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිපත්තියක් සකස් කිරීමේ අරමුණින්, විශ්‍රාම වැටුප් සම්බන්ධව කමිටුවක් පත් කරනු ලැබීය. තවද, ස්ථිර වැන්දඹු හා අනන්දරු අරමුදලක් පිහිටුවමින් රජයේ සේවකයන් සඳහා සරල සමාජ ආරක්ෂණ වැඩපිළිවෙලක් නිර්මාණය කිරීමේ අරමුණින් දැනට පවතින විවිධාකාර විශ්‍රාම වැටුප් යෝජනා ක්‍රමයන් ඒකාබද්ධ කිරීමේ හැකියාව පිළිබඳව විමසා බැලීම ද මෙම කමිටුවේ වගකීමවලට අයත් වේ. විශ්‍රාම වැටුප් විෂමතා අඩු කිරීම සම්බන්ධ උපදෙස් ලබාදීමටද නියමිත ය.

2000 අයවැය මගින් ඛනිජ තෙල් අංශය තවදුරටත් නිදහස් කිරීම තුළින් ආර්ථික කටයුතු ප්‍රබෝධයක් ඇති කරනු ලැබීය. ඛනිජ තෙල් අංශයේ ඇතැම් කටයුතු පෞද්ගලික අංශය සඳහා විවෘත කරන ලදී. 1999 දී ලිහිසි තෙල් වෙළඳපොළ පෞද්ගලික අංශය වෙත විවෘත කිරීමත් සමඟ වර්ෂය තුළදී ලිහිසිතෙල් ආනයනය සහ බෙදා හැරීම වඩාත් තරඟකාරී බවට පත්විය. 2000 දෙසැම්බර් මාසයේදී එල්.පී. ගෑස් සඳහා වූ ඒකාධිකාරයද අහෝසි වූ අතර ගෑස් නිෂ්පාදනය, ආනයනය හා බෙදාහැරීම තරඟකාරීව සිදුකිරීම සඳහා වෙළඳපොළ විවෘත කරනු ලැබීය. කලාපය තුළ ගුවන් හා නාවික ගමනාගමනයේ ප්‍රධාන මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස කොළඹ නගරය සතු තරඟකාරීත්වය ඉහළ නැංවීම, මෙම කටයුතු පෞද්ගලික අංශය වෙත විවෘත කිරීම තුළින් අපේක්ෂිතය.

රටෙහි උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ආරක්ෂක කටයුතු තර කිරීම නිසා රජයට ආරක්ෂක වියදම් වැඩිකිරීමට සිදුවිය. ඒ අනුව, වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත යුධ වියදම ඉක්මවමින් අතිරේකව රුපියල් බිලියන 28 ක් ආරක්ෂක වියදම සඳහා ලබාදෙන ලදී. ජාතික ආරක්ෂාව පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුගත වියදම විශාල ලෙස ඉක්මවා යාම තුළ අයවැය හිඟය අඩු කිරීමේ අරමුණින් රජය සිය රාජ්‍ය ආයෝජන වැඩසටහනේ ප්‍රමුඛත්වයන් යළි සකස් කරන ලදී. මේ අනුව, වාහන මිලදී ගැනීම, නව ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම සහ ලී බඩු සහ යන්ත්‍රෝපකරණ මිලදී ගැනීම වැනි අත්‍යවශ්‍ය නොවන ප්‍රාග්ධන කටයුතු මත වන වියදම් කපා හැරීය. විදේශීය අරමුදල් සපයා ගනු ලබන සංවර්ධන

ව්‍යාපෘති සඳහා වූ අයවැය ප්‍රතිපාදනයන් මෙම කපාහැරීම් යටතට අයත් නොවීය. මෙම වැඩිවුණු වියදම් අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමටද ආදායම් ලැබීම් ප්‍රමාදවීම් සහ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් වැඩි වීම නිසා ඇතිවිය හැකි මුදල් ප්‍රවාහය සම්බන්ධ ගැටළු මගහැරවීම සඳහාද රජය විසින් විසර්ජන පනත සංශෝධනය කර ණය ලබාගත හැකි සීමාව දෙවරකදී ඉහළ නංවන ලදී. ණය ලබාගත හැකි සීමාව වූ රුපියල් බිලියන 169 ක ප්‍රමාණය, 2000 මැයි මාසයේදී රුපියල් බිලියන 189 දක්වා රුපියල් බිලියන 20 කින් ඉහළ නැංවීය. 2000 අගෝස්තු මාසයේදී ණය ලබාගත හැකි සීමාව නැවත වරක් රුපියල් බිලියන 214 දක්වා රුපියල් බිලියන 25 කින් ඉහළ නැංවීය. භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුත්ව සඳහා වූ සීමාවද රුපියල් බිලියන 135 දක්වා රුපියල් බිලියන 10 කින් වැඩි කළේය.

ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් මූලික පහසුකම් සම්පාදනය කිරීම වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් ප්‍රාදේශීය ණය සහ සංවර්ධන අරමුදල සඳහා සහනදායී කොන්දේසි යටතේ රජය විසින් අරමුදල් සපයා දීම වැඩිකරන ලදී. තවද, ඡන්ද කොට්ඨාශ මට්ටමින් සංවර්ධන කටයුතු කරගෙන යාම සඳහා පාරලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ විමධ්‍යගත අයවැය යටතේ එක් මන්ත්‍රීවරයෙකුට රුපියල් දශ ලක්ෂ 2.7 බැගින් වූ ඉහළ ප්‍රතිපාදනයක් ලබාදුණි.

2000 අයවැය මගින් ප්‍රකාශ කළ පරිදි සියළුම රජයේ වියදම් ඒකක බැංකු, සංස්ථා සහ ව්‍යවස්ථාපිත ආයතන සිය වර්තන වියදම් වලින් සියයට 5 ක් ඉතිරි කිරීමද, වසර තුළදී අනුගමනය කළ වියදම් විධිමත් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගයන්හි ඇතුළත් වේ. රාජ්‍ය ආයතන වලට සිය අයවැය මත සුදුසු ගැලපුම් කරගැනීමට ඉඩ හරිමින් මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් එක් එක් වියදම් ආයතන වල වර්තන වියදම් සඳහා වෙන් කරන ලද ප්‍රතිපාදන වලින් සියයට 5 ක් කපාහරින ලදී. තවද, මූල්‍ය විනය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් උපයෝජනය නොකරන ලද අරමුදල් වියදම් ඒකක තුළ මාරුකිරීම සඳහා අවසර ලබාදෙන මුදල් රෙගුලාසි පිළිබඳ 66 වන වගන්තිය (FR 66) යටතේ කළ හැකි මාරු කිරීම්, නවතා දමන ලදී. තවද, ඉහළ වටිනාකමකින් යුත් භාණ්ඩ හොඳම මිලට ලබාදීමේ වගකීමක් සහිතව භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම සඳහා සැපයුම්කරුවන් ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමයක් 2000 අයවැය මගින් හඳුන්වා දෙනු ලැබීය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායවල සහ ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනවල මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් අයවැයෙහි ඉතුරුම් ජනනය කිරීම සඳහා විගණන හා කළමනාකරණ කමිටු ලෙසින් වියදම් ඇගයීමේ ඒකක පිහිටුවන ලදී. රාජ්‍ය සේවක වැටුප් ව්‍යුහය යළි සලකාබැලීම සඳහා 2000 අයවැය මගින් නව වැටුප් කොමිසමක් ද පත්කරනු ලැබීය.

2000 දී විශාල කැබිනට් මණ්ඩලයක් පත්කිරීම හා අමාත්‍ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව වැඩිකිරීමත් සමඟ මෙතෙක් වියදම් වඩාත් තාර්කික බවට පත් කරමින් ඇතිකරගත් ප්‍රගතියට තරමක් දුරට බාධාවක් ඇතිවිය. රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු තුළින් ඇති වූ පීඩනයන් පැවතියද රජය අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව 1999 දී පැවති 32 සිට 2000 මක්කෝබර් මාසයේදී 46 දක්වා වැඩිකරන ලදී. එහෙයින්, පසුගිය වර්ෂයේ පැවති කැබිනට් අමාත්‍යවරුන්ගේ සංඛ්‍යාව 32 සිට 44 දක්වා ඉහළ ගිය අතර, වර්ෂය තුළදී නියෝජ්‍ය ඇමතිවරුන්ගේ

සංඛ්‍යාව 35 දක්වා වැඩි විය. වෙනත් අංශයක වියදම් කප්පාදු කිරීම තුළින් මෙම වියදම් පියවා ගතයුතු වන බැවින් මෙම තත්වය අනාගතයේදී අයවැය කෙරෙහි අතිරේක බරක් නොකඩවා ඇතිකරනු ඇත. රාජ්‍ය අංශයේ සේවක සංඛ්‍යාව සහ සේවක අවශ්‍යතාවය පවතින මට්ටමේම පවත්වා ගැනීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග මගින් සමස්ථ රාජ්‍ය අංශයේ අඩුකිරීමක්, දැනට ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය අංශ වඩාත් තාර්කික කිරීමේ වැඩසටහන් තුළින් ඉලක්ක කර ඇත. අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව වැඩිකිරීම රාජ්‍ය අංශ තාර්කික කිරීමේ වැඩසටහනේ පසුපසට තබන ලද පියවරක් ලෙස සැලකිය හැකිය.

2000 දී සිදුකරන ලද පාලන මිල සංශෝධනයන් පාරිභෝගිකයන් මත අතිරේක බරක් ඇතිකරන ලද අතර, ජනගහණයෙන් තෝරාගත් කොටස් සඳහා සහන ලබාදීමේ අරමුණින් තවත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ගැනීමට මෙම තත්වය හේතු විය. මේ අනුව, මසකට රුපියල් 250 ක් හෝ ඊට අඩු ප්‍රමාණයක සමෘද්ධි දීමනා ලබන ප්‍රතිලාභී පවුල් 1,104,924 ක ගේ මාසික දීමනාව රුපියල් 150 කින් වැඩිකරන ලදී. මසකට රුපියල් 500 කට වඩා අඩු ආදායමක් ලබන පවුල් සඳහා මෙම දීමනාව රුපියල් 200 කින් ඉහළ දමන ලදී. මෙම ප්‍රතිලාභය සඳහා සුදුසුකම් ලැබූ පවුල් සංඛ්‍යාව 897,863 ක් විය. 2000 ඔක්තෝබර් සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි විශ්‍රාමිකයින් සඳහා රුපියල් 500 ක අවමයකට යටත්ව මාසික විශ්‍රාම වැටුපෙන් සියයට 10 ක දීමනාවක් ප්‍රදානය කරන ලදී. 2000 ඔක්තෝබර් මාසයේදී ලබාදෙන ලද සියයට 10 දීමනාව, 2000 අගෝස්තු සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි විශ්‍රාමිකයන් සඳහා මීට ප්‍රථම ලබාදෙන ලද රුපියල් 300 දීමනාව සමඟ ඒකාබද්ධ කරන ලදී. 2000 අයවැය මගින් මසකට ඇපියල් 4000 හෝ ඊට අඩුවෙන් විශ්‍රාම වැටුප් ලබන විශ්‍රාමිකයින්ගේ දීමනාව 2000 ජනවාරි මස සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි රුපියල් 400 කින් වැඩි කරන ලදී. ජීවන වියදම් දර්ශකයෙහි වෙනස්කම් වලට අනුකූලව වැටුපට ගැලපුම් නොකරනු ලබන රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයන් වෙත අවස්ථා දෙකකදී අන්තර් දීමනා ලබාදුණි. 2000 අගෝස්තු මාසයේදී මසකට රු.12,000 කට වඩා අඩුවෙන් වැටුප් ලබන රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයින් සඳහා මසකට රු.600 ක දීමනාවක් ලබාදෙන ලදී. රජය විසින් රාජ්‍ය අංශයේ සියළුම නිලධාරීන් වෙත අගෝස්තු මාසයේදී ලබාදෙන ලද දීමනාවද ඇතුළත්ව, විශ්‍රාම වැටුප් ගණනය කිරීම සඳහා සලකා නොබැලෙන, රු.1,000 ක අවමයකට යටත්ව වැටුපෙන් සියයට 10 ක් වන ලෙස ඉහත අතිරේක දීමනාව 2000 ඔක්තෝබර් මාසයේදී ලබා දෙන ලද අතර එයට අගෝස්තු මස ලබා දුන් දීමනාවද ඇතුළත් වේ. යුරියා සඳහා දැනට පවතින කි.ග්‍රෑ. 50 බැගයකට රු.350 ක් වන මිල එලෙසම පවත්වාගෙන යාම සඳහා 2000 ජුනි මාසයේදී බැගයකට රුපියල් 398.23 සිට රුපියල් 448.23 දක්වා රුපියල් 50 කින් පොහොර සහනාධාරය වැඩිකරන ලදී. ගැස් මිල වැඩිවීමත් සමඟ ගැස් භාවිතාකරනු ලබන අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් සඳහා සහනාධාර ලබාදීමට ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයක් ගනු ලැබීය. ඒ අනුව, ගෘහස්ථ ඉවුම් පිහුම් කටයුතු සඳහා ගැස් භාවිතා කරන රු.5,000 ට අඩු ආදායමක් ලබන පවුලක් සඳහා සෑම මාස 2 කට වරක් රු.100 ක මුදල් වවුචරයක් පිරිනමනු ලැබීය. මේ

අතර, පාරිභෝගිකයන් මත ඇතිවූ අමතර බර අඩු කිරීම සඳහා 2000 ජූලි මාසයේදී පීටි මිල කිලෝ ග්‍රෑම්යකට රු.17.95 සිට රු.14.95 දක්වා අඩු කිරීම මගින් පොදු සහනාධාරයක්ද ලබාදෙන ලදී. කෙසේ වුවද, අයවැය මත වූ පීඩනය හේතුවෙන් 2000 නොවැම්බර් මාසයේදී පීටි මිල රු.16.95 දක්වා රු.2 කින් වැඩි කිරීමට සිදුවිය. මෙලෙස ජනගහණයේ විවිධ කොටස් සඳහා සහනාධාර ප්‍රදානය කිරීම අයවැයෙහි වර්තන වියදම වැඩි කිරීමට හේතු වූ අතර, එම තත්වය රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ගයෙන් බැහැරව යාමකට හේතුවිය.

වඩාත් වෙළඳපොළ වෙත නැඹුරු වූ හා මැදිකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත රාජ්‍ය ණය සංයුතියක් සකස් කිරීම සඳහා වූ ක්‍රමෝපාය රජය විසින් අඛණ්ඩව ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබීය. වර්ෂය සඳහා රජයේ ණය ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය විශාල වශයෙන් මධ්‍යකාලීන, වඩාත් වෙළඳපොළාහිමුඛ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හරහා සපුරාගන්නා ලදී. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර, වර්ෂය තුළ මුළු දේශීය මූල්‍යකරණයෙන් සියයට 85 කට දායක විය. මෙය වෙළඳපොළ වෙත නැඹුරුවීම සඳහා වඩාත් යෝග්‍ය පියවරක් වුවද, මෙම ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ගයෙහි සත්‍ය ප්‍රතිඵලය ආර්ථිකයෙහි පොලී අනුපාතික ව්‍යුහය කෙරෙහි වඩාත් ඇතට විහිදුනු බලපෑම් ඇති කළේය. අස්ථාවර අපේක්ෂාවන් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි පසුබෑම මත, අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා වෙළඳපොළ බලවේග මත පොලී අනුපාතිකය තීරණය කරනු ලබන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මත වූ අධික රැඳියාව, පොලී අනුපාතිකයන්හි කියුණු වැඩිවීමකට දායක විය. වසර දෙකක පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වූ එලදා අනුපාතිකය 2000 ප්‍රථම භාගයේදී සියයට 12 සිට 2000 දෙවන භාගයේදී සියයට 22 දක්වා වැඩි විය. අනාගතයේදී එවැනි සිදුවීම් ඇතිවීම වැළැක්වීම පිණිස ණය ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය සපුරා ගැනීම සඳහා යොදා ගන්නා ණය උපකරණවල සංයුතිය පිළිබඳව ප්‍රවේශම්භහගතව සලකා බැලිය යුතුය.

අභිමතය පරිදි ගෙවා නිම කිරීමට කැඳවිය හැකි (Call Option) භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම ප්‍රථම වරට 2000 වර්ෂය තුළදී සිදුකරන ලදී. අනාගතයේදී පොලී අනුපාතිකයේ අඩුවීම් වලදී එහි වාසිය ලබාගැනීමට එමගින් ඉඩ සලසන අතර, එම ණය උපකරණය දැනට පවතින ණය ව්‍යුහය තුළට එක්වීම නිසා රජයට වඩා නම්‍යශීලීව ණය කළමනාකරණය කිරීමට ද හැකියාව ලැබේ. නිකුත් කළ දින සිට වසරකට පසුව අභිමත දිනයකදී මෙම බැඳුම්කර ගෙවා නිම කළ හැකිය.

රජයේ නියෝජිත ආයතනයක් වන රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව වර්ෂය තුළදී ණය වෙළඳපොළ සංවර්ධනය කිරීම සඳහා වූ සිය උත්සාහයන් අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කළේය. ප්‍රාථමික වෙළඳ නියෝජිත ජාලය වඩාත් ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් ප්‍රාථමික වෙළඳුන් ලෙස කටයුතු කිරීම සඳහා එක් ආයතනයකට රුපියල් දශ ලක්ෂ 150 ක කැප වූ ප්‍රාග්ධනයකින් යුත් සීමිත සමාගම් 8 ක් 2000 මාර්තු මාසයේදී පත් කරනු ලැබීය. රජයේ සුරැකුම්පත් සාදනා වෙළඳපොළක් ඇති කිරීමට කටයුතු කිරීම මෙම ප්‍රාථමික වෙළඳුන් සතු වගකීම වේ. ප්‍රාථමික වෙළඳුන් වශයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා වෙනමම නීතිගත ආයතන පිහිටුවීම තුළින් ණය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ සංවර්ධනය කිරීමත් එමගින් ණය කළමනාකරණය සඳහා පහසුකම් සැලසීමත්

අපේක්ෂිතය. මුදල් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය ශක්තිමත් කිරීම, ප්‍රාථමික වෙළඳුන් ආවේණිකයට ලක් කිරීම සඳහා පහසුකම් සැලසීම, ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ගේ කටයුතු සඳහා දිරිගැන්වීම් ලබාදීම වැඩිදියුණු කිරීම හා වඩාත් ඉලක්කගත කිරීම සහ ප්‍රාථමික වෙළඳ නියෝජිත කටයුතු සඳහා සෑම දෙනෙකුටම සමාන අවස්ථා සපයාදීමද මෙතුළින් අපේක්ෂිතය. ප්‍රාථමික වෙළඳුන් රජයේ සුරැකුම්පත් පමණක්ම අලෙවි කළයුතුය. මෙම ආයතන ශක්තිමත් හා කාර්යක්ෂම ආකාරයෙන් කටයුතු කරන බවට වගබලා ගැනීම සඳහා මෙම ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ගේ කටයුතු අධීක්ෂණය කිරීමට හා පරීක්ෂා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීතිමය බලතල මහබැංකුවට ලබාදෙන ලදී. ප්‍රාථමික වෙළඳුන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් ඇති කිරීමටද 2000 දී හැකිවිය. එතැන් පරීක්ෂණය සඳහා සහ දුරස්ථ අධීක්ෂණය සඳහා අත්පොත් දෙකක් පිළියෙල කිරීම ඇතුළුව ප්‍රාථමික වෙළඳුන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා අදාළ ක්‍රියාකාරී රාමුවක් හා ක්‍රමයක් සැලසුම් කරන ලදී. රජයේ සුරැකුම්පත් සම්බන්ධව ගනුදෙනු කිරීමේදී යොදාගනු ලබන ජාත්‍යන්තර පිළිගත් ප්‍රශස්තයන්, සමස්ත වශයෙන් ප්‍රාථමික වෙළඳුන් කළමනාකරණය කිරීම, සංවිධානය කිරීම, හා ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව වන මගපෙන්වීම ද යන කරුණු මෙම අත්පොතෙහි සඳහන් කර තිබේ. අධීක්ෂණ ක්‍රමය වඩාත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත් භාවය, වාර්තා කිරීමේ අනුකූලතාවය, විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන, රෙගුලාසි පනවනු ලබන ගිණුම් ආකෘතිපත්‍ර, ආචාර ධර්ම සහ භාරකාර කටයුතු සකස්කර දීම යනාදී අධීක්ෂණයේදී සලකා බලනු ලබන අංශයන් සඳහා වන උපදෙස් හඳුන්වා දීමට මහ බැංකුව යෝජනා කර ඇත.

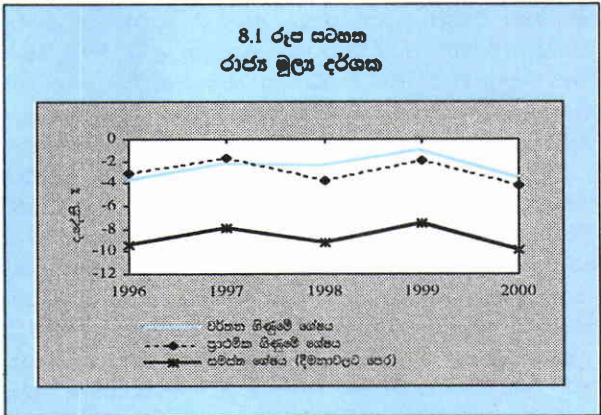
ආරථිකයේ විවිධ අංශ වල ඇතිවී ඇති ගැටළු සඳහා විසඳුම් ලබාදීම තුළින් ආරථිකය තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින්, විශේෂයෙන් ආරථිකයේ විවිධ ප්‍රශ්න හෝ අංශයන් සම්බන්ධව කරුණු නිරාකරණය කිරීම සඳහා, 2000 දී රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගෙන් හා පෞද්ගලික අංශයේ නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත කමිටු පිහිටුවනු ලැබීය. රාජ්‍ය/පෞද්ගලික අංශයේ සහභාගිත්වයෙන් කමිටු, විදුලි සංදේශ, ඇඟවීම්, බදුකරණය හා ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ සංවර්ධනය කිරීම ආදිය සඳහා මෙලෙස කමිටු පිහිටුවනු ලැබූ අතර, මෙම අංශවල ප්‍රතිසංස්කරණයන් ආරම්භ කිරීම හා වේගවත් කිරීම මෙහි අරමුණ විය.

දැනට සිදුකෙරෙමින් පවතින බදු ප්‍රතිසංස්කරණ පිළිබඳව සලකා බලන විට, බදු ක්‍රමය සරල කිරීමේ හා වර්තමාන බදු ක්‍රමයෙහි විනිවිද භාවය වැඩි කිරීමේ අරමුණින් බදු ව්‍යුහය තවදුරටත් තාර්කික බවට පත්කරමින් ආදායම්ප්‍රතිපත්තිය කිරීමේ නව අංශ පිළිබඳව සොයා බැලීම පිණිස බදු පිළිබඳ කමිටුව කටයුතු කරන ලදී. විශේෂිත බදුවල සඵලත්වය ඉහල නැංවීම සඳහා ඒවා පරීක්ෂාවට ලක් කිරීම සුක්ෂම මට්ටමින් සිදු කරන ලද අතර, සාර්ව මට්ටමේදී දැනට පවත්නා බදු ක්‍රමයෙහි බදු නම්‍යතාවය හා බදුවල නියම බලපෑම සම්බන්ධ ගැටළු හඳුනා ගැනීමක් තුළින්, වත්මන් බදු ප්‍රතිපත්තිය විමර්ශනයට භාජනය කිරීමේ කටයුතුවල මෙම කමිටුව නියැලුණි. විදේශීය ආයෝජන දිරිගැන්වීම සහ ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ හා මූල්‍ය අංශය සංවර්ධනය කිරීමේ අරමුණින් බදුකරණයෙහි කාර්යභාරය පරීක්ෂාවට ලක් කිරීමද බදුකරණය පිළිබඳ මෙම කමිටුවේ කාර්යභාරයන් අතර විය.

8.2 අයවැය නත්තවය

2000 වර්ෂය සඳහා වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු අතුරු සම්මත ගිණුමක් යටතේ ආරම්භ කරන ලද අතර, 2000 ජනවාරි සිට අප්‍රේල් දක්වා වූ කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී අයවැය කටයුතු කරගෙන යනු ලැබුවේ මෙම රාමුව තුළය. 2000 වර්ෂයේ අයවැය ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ 2000 පෙබරවාරි මාසයේදීය. අයවැය මගින් එහි සමස්ත හිඟය දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 7.6 දක්වා අඩු කිරීමට බලාපොරොත්තු විය. ආදායම/දැදේ.හි. අනුපාතය සියයට 18.6 ක සහ වර්තන වියදම/දැදේ.හි. අනුපාතය සියයට 18.1 ක ඉලක්කයන්ද සහිතව 2000 දී වර්තන ගිණුමෙහි දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 0.6 ක අතිරික්තයක් ඇතිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ලදී. 2000 දී රාජ්‍ය ආයෝජනය දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 8.1 ක් වනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු විය. විදේශීය සම්පත් තුළින් වූ මූල්‍යනය දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 1.8 ක් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ අතර, දේශීය ණය ගැනීම්, දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 3.5 කරා ළඟා වනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු විය. පෞද්ගලිකරණ ලැබීම් දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 2.4 ක් වනු ඇතැයි ඉලක්ක කරන ලදී.

2000 දී අයවැයෙහි සමස්ත හිඟය රුපියල් දශ ලක්ෂ 41,286 කින් වැඩි වී රුපියල් දශ ලක්ෂ 124,541 දක්වා ළඟා විය. දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් අයවැය හිඟය 1999 දී සියයට 7.5 සිට 2000 දී 9.9 දක්වා වැඩි විය. පවත්නා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි බලපෑම් මනිනු ලබන, පොලී ගෙවීම් අත්හළ පසු ලැබෙන රජයේ අයවැයෙහි ප්‍රාථමික හිඟය පසුගිය වර්ෂයේ පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 21,132 සමඟ සසඳන විට රුපියල් දශ ලක්ෂ 53,341 ක් විය. දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ප්‍රාථමික හිඟය 2000 දී සියයට 4.2 ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, පසුගිය වර්ෂයේදී එය සියයට 1.9 ක් විය. මෙම හිඟය වැඩිවීම ආදායම් රැස්කිරීමේ අඩුවීම හා විශාල වශයෙන් වර්තන වියදම් සම්බන්ධව කරන ලද ගෙවීම් වැඩිවීම යන දෙකෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයකි.

2000 දී වර්තන වියදම දැදේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 20.3 ක් විය. වර්තන වියදමෙහි මෙම වැඩිවීම ප්‍රධාන වශයෙන්ම 2000 මැයි මාසයේදී ආරක්ෂක කටයුතු

8.1 සංඛ්‍යා සටහන
රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ සම්පිණ්ඩනය

ශීර්ෂය	1996	1997	1998	1999	රුපියල් දශලක්ෂ		
					2000 අනුමත ඇස්තමේන්තු	2000 තාවකාලික	2001 අනුමත ඇස්තමේන්තු
මුළු ආදායම	146,279	165,036	175,032	195,905	233,974	211,282	264,479
බදු ආදායම	130,202	142,512	147,368	166,028	201,766	182,392	234,113
බදු නොවන ආදායම	16,077	22,524	27,664	29,877	32,208	28,890	30,366
වියදම් සහ ආපසු ගෙවීම් අඩු කළ පසු ණයදීම්	218,659	235,097	268,179	279,159	329,831	335,823	387,537
වර්තන	175,148	184,749	199,648	207,271	226,751	254,279	281,384
ප්‍රාග්ධන සහ ශුද්ධ ණයදීම්	43,511	50,348	68,532	71,888	103,080	81,544	106,153
රාජ්‍ය ආයෝජන	45,973	51,260	68,278	71,436	102,261	80,955	106,329
වෙනත් ශුද්ධ ණයදීම්	-2,463	-912	253	452	819	589	-177
වර්තන ගිණුමේ අතිරික්තය(+)/හිඟය(-)	-28,869	-19,714	-24,616	-11,366	7,223	-42,997	-16,905
ප්‍රාථමික ගිණුමේ අතිරික්තය(+)/හිඟය(-)	-23,457	-14,815	-38,250	-21,132	-26,809	-53,341	-32,447
සමස්ත අයවැය හිඟය (ප්‍රදනයන්ට පෙර)	-72,380	-70,061	-93,147	-83,255	-95,857	-124,541	-123,058
මූල්‍යනය	72,380	70,061	93,147	83,255	95,857	124,541	123,058
විදේශීය මූල්‍යනය	17,898	17,287	17,397	8,245	22,166	5,640	28,963
ශුද්ධ ණය ගැනීම්	10,160	9,958	10,197	1,484	14,166	495	21,463
ප්‍රදනයන්	7,739	7,329	7,200	6,761	8,000	5,145	7,500
දේශීය මූල්‍යනය	49,754	30,275	71,362	74,876	43,691	118,500	69,095
වෙළෙඳපොළ ණය ගැනීම්	39,391	39,644	72,292	75,718	43,691	115,325	69,095
බැංකු නොවන	26,301	41,816	53,338	49,722	43,691	61,935	68,515
බැංකු	13,090	-2,172	18,954	25,996	-	53,389	580
මූල්‍ය අධිකාරිය	9,873	-13,991	5,609	20,807	-	44,840	-
වාණිජ බැංකු (අ)	3,217	11,820	13,345	5,188	-	8,549	580
අනෙකුත් ණය ගැනීම්	10,363	-9,369	-930	-842	-	3175	-
පෞද්ගලීකරණ ලැබීම්	4,728	22,499	4,389	134	30,000	401	25,000
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්							
මුළු ආදායම	19.0	18.5	17.2	17.7	18.7	16.8	18.3
බදු ආදායම	17.0	16.0	14.5	15.0	16.1	14.5	16.2
බදු නොවන ආදායම	2.1	2.5	2.7	2.7	2.6	2.3	2.1
වියදම් සහ ආපසු ගෙවීම් අඩු කළ පසු ණයදීම්	28.5	26.4	26.3	25.2	26.3	26.7	26.9
වර්තන	22.8	20.8	19.6	18.7	18.1	20.3	19.5
ප්‍රාග්ධන සහ ශුද්ධ ණයදීම්	5.7	5.7	6.7	6.5	8.2	6.5	7.4
රාජ්‍ය ආයෝජන	6.0	5.8	6.7	6.5	8.1	6.4	7.4
වෙනත් ශුද්ධ ණයදීම්	-0.3	-0.1	-	-	0.1	-	-
වර්තන ගිණුමේ අතිරික්තය (+)/හිඟය (-)	-3.8	-2.2	-2.4	-1.0	0.6	-3.4	-1.2
ප්‍රාථමික ගිණුමේ අතිරික්තය (+)/හිඟය (-)	-3.1	-1.7	-3.8	-1.9	-2.1	-4.2	-2.2
සමස්ත අයවැය හිඟය (ප්‍රදනයන්ට පෙර)	-9.4	-7.9	-9.2	-7.5	-7.6	-9.9	-8.5
මූල්‍යනය	9.4	7.9	9.2	7.5	7.6	9.9	8.5
විදේශීය මූල්‍යනය	2.3	1.9	1.7	0.7	1.8	0.4	2.0
ශුද්ධ ණය ගැනීම්	1.3	1.1	1.0	0.1	1.1	-	1.5
ප්‍රදනයන්	1.0	0.8	0.7	0.6	0.6	0.4	0.5
දේශීය මූල්‍යනය	6.5	3.4	7.0	6.8	3.5	9.4	4.8
වෙළෙඳපොළ	5.1	4.5	7.1	6.8	3.5	9.2	4.8
බැංකු නොවන	3.4	4.7	5.2	4.5	3.5	4.9	4.7
බැංකු	1.7	-0.2	1.9	2.4	-	4.3	-
මූල්‍ය අධිකාරිය	1.3	-1.6	0.6	1.9	-	3.6	-
වාණිජ බැංකු (අ)	0.4	1.3	1.3	0.5	-	0.7	-
අනෙකුත් ණය ගැනීම්	1.3	-1.1	-0.1	-0.1	-	0.3	-
පෞද්ගලීකරණ ලැබීම්	0.6	2.5	0.4	-	2.4	-	1.7

(අ) 2000 දී වාණිජ බැංකු වල ලබාගත් ඇ.එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 100 (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,754) ක සමුභ ණය මුදල ඇතුළත් වන අතර එය මහා භාණ්ඩාගාරයේ වර්ගීකරණයෙහි විදේශ ණය ගැනීමක් ලෙස සඳහන් කර ඇත.

මූලාශ්‍රය : මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශය

තර කිරීම නිසා ඇති විය. රටෙහි උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල 2000 මුල්භාගයේදී උත්සන්න වූ යුධ කටයුතු නිසා ප්‍රධාන වශයෙන් යුද්ධෝපකරණ මිලදී ගැනීම සඳහා වූ ආරක්ෂක වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා රුපියල් බිලියන 28 ක පරිපූරක ඇස්තමේන්තු ඉදිරිපත් කිරීමට සිදුවිය. 2000 අයවැයෙන් අනුමත කරන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 48,866 ක ප්‍රතිපාදන සමග සසඳන විට, අනපේක්ෂිත යුධ වියදම් හේතුවෙන් ආරක්ෂක වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 70,773 දක්වා වැඩි විය. 2000 අයවැයෙහි සඳහන් වූ ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 3.9 ක් වූ ආරක්ෂක වියදම සත්‍ය පදනම මත සලකා බලන විට ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 5.6 දක්වා වැඩි විය. මේ අතර, විනිමය අනුපාත විචලනයන් හා ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළෙහි කෙල් මිල ගණන් ඉහළයෑමෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පාලිත මිල ගණන් සංශෝධනය කිරීම නිසා වඩාත් පුළුල් සුභසාධන ගෙවීම් හරහා ජනගහණයෙහි ඉලක්කගත කොටස් ආරක්ෂා කරමින් වැටුප් හා විශ්‍රාම වැටුප් වැඩිකිරීම් ලබාදීමට රජයට සිදුවිය. එහෙයින්, රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයින්ට ලබාදෙන ලද වැටුප් වැඩිකිරීම්, විශ්‍රාමිකයින් සඳහා ලබාදෙන ලද ඉහල විශ්‍රාම දීමනා, පොහොර සහනාධාරය වැඩිකිරීම හා සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන් වෙත ලබාදෙන ලද සහනාධාර වැඩි කිරීම ආදිය රජයේ වර්තන වියදම වැඩි කිරීමට දායක විය. වියදම් වැඩි වීම හේතුවෙන් ඉහළ මට්ටමේ ණය ප්‍රමාණයක් ලබාගැනීමට සිදුවීම නිසා, අයවැයෙහි පොලී ගෙවීම් වැඩිවූ අතර, එය වර්තන වියදම තවත් ඉහළ නැංවීමට හේතු විය.

පසුගිය වර්ෂය හා සසඳන විට තිරපේක්ෂ වශයෙන් ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 211,282 දක්වා සියයට 8 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළද, ආදායම/ද.දේ.නි. අනුපාතය 1999 දී සියයට 17.7 සිට 2000 දී සියයට 16.8 දක්වා පහත වැටිණි. ආදායම් රැස් කිරීමේ උත්සාහයන් 2000 අයවැය මගින් අපේක්ෂා කරන ලද ඉලක්කය වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 233,974 ට වඩා අඩු විය. ආදායම් අඩුවීම, බදු මූලයන් මෙන්ම බදු නොවන මූලයන් තුළින්ද සිදුවිය. බදු ආදායම, ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 2000 දී සියයට 14.5 දක්වා අඩු වූ අතර, එය 1999 දී සියයට 15.0 ක් විය. බදු ආදායම අඩුවීම, සාමූහික ආදායම් බදු හා ආනයන තීරු බදු ආදායම් හි අඩුවීම නිසා සිදුවූ අතර, තිරපේක්ෂ වශයෙන් මෙන්ම ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්ද මෙම මූලයන් දෙකෙහි ආදායම පහත වැටුණි.

බදු නොවන ආදායමද පසුගිය වර්ෂයේදී වාර්තා කළ ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 2.7 මට්ටමෙහි සිට 2000 දී සියයට 2.3 දක්වා පහත වැටීමක් පෙන්නුම් කළේය. විමර්ශනයට භාජනය වන වර්ෂය තුළදී බදු නොවන මූලයන් ගෙන් ලබාගත් ආදායම දුර්වල ක්‍රියාකාරිත්වයක් විඳහා දක්වූ අතර, රාජ්‍ය ව්‍යවසාය වලින් ලද ලාභ සහ ලාභාංශ අඩු මට්ටමක පැවතීම මීට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය.

පහත මට්ටමේ ආදායම් එක්රැස් කිරීමෙහි හා ඉහළ වර්තන වියදමෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2000 දී වර්තන ගිණුමේ හිඟය රුපියල් දශ ලක්ෂ 42,997 ක් වූ

අතර, පසුගිය වර්ෂයේදී වාර්තා කළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 11,366 ක හිඟය සමඟ සසඳන විට මෙය තුන් ගුණයකටත් වඩා වැඩිවීමක් පිළිබිඹු කරයි. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් වර්තන ගිණුමේ හිඟය 1999 දී පැවති සියයට 1 සිට 2000 සියයට 3.4 දක්වා ඉහළ ගියේය.

පසුගිය වර්ෂයට සාපේක්ෂව රාජ්‍ය ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 80,955 දක්වා සියයට 13 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් රාජ්‍ය ආයෝජනය සියයට 6.4 ක මට්ටමේ පවත්වා ගන්නා ලදී. ආර්ථික සේවා අංශය තුළ ප්‍රවාහනය සහ පණිවුඩ හුවමාරුව සහ බලශක්තිය හා ජලසැපයුම යනාදී අංශ රාජ්‍ය ආයෝජන වියදම් සිදුකරන ලද ප්‍රධාන අංශ වලට ඇතුළත් විය.

විදේශීය ණය සහ ප්‍රදාන වෙතින් අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,640 ක් වූ අතර, එය 1999 ට සාපේක්ෂව සියයට 32 ක අඩුවීමක් වාර්තා කළේය. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා ලැබුණු විදේශීය ණය හා ප්‍රදානයන් යන දෙකම එක්ව ගත් විට ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2000 දී සියයට 0.4 ක් වූ අතර, 1999 දී එය සියයට 0.7 ක් විය. අයවැය හිඟය පියවීම සඳහා විදේශීය මූලයන්ගෙන් ලද මුළු ප්‍රමාණය පසුගිය වර්ෂයේ පැවති සියයට 9.9 මට්ටමේ සිට 2000 දී සියයට 4.5 දක්වා පහත වැටුණි.

2000 දී ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම්හි කොටස් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළෙහි අලෙවි කිරීමෙන් ලැබෙනු ඇතැයි අයවැය තුළින් අපේක්ෂා කරන ලද ආදායම මූලික කරගෙන පෞද්ගලිකකරණ වැඩසටහන මගින් බලාපොරොත්තු වූ මුළු ආදායම වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 30,000 සමඟ සසඳන විට, 2000 දී අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා උපයෝජනය කරන ලද පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 401 ක් විය. ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළෙහි සංකීර්ණ අංශය සඳහා මිල ගණන් පහත් මට්ටමක පැවතීම නිසා ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම්හි කොටස් අලෙවි කරගත නොහැකි වීම පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම් අපේක්ෂිත පරිදි නොලැබීමට හේතු විය.

පෞද්ගලිකකරණ හා විදේශීය ලැබීම්වල වූ හිඟය සමඟ අඩු මට්ටමේ ආදායම හා වියදම් අපේක්ෂිත මට්ටම් ඉක්මවා යෑම නිසා, දේශීය අංශයෙන් විශාල වශයෙන් ණය ලබාගැනීම කෙරෙහි යොමුවීමට රජයට සිදුවිය. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා වූ දේශීය ණය ගැනීම් ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී පැවති සියයට 6.8 සිට 2000 දී සියයට 9.4 දක්වා වැඩි විය. 2000 වර්ෂය සඳහා අයවැය මගින් අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණය ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 3.5 කි. ශුද්ධ දේශීය ණයගැනීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 118,500 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 43,624 කින් වැඩි විය. බැංකු නොවන මූලයන්ගෙන් ලබාගත් ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී සියයට 4.4 සිට 2000 දී සියයට 5.2 දක්වා වැඩි විය. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම ප්‍රධාන වශයෙන් බැංකු ක්‍රමය තුළින් ලබාගත් ණය මගින් සිදුකරන ලද අතර, ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්

එය පසුගිය වර්ෂයේ පැවති සියයට 2.4 මට්ටමේ සිට 2000 දී 4.3 දක්වා වැඩි විය. නිරපේක්ෂ වශයෙන්, බැංකු ක්‍රමය තුළින් ලබාගත් ණය ප්‍රමාණය 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 53,389 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 27,393 කින් වැඩි විය. බැංකු අංශයේ ණය ලබාගැනීම් විශාල ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුවෙන් ලබාගන්නා ලදී. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා මහ බැංකුව විසින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 44,840 ක ප්‍රමාණයක් ලබා දුන් ලද අතර, වාණිජ බැංකු මෙම කාර්යය සඳහා රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,549 ක් ලබා දෙන ලදී. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා මහ බැංකුව තුළින් ලබාගත් ප්‍රමාණය ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී පැවති සියයට 1.9 සිට 2000 දී සියයට 3.6 දක්වා වැඩි විය. දේශීය ණය ගැනීම් තුළ මහ බැංකුව තුළින් ලබාගත් ණයෙහි ප්‍රතිශතය මෙම දෙවසර අතරතුර දී සියයට 28 සිට සියයට 38 දක්වා වැඩි විය. ද්‍රවශීලතා හිඟයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රතිචක්‍රණීම් වෙළඳපොළෙහි අලෙවි කටයුතු වඩාත් ක්‍රියාකාරීව සිදුවීම 2000 දී රජයට මහ බැංකුවෙන් සපයන ලද ණය පහසුකම් කියුණු ලෙස වැඩි වීමට හේතු විය.

8.3 ආදායම

2000 වර්ෂය තුළදී රජයේ ආදායම් එක්රැස් කර ගැනීමේ කාර්යයේ පසුබෑමක් වාර්තා කරමින් ආදායම/ද.දේ.නි. අනුපාතය පහත වැටුණි. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ආදායම 1999 දී සියයට 17.7 සිට 2000 දී සියයට 16.8 දක්වා අඩු විය. මෙය පසුගිය දශකය තුළ දක්නට ලැබුණු අඩුම අගය වේ. ආනයන නිරුඳුණ ආදායම අඩුවීම හා ප්‍රධානතම රාජ්‍ය ව්‍යවසාය වලින් එකතුකරගත් ආදායම අඩුවීම, මුළු ආදායම පහත වැටීම කෙරෙහි විශාල ලෙස හේතු විය. කෙසේ වුවද, මූල්‍ය වශයෙන් එක්රැස් කර ගත් මුළු ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 211,282 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 15,377 කින් වැඩි වූ අතර, පෙර වර්ෂයේදී දක්නට ලැබුණු සියයට 12 ක වර්ධන වේගය සමඟ සසඳන විට 2000 දී සියයට 8 ක අඩු වර්ධන වේගයක් දක්නට ලැබුණි.

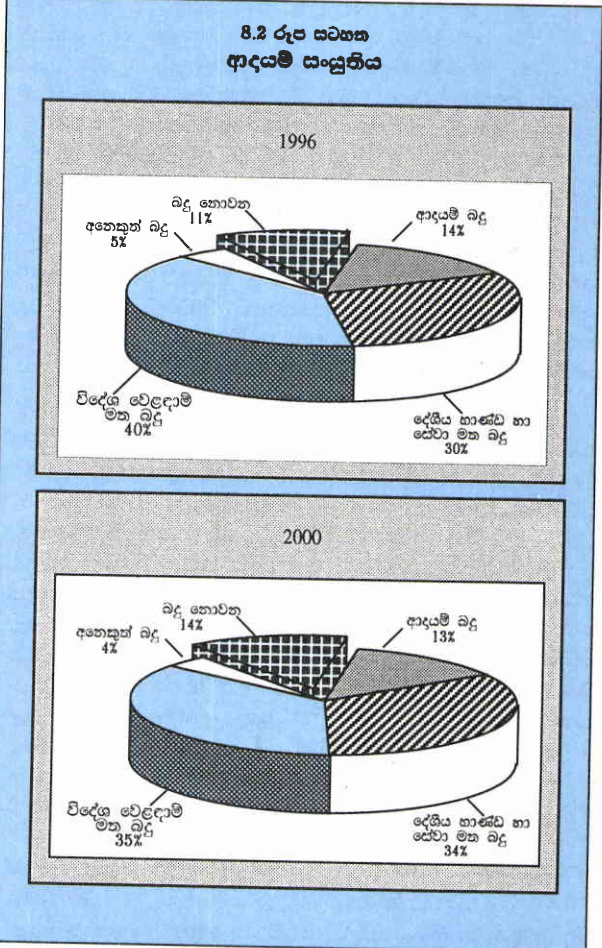
2000 අයවැය මගින් මෙන්ම වර්ෂය තුළදී ආදායම් එක්රැස් කර ගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දී තිබුණද ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් බදු ආදායම 1999 දී සියයට 15.0 සිට 2000 දී සියයට 14.5 දක්වා පහත වැටුණි. ජාතික ආරක්ෂක බද්දෙහි බදු පදනම හා බදු අනුපාතය පුළුල් කිරීම, සියරැටි හා මත්පැන් මත අයකරන නිෂ්පාදන බදු අනුපාතය වැඩිකිරීම සහ බදු ආදායම් උපදවන දේශීය සැපයීම් හා ආනයනික අයිතමයන් ඇතුළත් වන පරිදි භාණ්ඩ හා සේවා බද්දෙහි ආවරණය පුළුල් කිරීම යනාදිය ආදායම වැඩි කිරීමට 2000 දී ගන්නා ලද ක්‍රියා මාර්ග සමහරකි.

2000 දී ආදායම් පහත වැටුණද, රජය බදු ව්‍යුහය විධිමත් කිරීමේ කාර්යය අඛණ්ඩව සිදුකරන ලදී. ඒ අනුව, උපරිම නාමික ආරක්ෂණ මට්ටම සියයට 30 සිට සියයට 25 දක්වා (තෝරාගත් කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ සමහරක් හැර) අඩුකිරීමේ අරමුණින් 2000 දී නිරුඳුණ ව්‍යුහය තුළ ගැලපුම් සිදුකරන ලද අතර, නිරුඳුණ අනුපාත සංඛ්‍යාවද 3 සිට 2

දක්වා අඩුකරන ලදී. එම වසරේ ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් සලසා ඇති විශාල පරාසයක දිරිගැන්වීම් විධිමත් කිරීමක්ද සිදුවිය.

මේ අතර, පසුගිය වසර දෙකෙහිදීම ද.දේ.නි. යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.7 ක් ලෙස ස්ථාවරව පැවති බදු නොවන ආදායම 2000 දී සියයට 2.3 දක්වා පහත වැටුණි. රාජ්‍ය ව්‍යවසාය වල ලාභ හා ලාභාංශ ගෙවීම් අඩුවීම, බදු නොවන ආදායම් රැස් කිරීම පහත් මට්ටමක පැවතීමට විශාල වශයෙන් හේතු විය.

දුර්වල ආදායම් ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ 2000 අයවැය තුළින් අපේක්ෂා කරන ලද ආදායම් ඉලක්කයන් වෙතින් ඇත්වීමක් දක්නට ලැබීමයි. 2000 අයවැය මගින් ඉලක්ක කරන ලද ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 18.7 ක්වූ මුළු ආදායම ප්‍රතිශතාංක 1.9 කින් අපේක්ෂිත ඉලක්කයට වඩා අඩු විය. ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 16.1 ක් ලෙස ඉලක්ක කරන ලද බදු ආදායම, එම ඉලක්කයට වඩා ප්‍රතිශතාංක 1.6 කින් අඩු විය. ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 2.6 ක් ලෙස අපේක්ෂා කරන ලද බදු නොවන ආදායම ද ප්‍රතිශතාංක 0.3 කින් අපේක්ෂිත ඉලක්කයට වඩා අඩුවිය.

බදු ආදායම

රුපියල් දශ ලක්ෂ 182,392 ක් වූ බදු ආදායම පසුගිය වර්ෂයේ දී දක්නට ලැබුණු සියයට 13 ක වැඩිවීම සමග සසඳන විට සියයට 10 ක මන්දගාමී වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. විදේශීය වෙළඳම මත පදනම් වූ බදුවල සිට දේශීය බදු වෙතට සිදුවූ ව්‍යුහාත්මක විකැන්වීම පිළිබිඹු කරමින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 71,295 ක් වූ දේශීය භාණ්ඩ හා සේවා මත වූ බදු ප්‍රමාණය, අදාළ බදු ව්‍යුහය තුළ එහි ඇති වැදගත්කම ඉහළ නංවන ලදී. මුළු බදු ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් දේශීය භාණ්ඩ හා සේවා මගින් ලද ආදායම 1999 දී සියයට 36 සිට 2000 දී සියයට 39 දක්වා වැඩි විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, විදේශ වෙළඳම මත පදනම් වූ බදු ආදායම, මුළු බදු ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස 1999 දී සියයට 43 සිට 2000 දී සියයට 41 දක්වා පහත වැටුණි. තීරුබදු අනුපාත අඩු කිරීම, බදු නිදහස් ආනයන වල අධික වටිනාකම හා අත්‍යවශ්‍ය ආනයන සඳහා තාවකාලික බදු නිදහස් කිරීම මෙම ව්‍යුහාත්මක වෙනස්වීමට විශාල වශයෙන් දායක විය.

2000 දී ආදායම් බදු මගින් ලබාගත් ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 27,457 දක්වා සියයට 3 කින් අඩු විය. ආදායම් බදු ප්‍රමාණය ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 1999 දී සියයට 2.6 සිට 2000 දී සියයට 2.2 දක්වා අඩු වූ අතර, මුළු ආදායම තුළ එහි ප්‍රතිශතය සියයට 17 සිට 2000 දී සියයට 15 දක්වා පහත වැටුණි. සාමූහික බදු ආදායම අඩු වීම ආදායම් බදු ආදායමේ දුර්වල ක්‍රියාකාරිත්වයට ප්‍රධාන හේතුව විය. 1999 දී සාමූහික බදු ආදායමෙහි දක්නට ලැබුණු සියයට 56 ක ඉතා විශාල වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2000 දී සියයට 14 ක පසුබැස්මක් වාර්තා විය. ප්‍රධාන රාජ්‍ය සංස්ථා කිහිපයක ලාභ අඩු වීම හෝ අලාභ මෙයට ප්‍රධාන හේතුව විය. කෙසේ වුවද, 1999 දී පැවති සියයට 13 කින් වර්ධනය වීම සමග සසඳන විට, 2000 දී පෞද්ගලික ආදායම් බදු සියයට 18 ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පිළිබිඹු කළේය. 2000 දී ආදායම් වල ඉහළ වර්ධනය හා රඳවා තබා ගැනීමේ බදු සඳහා වූ බදු පදනම පුළුල් වීම මෙයට හේතු විය.

2000 දී සාමූහික බදු ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 15,757 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,605 කින් අඩු විය. මුළු ආදායම් බදු එක්රැස් කිරීමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සාමූහික බදු ප්‍රමාණය 1999 දී සියයට 65 සිට 2000 දී සියයට 57 දක්වා අඩු විය. ප්‍රධානතම රාජ්‍ය ව්‍යවසාය දෙකක එනම්, ලංකා බනිජ්තේල් නීතිගත සංස්ථාව සහ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරියෙහි බදු ගෙවීම් අඩුවීම සාමූහික බදු ආදායම් පහත වැටීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතු විය. 1999 දී ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය හා ලංකා බනිජ්තේල් නීතිගත සංස්ථාව විශාලතම සාමූහික බදු ගෙවන ලද ආයතන දෙක විය. 1999දී මෙම ආයතන විසින් එක් ආයතනයක් රුපියල් බිලියන 3.4 බැගින් සාමූහික බදු ගෙවන ලද අතර, එය මුළු සාමූහික බදු ආදායමෙන් සියයට 37 කට පමණ දායක විය. එසේ වුවද, මුදල් ප්‍රවාහයේ ඇති වූ ගැටළු හේතුකොටගෙන ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරියට 2000 දී ගෙවිය යුතු වූ ආදායම් බදු වලින් රුපියල් බිලියන 1.5 ක් පමණක් ගෙවීමට හැකියාව ලැබුණු අතර, මුළු සාමූහික බදු ආදායමේ හිඟය වැඩි කිරීමටද මෙම තත්ත්වය දායක

විය. අනෙක් අතට, ලංකා බනිජ්තේල් නීතිගත සංස්ථාව කිසිදු බදු ගෙවීමක් සිදු නොකරන ලද අතර, ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළේ මිල ගණන් කියුණු ලෙස ඉහළ ගියද, කාලීනව හා ප්‍රමාණවත් ආකාරයෙන් බනිජ්තේල් නිෂ්පාදන සඳහා වූ දේශීය මිල ගණන් වෙනස් නොකිරීම හේතුවෙන් සංස්ථාවට විශාල ලෙස අලාභ විඳීමට සිදුවීම මීට හේතුවයි. 2000 දී අනෙකුත් ආයතන වලින් ලබාගත් සාමූහික බදු ප්‍රමාණය සියයට 24 කින් වැඩි විය. බැංකු සහ මූල්‍ය අංශය, දුම්කොළ අංශය සහ තොග සහ සිල්ලර වෙළඳම යනාදිය වර්ෂය තුළදී ඉතා හොඳින් ක්‍රියාත්මක වූ අංශ විය.

2000 දී පෞද්ගලික ආදායම් බදු ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,820 දක්වා සියයට 18 කින් වර්ධනය විය. රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශවල වැටුප් වැඩිවීම සහ රඳවා තබා ගැනීමේ බද්ද මගින් වූ ආවරණය සියළුම සේවා අඩංගු වන පරිදි පුළුල් කිරීම මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑ සාධක විය. මෙතෙක් කල් වෘත්තීය සේවා මත පමණක් අදාළ වූ රඳවා තබා ගැනීමේ බද්ද, සාමූහික ආයතන සහ අනෙකුත් ව්‍යාපාරද ඇතුළුව සියළුම සේවාවන් ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කරන ලදී. 2000 වර්ෂය තුළ පැවති ඉහළ මූර්ත පොළී ප්‍රතිශතය නිසා පෞද්ගලික අංශයේ ඉතුරුම් වැඩිවීම සමඟ ඒ මත ආදායම් බදු ගෙවීමට සිදුවීමද ඉහළ ආදායම් බදු රැස්කිරීමට හේතුවිය. මේ අතර, ජාතිය රැකගැනීමේ දායක මුදල් මගින් එකතුකරගත් ආදායම 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 697 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 880 දක්වා සියයට 26 කින් වර්ධනය විය. මෙම වර්ධනය, වැඩි වූ වැටුප් සහ දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බදු පරිපාලනය වඩාත් යහපත් බවට පත්කිරීම යනාදියෙහි සෘජු ප්‍රතිඵලයක් විය.

2000 දී භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද රුපියල් දශ ලක්ෂ 43,893 ක ආදායමක් ජනනය කළ අතර, පෙර වර්ෂය සමඟ සැසඳීමේදී සියයට 23 ක වර්ධනයක් පිළිබිඹු කළේය. භාණ්ඩ හා සේවා බදු මගින් එකතුකරගත් ආදායම මුළු බදු ආදායමින් සියයට 25 ක් විය. ද.දේ.නි. යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස භාණ්ඩ හා සේවා බදු ආදායම 1999 දී පැවති සියයට 3.2 සිට 2000 දී සියයට 3.5 දක්වා වැඩි විය. බදු පරිපාලනය වඩාත් යහපත් බවට පත්කිරීම, බදු පදනම වඩාත් පුළුල් කිරීම, ආනයන යෙදවුම් මත බදු ආපසු ගෙවීම් කිරීම ක්‍රමවත් කිරීම සහ වඩා යහපත් ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වය යනාදිය භාණ්ඩ හා සේවා බදු ආදායම පුළුල් කිරීම සඳහා දායක වූ සාධකයන් විය.

2000 දී දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ හා සේවා මත වූ භාණ්ඩ හා සේවා බදු ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 25,021 ක් වූ අතර, එය පසුගිය වසරට වඩා සියයට 27 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. මත්පැන් හා දුම්කොළ කර්මාන්තයන්හි වර්ධනය හා සීමෙන්ති, මස්, දඬ හා ගැස් යනාදී ආදායම් ජනනය කරනු ලබන අයිතම භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද යටතට ගැනීම තුළින් එහි ආවරණය පුළුල් කිරීම, නිෂ්පාදන අංශයෙන් වැඩි භාණ්ඩ හා සේවා බදු ප්‍රමාණයක් රැස්කර ගැනීමට දායක විය. නිෂ්පාදන අංශය තුළ භාණ්ඩ හා සේවා බදු ප්‍රමාණය සඳහා තනි විශාලතම දායකත්වය ලබාදුන්නේ දුම්කොළ කර්මාන්තය වූ අතර, එමගින් එකතු කරගත් භාණ්ඩ හා සේවා බදු ප්‍රමාණය නිෂ්පාදන අංශය මත එකතු කරගත් ආදායමින් සියයට 19 ක්

8.2 සංඛ්‍යා සටහන
රාජ්‍ය ආදායම් සංයුතියෙහි සමීක්ෂණය

ශීර්ෂය						රුපියල් දශලක්ෂ	
	1996	1997	1998	1999	2000 අනුමත ඇස්තමේන්තු	2000 සාධකාලීන	2001 අනුමත ඇස්තමේන්තු
බදු ආදායම්	130,202	142,512	147,368	166,028	201,766	182,392	234,113
ආදායම් බදු	20,751	21,548	20,429	28,228	29,230	27,457	34,483
පොද්ගලික	7,315	8,183	8,099	9,169	11,438	10,820	12,643
සාමූහික	13,311	13,038	11,788	18,362	16,945	15,757	20,720
ජාතික රැකගැනීමේ අරමුදල	125	327	542	697	847	880	1,120
මුද්දර ගාස්තු	5,279	6,392	7,079	7,690	9,325	8,163	9,450
මහ බැංකුව සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත බදු	1,604	1,080	-	-	-	-	-
භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු	77,105	86,750	91,706	102,391	136,337	122,802	155,180
පිරිවැදුම් බදු	37,631	43,492	16,166	1,799	2,759	1,708	1,965
නිෂ්පාදන	8,874	9,475	3,727	161	-	-	-
නිෂ්පාදන නොවන	9,712	13,329	7,312	1,635	2,759	1,708	1,965
ආනයන	19,046	20,689	5,127	3	-	-	-
භාණ්ඩ හා සේවා බදුද	-	-	23,177	35,540	50,536	43,893	54,205
නිෂ්පාදන	-	-	5,533	8,927	12,674	11,378	14,258
නිෂ්පාදන නොවන	-	-	5,437	10,704	15,688	13,643	17,203
ආනයන	-	-	12,207	15,909	22,174	18,872	22,744
නිෂ්පාදන බදුද	22,067	24,775	30,293	35,928	46,552	42,655	50,100
මත්පැන්	5,839	6,181	7,665	8,745	10,700	9,531	10,900
දුම්කොළ	12,833	14,139	15,051	17,205	18,802	19,268	21,050
වෙනත්	3,395	4,455	7,577	9,978	17,050	13,856	18,150
ජාතික ආරක්ෂක බදුද	16,441	17,338	21,079	28,127	35,340	33,539	47,020
බලපත්‍ර ගාස්තු	966	1,145	991	997	1,150	1,007	1,890
ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම මත බදු	25,464	26,743	28,154	27,720	26,874	23,970	35,000
ආනයන	25,459	26,739	28,154	27,720	26,874	23,970	35,000
අපනයන	5	4	-	-	-	-	-
බදු නොවන ආදායම	16,077	22,524	27,664	29,877	32,208	28,890	30,366
දේපල ආදායම	10,059	15,022	18,462	18,988	21,360	18,842	19,408
ඉන් : මහ බැංකුවේ ලාභ	1,700	1,500	2,650	3,000	3,200	3,200	5,000
පොළී ආදායම	5,222	8,002	7,786	7,056	7,100	7,304	7,497
ගාස්තු සහ අයකිරීම්	2,827	2,800	2,890	3,375	4,361	3,589	4,290
අනෙකුත් බදු නොවන ආදායම්	3,191	4,702	6,312	7,514	6,487	6,459	6,668
මුළු ආදායම්	146,279	165,036	175,032	195,905	233,974	211,282	264,479

දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්

බදු ආදායම්	17.0	16.0	14.5	15.0	16.1	14.5	16.2
ආදායම් බදු	2.7	2.4	2.0	2.6	2.3	2.2	2.4
පොද්ගලික	1.0	0.9	0.8	0.8	0.9	0.9	0.9
සාමූහික	1.7	1.5	1.2	1.7	1.4	1.3	1.4
ජාතික රැකගැනීමේ අරමුදල	-	-	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
මුද්දර ගාස්තු	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
මහ බැංකුව සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත බදු	0.2	0.1	-	-	-	-	-
භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු	10.0	9.7	9.0	9.3	10.9	9.8	10.8
පිරිවැදුම් බදු	4.9	4.9	1.6	0.2	0.2	0.1	0.1
නිෂ්පාදන	1.2	1.1	0.4	-	-	-	-
නිෂ්පාදන නොවන	1.3	1.5	0.7	0.1	0.2	0.1	0.1
ආනයන	2.5	2.3	0.5	-	-	-	-
භාණ්ඩ හා සේවා බදුද	-	-	2.3	3.2	4.0	3.5	3.8
නිෂ්පාදන	-	-	0.5	0.8	1.0	0.9	1.0
නිෂ්පාදන නොවන	-	-	0.5	1.0	1.2	1.1	1.2
ආනයන	-	-	1.2	1.4	1.8	1.5	1.6
නිෂ්පාදන බදුද	2.9	2.8	3.0	3.2	3.7	3.4	3.5
මත්පැන්	0.8	0.7	0.8	0.8	0.9	0.8	0.8
දුම්කොළ	1.7	1.6	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5
වෙනත්	0.4	0.5	0.7	0.9	1.4	1.1	1.3
ජාතික ආරක්ෂක බදුද	2.1	1.9	2.1	2.5	2.8	2.7	3.3
බලපත්‍ර ගාස්තු	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම මත බදු	3.3	3.0	2.8	2.5	2.1	1.9	2.4
ආනයන	3.3	3.0	2.8	2.5	2.1	1.9	2.4
අපනයන	-	-	-	-	-	-	-
බදු නොවන ආදායම	2.1	2.5	2.7	2.7	2.6	2.3	2.1
දේපල ආදායම	1.3	1.7	1.8	1.7	1.7	1.5	1.3
ඉන් : මහ බැංකුවේ ලාභ	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
පොළී ආදායම	0.7	0.9	0.8	0.6	0.6	0.6	0.5
ගාස්තු සහ අයකිරීම්	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
අනෙකුත් බදු නොවන ආදායම්	0.4	0.5	0.6	0.7	0.6	0.5	0.5
මුළු ආදායම්	19.0	18.5	17.2	17.7	18.7	16.8	18.3

මූලය : මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශය

සහ මුළු භාණ්ඩ හා සේවා බදු ආදායමින් සියයට 5 ක් ද විය. මත්පැන් නිෂ්පාදන අංශය ඊලඟට විශාලතම දායකත්වය සැපයූ අතර, බනිප්තෙල් අංශය තෙවන විශාලතම දායකයා විය. සංඛිවේදනය, විදුලිබලය, රක්ෂණ හා ඉදිකිරීම් වැනි සේවා අංශවල ඉහළ වර්ධනය සහ හෝටල් කර්මාන්තයට ලබාදී තිබූ භාණ්ඩ හා සේවා බද්දෙන් තිදහස් කිරීමේ වරප්‍රසාදය 2000 අප්‍රේල් මාසයේදී කල් ඉකුත්වීම යනාදිය නිෂ්පාදන නොවන අංශය මත එකතුකරගත් භාණ්ඩ හා සේවා බදු ප්‍රමාණය වර්ධනය වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. භාණ්ඩ හා සේවා බදු පරිපාලනය සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි දියුණුවීම යහපත් බවට පත්වීම සහ විශේෂයෙන් පරීක්ෂණ පැවැත්වීම සහ විගණනය කිරීම යනාදිය හරහා බදු ගෙවන්නන්ගේ අනුකූලතාවය වැඩිදියුණුවීම ද 2000 දී ඉහළ මට්ටමේ භාණ්ඩ හා සේවා බද්දක් රැස්කර ගැනීමට දායක විය.

2000 දී ආනයන මත වූ භාණ්ඩ හා සේවා බද්ද රුපියල් දශ ලක්ෂ 18,871 ක් වූ අතර, සියයට 19 ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. මෙම තත්වය, 2000 දී සියයට 20 කටත් වඩා වැඩියෙන් ආනයන වර්ධනය වීම, භාණ්ඩ හා සේවා බදු පදනම පුළුල්වීම සහ බදු ආපසු ගෙවීමේ ක්‍රමය වැඩිදියුණු කිරීම යනාදියෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයකි. ආනයන මත භාණ්ඩ හා සේවා බදු ආපසු ගෙවීම් ප්‍රමාණය 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,137 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,121 දක්වා පහත වැටුණි. භාණ්ඩ හා සේවා බදු ක්‍රමය තුළ සිදුකරන ලද සංශෝධන දෙකක් හේතුවෙන් බදු ආපසු ගෙවීම් අඩු විය. 1999 න් පසු භාගයේදී අපනයන නිෂ්පාදන සඳහා භාවිතා කරන ලද ආනයන යෙදවුම් සඳහා ආනයනකරු වෙත මුදල්මය වශයෙන් කරන ලද යෙදවුම් මත මුදල් ආපසු ගෙවීම වෙනුවට යෙදවුම් මත වවුචර ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. 2000 දී, දේශීය වෙළඳපොළ වෙත භාණ්ඩ සපයන නිෂ්පාදකයින් වෙත දී තිබූ යෙදවුම් මත මුදල් ආපසු ගෙවීම, දේශීය යෙදවුම් මිලදී ගැනීමේදී ගෙවන ලද වැඩි බදු ප්‍රමාණයක් වේ නම් ඒ ප්‍රමාණයට පමණක් ගෙවන පරිදි සීමා කරන ලදී. මේ අතර, තොග හා සිල්ලර වෙළඳ කටයුතු සිදුකරන ආනයනකරුවන් සඳහා වූ යෙදවුම් මත මුදල් ආපසු ගෙවීමේ පහසුකම සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කරන ලදී.

නිෂ්පාදන බදු මගින් රැස් කරගත් රුපියල් දශ ලක්ෂ 42,655 ක් වූ ආදායම විමර්ශනයට භාජනය වන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී රැස් කරන ලද මුළු බදු ආදායමෙන් සියයට 23 ක් විය. පෙර වර්ෂයේදී මෙන්ම 2000 දී ද නිෂ්පාදන බදු මගින් ලද ආදායම සියයට 19 කින් වර්ධනය විය. නිෂ්පාදන බදු ප්‍රමාණය ද,දේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 3.2 සිට 2000 දී සියයට 3.4 දක්වා වැඩි විය. බනිප්තෙල් නිෂ්පාදන සඳහා බදු අයකිරීම මත කරන ලද වෙනස්කම් වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බනිප්තෙල් නිෂ්පාදන මත වඩා විශාල ආදායම් ප්‍රමාණයක් රැස්කර ගතහැකි වීම සහ සිගරට් මත වූ නිෂ්පාදන බද්ද වැඩිකිරීම,

නිෂ්පාදන බදු ආදායම වර්ධනය වීම සඳහා විශාල වශයෙන් දායක විය.

2000 දී බනිප්තෙල් නිෂ්පාදන මත නිෂ්පාදන බදු ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,700 ක් වූ අතර එය සියයට 57 ක කියුණු වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, මුළු නිෂ්පාදන බදු ප්‍රමාණයෙන් එහි ප්‍රතිශතයද පසුගිය වර්ෂයේ වූ සියයට 20 සමඟ සසඳන විට සියයට 25 දක්වා ඉහළ නැගුණි. බනිප්තෙල් නිෂ්පාදන මත බදු අය කිරීමේ ක්‍රමයෙහි ඇති වූ වෙනස සහ 2000 දී සියයට 22 කින් ඩීසල් අලෙවිය කියුණු ලෙස ඉහළ යාම යන කරුණු දෙකම මෙම වැඩිදියුණු වීම තුළින් පිළිබිඹු කරයි. 2000 අයවැය මගින් බොරතෙල් මත වූ ආනයන බදු ඉවත් කරන ලද අතර පෙරදී බොරතෙල් මගින් ලැබූ ඉහත ආදායම එලෙසම පවත්වා ගැනීම සඳහා පෙට්‍රල් සහ ඩීසල් මත නිෂ්පාදන බදු සංශෝධනය කිරීම සහ භූමිතෙල් මත නිෂ්පාදන බදු අළුතින් හඳුන්වා දීම සිදු කරන ලදී. පෙට්‍රල්, ඩීසල් හා භූමිතෙල් මත වූ නිෂ්පාදන බද්ද සියයට 45 ලෙස තීරණය කරන ලදී. කෙසේ වුවද, 2000 දී ජාත්‍යන්තර මිල ගණන් කියුණු ලෙස ඉහළ යෑම බනිප්තෙල් නීතිගත සංස්ථාව විශාල අලාභ ලබන තත්ත්වයකට යොමු කළ අතර, මෙම තත්ත්වය නිසා, 2000 ඔක්තෝබර් මාසයේදී බනිප්තෙල් නිෂ්පාදන සඳහා වූ නිෂ්පාදන බදු අනුපාතය සියයට 45 සිට සියයට 35 දක්වා සංශෝධනය කරන ලදී. පෙට්‍රල් වාහන සඳහා වූ නිෂ්පාදන බද්ද සියයට 10 සිට සියයට 15 දක්වාද ඩීසල් වාහන සඳහා වූ එම බද්ද සියයට 60 සිට 65 දක්වාද වැඩි කිරීමෙන් ආදායම මත ඇතිවූ බලපෑම, මෝටර් රථ ආනයනය සියයට 11 කින් අඩුවීම තුළින් හිලවී වීම නිසා, 2000 දී මෝටර් රථ මත වූ නිෂ්පාදන බදු වලින් ලැබුණු මුළු ආදායම බොහෝ දුරට නොවෙනස්ව පැවතුණි.

සිගරට් මත වූ නිෂ්පාදන බදු තුළින් ලද ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 19,268 ක් වූ අතර, එය 2000 දී මුළු නිෂ්පාදන බදු රැස්කිරීමෙන් සියයට 45 ක් විය. සිගරට් අලෙවිය සියයට 2 කින් අඩු වුවද, සිගරට් සඳහා වූ බද්ද සියයට 20 කින් පමණ වැඩි වීම හා වැඩි බදු අනුපාතයක් සහිත සිගරට් භාවිතය වෙත මාරු වීමද හේතුවෙන් 2000 දී සිගරට් මත වූ නිෂ්පාදන බදු ප්‍රමාණය සියයට 12 කින් වැඩි විය.

2000 මැයි මාසයේදී සැර මත්පැන් සඳහා වූ නිෂ්පාදන බදු අනුපාතය සැර මත පදනම් වූ ලීටරයකට රුපියල් 12 කින් ඉහළ ගියේය. එහෙත්, සැර මත්පැන් සඳහා වූ නිෂ්පාදන බදු ප්‍රමාණය 1999 පැවති සියයට 14 ක වර්ධනය සමඟ සසඳන විට සියයට 9 ක අඩු වේගයකින් වර්ධනය විය. 2000 දී වැඩියෙන් බදු අයකරනු ලබන සැර මත්පැන් නිෂ්පාදනය අඩු වීම මෙයට හේතුවිය. බීර නිෂ්පාදන මත ආදායම සියයට 3.5 කින් වැඩි වූ අතර, ඉහළ බදු අනුපාතයක් යටතේ වඩා සැර ඇති බීර නිෂ්පාදනය වෙත නිෂ්පාදනය මාරුවීම මෙම තත්ත්වයට මුළුමණින්ම හේතු විය.

2000 දී ජාතික ආරක්ෂක බද්ද ශක්තිමත් ආදායම් මූලයක් වූ අතර, ද,දේ.හි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් එහි කොටස සියයට 2.5 සිට 2000 දී සියයට 2.7 දක්වා වැඩි

විය. ජාතික ආරක්ෂක බද්ද මගින් රැස්කර ගන්නා ලද මුළු ආදායම 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 33,539 ක් දක්වා සියයට 19 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළ අතර, එය මුළු බදු ආදායමෙන් සියයට 18 කි. ආර්ථිකයෙහි සේවාවන් රාශියක් සඳහා එහි ආවරණය පුළුල් වීම, මූල්‍ය සහ සංනිවේදනය වැනි ජාතික ආරක්ෂක බද්දට යටත්වන සමහර ප්‍රධාන අංශවල වර්ධනය, සියයට 5.5 සිට 2000 මැයි මාසයේ පටන් සියයට 6.5 දක්වා මෙම බදු අනුපාතය වැඩිකිරීම යනාදී කරුණු ජාතික ආරක්ෂක බද්ද තුළින් ලබාගත් ආදායම ඉහළ යාමට හේතු විය. දේශීය කටයුතු මත ජනිත වූ ආරක්ෂක බද්ද අඛණ්ඩව ඉහළ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, 2000 දී සියයට 38 කින් වැඩි විය. දේශීය කටයුතුවලින් ලද ජාතික ආරක්ෂක බදු ආදායමට ප්‍රධාන වශයෙන් බැංකු අංශය දායක විය. එම අංශය දේශීය මූල්‍යන්ගෙන් රැස්කර ගත් මුළු ජාතික ආරක්ෂක බදු ආදායමින් තුනෙන් එකකටත් වඩා ප්‍රමාණයකට හිමිකම් කියනු ලැබීය. කෙසේ වුවද, ආනයන මත වූ ජාතික ආරක්ෂක බදු ආදායමෙහි වර්ධනය සියයට 31 සිට 2000 දී සියයට 8 දක්වා අඩුවිය. ආරක්ෂක කටයුතු සම්බන්ධ ආනයන, අතරමැදි භාණ්ඩ හා බොරතෙල් ආනයන වැනි ජාතික ආරක්ෂක බද්දට යටත් නොවන ආනයන වල විශාල ප්‍රතිශතය එතුළින් පිළිබිඹු විය.

2000 දී ආනයන සියයට 20 කටත් වඩා වර්ධනය වුවද, ආනයන මත තීරුබදු ආදායම රුපියල් දශලක්ෂ 23,970 දක්වා සියයට 14 කින් අඩුවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මුළු බදු ආදායම තුළ එහි දායකත්වය ද 1999 දී සියයට 17 සිට 2000 දී සියයට 13 දක්වා පහත වැටුණි. බොරතෙල් ආනයනය මත පැවති බද්ද ඉවත්කිරීම, පිරිපහදු නිෂ්පාදන ආනයනය මත ලබාදෙන ලද තාවකාලික තීරුබදු අත්හැරීම, අත්හැරීම සහ තීරුබදු ව්‍යුහය වඩාත් විධිමත් කිරීම මෙම පහත වැටීමට හේතු විය. මෙතෙක් බදු අනුපාත තුනකින් සමන්විත වූ (10, 20 සහ 35) තීරුබදු ව්‍යුහය, 2000 අයවැය මගින්, බදු අනුපාත දෙකක් (10 සහ 25) දක්වා අඩුකරන ලද අතර, තෝරාගත් කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ සඳහා සියයට 35 ක විශේෂ තීරුබදු අනුපාතයක් (ආරක්ෂණ තීරු බද්දක්) හඳුන්වා දෙනු ලැබීය. අමුද්‍රව්‍ය ආනයන සඳහා වන බදු අනුපාතය සියයට 5 ක් ලෙස පවත්වාගෙන යන ලදී. සාමාන්‍ය තීරුබදු අනුපාතය, එනම් මුළු ආනයන වටිනාකමෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ආනයන බදු ප්‍රමාණය, 1999 දී සියයට 7 සිට 2000 දී සියයට 4.5 දක්වා පහත වැටුණි. අඩු මට්ටමේ ආනයන තීරු බදු අනුපාත සහ අපනයනාභිමුඛ කර්මාන්ත සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය, ආරක්ෂක කටයුතු සඳහා වන මිලදී ගැනීම් සහ 2000 දී සිදුකළ බොරතෙල් ආනයනය යනාදියෙන් සමන්විත වූ ඉහළ අගයක් ගත් තීරුබදු රහිත ආනයන, සාමාන්‍ය තීරුබදු අනුපාතය අඩු අගයක් ගැනීමට හේතු වූ සාධක ලෙස සඳහන් කළ හැකිය. සඵල තීරුබදු අනුපාතය 1999 දී සියයට 21 සිට 2000 දී සියයට 15 දක්වා පහත වැටුණි. වර්ෂය තුළදී ලබාදෙන ලද තීරුබදු අත්හැරීම්, විශේෂයෙන් ලංකා බතිජතෙල් නීතිගත සංස්ථාවට ලබාදෙන ලද බදු තීරුබදු

අත්හැරීම හා සිනි වැනි අත්හැරීම භාණ්ඩ සමහරක් සඳහා අර්ධ තීරු බදු අත්හැරීම් සහ අඩු මට්ටමේ පැවති තීරු බදු අනුපාතය යනාදිය සඵල තීරුබදු අනුපාතය කියුණු ලෙස පහත වැටීමට දායක විය.

මුද්දර බදු මගින් රැස්කර ගත් ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,163 ක් වූ අතර, 1999 දී වාර්තා කළ සියයට 9 ක වර්ධනය සමඟ සසඳන විට 2000 දී සියයට 6 ක අඩු වේගයකින් වර්ධනය විය. 2000 අයවැය මගින් ණය ගැනීමේ වියදම අඩුකිරීම සඳහා උකස්කර ඇපකරය ලෙස තබාගෙන තිබුණ කරන ලද සුරැකුම්පත් මත වූ මුද්දර බදු අඩුකිරීම ඉහත මන්දගාමී බවට ප්‍රධාන හේතුව විය. බදු ක්‍රමය අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම මගහැරවීම සඳහා 2000 අයවැය මගින් වෙළඳ ලියවිලි මත මුද්දර බදු අයකිරීමේ වගකීම 2000 අප්‍රේල් මස සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි වාණිජ බැංකුවල සිට රේගු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත මාරුකරනු ලැබීය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මුද්දර බදු අයකරන ලද දැනුම, ණයවර ලිපියේ වටිනාකමෙහි සිට ඉන්වොයිසියේ වටිනාකම දක්වා වෙනස් කරන ලදී. මෙසේ ආදායම් එකතු කිරීමේ ස්ථානය වාණිජ බැංකුවේ සිට රේගුව වෙත මාරු කිරීම තුළින් ඉන්වොයිසියේ වටිනාකම අඩුවෙන් සටහන් කිරීම තුළින් ඇතිවන ගැටළු හේතුවෙන් ආදායම අඩුවීමට ඇති ඉඩකඩ වළකාලීම අපේක්ෂිතය. මෙම තත්ත්වය හේතුවෙන්, වෙළඳ ලියවිලි මත මුද්දර බදු ආදායම 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,884 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,697 දක්වා වැඩි වූ අතර මුළු මුද්දර බදු වලින් මෙහි ප්‍රතිශතය සියයට 51 සිට 2000 දී සියයට 70 දක්වා වැඩි විය.

බදු නොවන ආදායම

2000 දී බදු නොවන ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,890 දක්වා සියයට 3 කින් පහත වැටුණි. 1998 දී හා 1999 දී ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 2.7 ක පමණ මට්ටමක ස්ථාවරව පැවති බදු නොවන ආදායම, 2000 දී සියයට 2.3 දක්වා අඩුවිය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායවලින් ලද ලාභ සහ ලාභාංශ පැවරුම් අඩු මට්ටමක පැවතීම මෙම අඩුවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. අයවැය තුළින් ලාභ සහ ලාභාංශ පැවරුම් වශයෙන් 2000 දී රුපියල් බිලියන 8.8 ක් අපේක්ෂා කළද, සත්‍ය වශයෙන්ම ලබාගත හැකි වූයේ රුපියල් බිලියන 6.3 ක් පමණි. 1999 සමඟ සසඳන විට පොලී හා ලාභාංශ (මහ බැංකුවේ ලාභ පැවරුම් හැර) 2000 දී සියයට 18 කින් අඩු විය. ලංකා බතිජතෙල් නීතිගත සංස්ථාව 2000 දී අලාභ අත්කර ගැනීම සහ ආයෝජන ප්‍රතිපාදන හා ක්ෂය ප්‍රතිපාදන විශාල ලෙස වැඩිවීම, විදේශවලින් ලැබෙන දුරකථන ඇමතුම් සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බේරුම් කිරීම් අඩු වීම මෙන්ම වර්ෂය තුළදී රුපියල කියුණු ලෙස අවප්‍රමාණය වීම නිසා විදේශීය ණය ආපසු ගෙවීමේදී විනිමය අලාභයන් ඇතිවීම යනාදිය මෙම පහත වැටීමට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. 2000 දී මහ බැංකු ලාභ පැවරුම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,200 දක්වා රුපියල් දශලක්ෂ 200 කින් වැඩි විය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායන් වෙත ලබාදුන් ණය මත අයකරන ලද පොලී ආදායම 1999 දී පැවති සියයට 3 සමඟ සසඳන විට 2000 දී සියයට 4 කින්

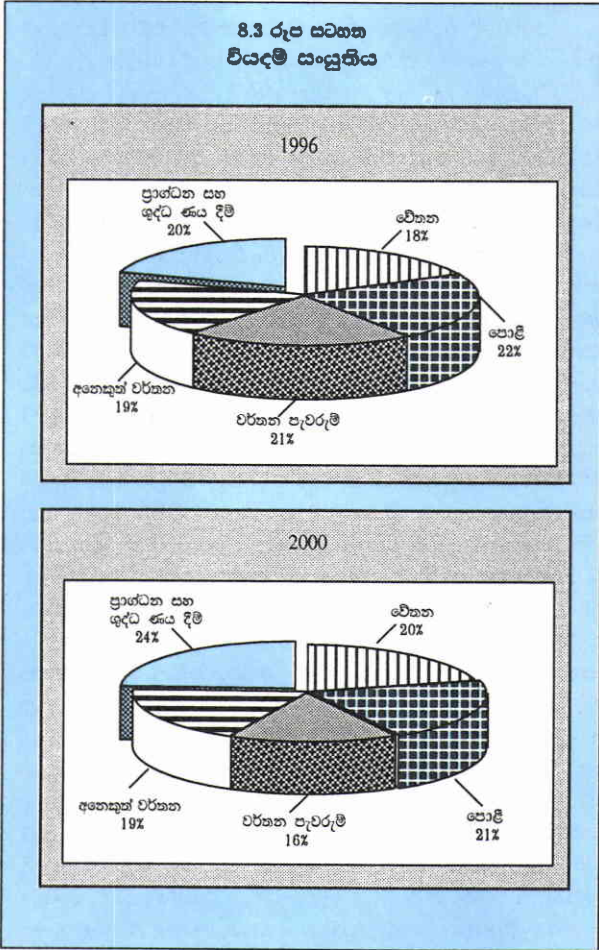
වැඩි විය. ලංකා විදුලි බල මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,345), ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,918) ක් සහ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 988) යන ආයතන පොලී ආදායම් වල ප්‍රධාන මූලයන් විය. 2000 අයවැය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද ගමන් බලපත්‍ර ගාස්තු වැඩිකිරීම පිළිබඳ කාරමින් 2000 දී ගාස්තු හා අයකිරීම් සියයට 6 කින් වැඩි විය.

8.4 වියදම

අයවැය හිඟය ඉලක්කගත මට්ටම තුළ පවත්වාගැනීම සඳහා ප්‍රාග්ධන වියදම හා ශුද්ධ ණයදීම් ප්‍රමාණය දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 8.2 ක මට්ටමේ පවත්වා ගනිමින් වර්තන වියදම දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 18.1 දක්වා අඩු කිරීමට 2000 අයවැය මගින් අපේක්ෂා කරන ලදී. කෙසේ වුවද, ආරක්ෂක කටයුතු සඳහා වූ අනපේක්ෂිත වියදම, වැටුප් හා ශුභසාධන වියදම් සඳහා ඉහළ වියදමක් දරීමට සිදුවීම හා පොලී සඳහා වූ ඉහළ පිරිවැය හේතුවෙන් 2000 දී මෙම අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා මාවතෙන් සැලකිය යුතු ඇත්වීමක් දක්නට ලැබුණි. දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් මුළු වර්තන වියදම එහි මුල් ඉලක්කයට වඩා සියයට 2.2 කින් වැඩි වූ අතර, රාජ්‍ය ආයෝජන අපේක්ෂිත ඉලක්කයට වඩා සියයට 1.7 ක අඩු මට්ටමක පැවතිණි. 1999 සමඟ සසඳන විට, 2000 දී වර්තන වියදම දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 20.3 දක්වා ප්‍රතිශතාංක 1.6 කින් වැඩි වූ අතර, රාජ්‍ය ආයෝජන 1999 දී මෙන්ම දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 6.4 ලෙස පවත්වා ගනු ලැබීය. මෙම ප්‍රවණතාවන්හි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මුළු වියදම 1999 දී සියයට 25.2 සිට 2000 දී සියයට 26.7 දක්වා ඉහළ ගියේය.

2000 දී මුළු වියදම සහ ශුද්ධ ණයදීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 335,822 ක් වූ අතර, එය සියයට 20 ක වැඩි වීමකි. වර්තන ගෙවීම් රුපියල් 254,279 දක්වා සියයට 23 කින් ඉහළ නැගුණු අතර, ප්‍රාග්ධන වියදම හා ශුද්ධ ණයදීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 81,544 දක්වා සියයට 13 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. 2000 අප්‍රේල් මාසයේ සිට උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල යුධමය කටයුතු උත්සන්න වීම මුළු රටම යුධ සුදනමක තබා කටයුතු කිරීමට සහ ආරක්ෂක සේවාවල අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා අවශ්‍ය සම්පත් ලබාදීමට රජය පොළඹවනු ලැබීය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ආරක්ෂක කටයුතු සම්බන්ධ ආනයන සඳහා වූ වියදම, ආරක්ෂක කටයුතු සම්බන්ධ අනෙකුත් දේශීය මිලදී ගැනීම් සහ අළුතින් සේවයට බඳවාගත් සෙබළුන් සඳහා වැටුප් ගෙවීමෙහි සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් ඇති විය. 2000 දී මුළු ආරක්ෂක වියදම නිරපේක්ෂ වශයෙන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 70,773 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 22,066 කින් වැඩි විය. දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මෙහි සංයුතිය වර්ෂ දෙක අතරතුර දී සියයට 4.4 සිට සියයට 5.6 දක්වා වැඩි විය. 1996 න් පසුව වාර්තා කරන ලද දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්

ආරක්ෂක වියදමෙහි වැඩිම අගය මෙය වූ අතර, පොදු ආරක්ෂාව හා නීතිය අත්හළ පසු යුධ වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 56,915 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 16,844 කින් වැඩි විය. දැදේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් මෙය සියයට 3.6 සිට 4.5 දක්වා වැඩි විය. මීට අමතරව, පාලිත මිල ගණන් වැඩිකිරීම හේතුවෙන් ඉහළ නැගී ජීවන වියදම සමනය කිරීමේ අරමුණින් 2000 මැද භාගයේදී හඳුන්වා දෙන ලද සහන ක්‍රියා මාර්ග (රාජ්‍ය සේවක වැටුප් හා සුභ සාධන ගෙවීම් වැඩිකිරීම, විශ්‍රාම වැටුප් සහ සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ යනාදිය) සහ දේශීය වෙළඳපොළ තුළින් අධික ලෙස ණය ලබාගැනීම නිසා එම ණය සඳහා පොලී ගෙවීමට අධික පිරිවැයක් දරීමට සිදුවීමද වර්තන වියදම වැඩිවීමට දායක විය. ඉහළ වර්තන වියදම හා ආදායම් රැස්කිරීමෙහි පැවති හිඟය නිසා ඇති වූ සම්පත් සංරෝධකයන් 2000 වර්ෂය සඳහා වූ රාජ්‍ය ආයෝජන වැඩසටහනෙහි ප්‍රමුඛතාවයන් යළි සැකසීමට රජය පෙළඹවීය. ආරක්ෂාව ජාතික ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස සැලකූ බැවින් විශේෂයෙන් වැඩිවන ආරක්ෂක වියදම දරීම සඳහා 2000 මැද භාගයේදී ප්‍රමුඛ නොවන හා දේශීය වශයෙන් අරමුදල් සපයා ගනු ලබන රාජ්‍ය ආයෝජන වැඩ සටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සීමා

කරන ලදී. මේ අතර, විදේශීය අරමුදල් යොදා ගනු ලබන ව්‍යාපෘති සමහරක මත්දතාම් ක්‍රියාකාරිත්වය හා ඉහළ මට්ටමේ උණුසුම් උපයෝජනයද 2000 වර්ෂයේ රාජ්‍ය ආයෝජන ප්‍රමාණය පහත් මට්ටමක පැවතීමට හේතු විය. ජාතික ප්‍රමුඛතා අනුව සලකා බලන විට, වර්තන වියදම් සපුරා ගැනීම සඳහා ප්‍රාග්ධන වියදම් අඩුකිරීමට සිදුවීම අනිවාර්ය දෙයක් විය. කෙසේ වුවද, දිගුකාලීනව තිරසාර ආර්ථික සංවර්ධනය ඇති කිරීමට සහ ප්‍රාග්ධනීකරණය සඳහා පෞද්ගලික අංශය තුළින් මූලපිරීම සඳහා රාජ්‍ය අංශය ප්‍රාග්ධන වියදම් අවශ්‍ය මට්ටමක පවත්වා ගෙන යෑම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

වර්තන වියදම්

මූලික කාලපරිච්ඡේදය මුළුල්ලෙහි දක්නට ලැබුණු රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාදාමය වඩාත් ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් වර්තන වියදම ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 18.1 ක් දක්වා අඩු කිරීමට 2000 අයවැය ලේඛනය මගින් ඉලක්ක කරන ලදී. මෙම අරමුණට අනුකූලව, 2000 වර්ෂයේ මුල් මාසවලදී ගෙවීම් ඉලක්කගත මට්ටම්වල පවත්වා ගෙන යාමට රජයට හැකිවිය. කෙසේ වුවද, 2000 අප්‍රේල් මාසයේ සිට ආරක්ෂක කටයුතු ඉහල යෑම ආරක්ෂක සේවා ශක්තිමත් කිරීම සඳහා අතිරේක අරමුදල් සැපයීමට රජය යොමු කළේය. ඒ අනුව, ආරක්ෂක සේවා සඳහා රුපියල් බිලියන 28 ක් වන පරිපූරක ඇස්තමේන්තු 5 ක් අනුමත කරන ලද අතර, හදිසි කටයුතු සඳහා නවත් රුපියල් බිලියන 2 ක් ද ලබා දෙන ලදී. මීට අමතරව, විවිධ පාලිත මිල ගණන් වල (ඩීසල්, විදුලිබලය හා ගැස් යනාදිය) සහ සේවා ගාස්තුවල (දුරකථන හා බස්ගාස්තු ආදිය) සිදුකරන ලද සංශෝධනයන් හේතුවෙන් ඉහළ යමින් පැවති වියදම සමනය කිරීමේ අරමුණින් රජයේ සේවකයන්ට, විශ්‍රාමිකයන්ට හා සමාදායි ප්‍රතිලාභීන්ට ලබාදෙන ලද සහන හේතුවෙන් අයවැයෙහි වර්තන වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,600 කින් වැඩි විය. මෙම ක්‍රියාමාර්ග වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 1999 දී සිදුවූ සියයට 4 ක වැඩිවීමට සාපේක්ෂව 2000 දී මුළු වර්තන වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 254,279 දක්වා සියයට 23 කින් වැඩි විය.

ආරක්ෂක වියදම සහ මධ්‍යම රජයේ වැටුප් හා අනෙකුත් භාණ්ඩ හා සේවා තුළ ප්‍රධානතම වැඩිවීම් වාර්තා විය. ආරක්ෂක වියදම ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 5.6 දක්වා ප්‍රතිශතාංක 1.2 කින් වැඩි වූ අතර, වැටුප් සඳහා වූ වියදම හා මධ්‍යම රජයේ අනෙකුත් වියදම් 1999 දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.5 සිට සියයට 2.9 දක්වා ඉහළ ගියේය. පොලී ගෙවීම් සඳහා වූ වියදම ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 5.7 දක්වා ප්‍රතිශතාංක 0.1 කින් වැඩිවිය. මේ අතර, වර්තන වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා මධ්‍යම රජය විසින් පලාත් සභා වෙත ලබාදෙන ලද සාමූහික ප්‍රදාන ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 1.8 ලෙස නොවෙනස්ව පැවතුනි. සලකා බලන වර්ෂය තුළදී සහනාධාර හා පැවරුම් සඳහා වූ වියදම 1999 දී මෙන්ම ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 4.2 ලෙස පවත්වාගනු ලැබීය. වර්තන වියදමෙහි

සංයුතිය පිළිබඳව සලකා බලනවිට, ඉන් සියයට 51 ක් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම සඳහා යොදාගන්නා ලද අතර, පොලී ගෙවීම් සඳහා සියයට 28 ක් යොදා ගනු ලැබීය. මෙම අංශ වෙත 1999 අනුරූප ප්‍රතිශතයන් පිළිවෙලින් සියයට 47 ක් හා සියයට 30 ක් විය.

1999 පැවති සියයට 9 ක ඉහළයාම සමඟ සැසඳීමේදී වැටුප් හා වේතන වෙනුවෙන් 2000 දී දරණ ලද මුළු වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 68,544 දක්වා සියයට 17 කින් වැඩි විය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් වැටුප් හා වේතන 1999 දී සියයට 5.3 සිට 5.5 දක්වා ආන්තිකව වැඩි විය. රුපියල් දශ ලක්ෂ 18,507 ක් වූ මධ්‍යම රජයේ සේවකයන්ගේ වැටුප් වියදම මුළු වැටුප් වියදමෙන් සියයට 27 ක් විය. පසුගිය වර්ෂයෙහි පැවති සියයට 13 සමඟ සසඳන විට, 2000 දී මධ්‍යම රජයේ සේවකයන් සඳහා වූ වැටුප් වියදමෙහි වර්ධනය සියයට 26 කි. 2000 අගෝස්තු මාසයේදී රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයන්ට ලබාදෙන ලද වැටුප් වැඩිවීම (අන්තර් දීමනාව) සහ 1999 වර්ෂයේදී රාජ්‍ය සේවයට බඳවාගන්නා ලද උපාධිධාරීන් 10,000 ක් දෙනා සඳහා වූ වේතන බිලියම් මුළු වාර්ෂික බලපෑම මෙම වැඩිවීම සඳහා දායක විය. පාලිත මිල ගණන් වැඩි කිරීම හේතුවෙන් ජීවන වියදම ඉහළ යෑම සැලකිල්ලට ගනිමින් රුපියල් 12,000 කට වඩා අඩු මාසික වැටුපක් ලබන සේවකයන්ට 2000 අගෝස්තු මාසයේ සිට මසකට රුපියල් 600 ක අන්තර් දීමනාවක් ගෙවීමට රජය තීරණය කළේය. කෙසේ වුවද, පසුව මෙය අවම වශයෙන් රු.1,000 ක් හෝ වැටුපෙන් සියයට 10 ක් යන දෙකෙන් වැඩි ප්‍රමාණය ලබාදෙන පරිදි සංශෝධනය කළ අතර, රාජ්‍ය සේවයේ සමස්ත කාර්ය මණ්ඩලය ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කළේය. යුධ වියදම සහ පොදු ආරක්ෂාව හා නීතිය සඳහා ගෙවන ලද වැටුප් හා වේතන රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,636 දක්වා සියයට 15 කින් වැඩි වූ අතර, එය මුළු වැටුප් වියදමෙන් සියයට 42 ක් විය. අන්තර් දීමනාව ගෙවීම සහ නව සෙබළුන් බඳවා ගැනීම මෙම වැඩි වීමට මූලික වශයෙන් දායක විය. මේ අතර, පළාත් සභාවල වැටුප් හා වේතන රුපියල් දශ ලක්ෂ 21,401 දක්වා සියයට 13 කින් වැඩි විය. මධ්‍යම රජයට මුහුණදීමට සිදුවී ඇති සම්පත් සංරෝධක, පළාත් සභා සඳහා පැවරුම් සීමා කිරීමටත් එනිසාම පළාත් සභාවල වැටුප් වියදමෙන් කොටසක් ඔවුන් විසින් රැස්කර ගත් ආදායමෙන් පියවා ගැනීමටත් ඉඩ හරින ලදී. අන්තර් දීමනාව සඳහා සිදුකරන ලද ගෙවීම්, 2000 දී වේතන වියදමෙහි ඉහළයෑමෙන් සියයට 39 කට දායක වන බව ඇස්තමේන්තු කර ඇත.

2000 දී රජයේ වෙනත් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 62,121 දක්වා සියයට 57 කැපී පෙනෙන වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. මීට සංසන්දනාත්මකව, 1999 දී මෙම මිලදී ගැනීම් සියයට 9 කින් පහත වැටුණි. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මෙම අයිතම සඳහා වියදම 1999 දී පැවති සියයට 3.6 සමඟ සසඳන විට 2000 දී සියයට 5.0 දක්වා වැඩි විය. 1999 දී වූ සියයට 15 ක පහත වැටීම සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 42,137 දක්වා සියයට 77 කින් සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි වූ ආරක්ෂක සේවා සඳහා වූ වියදම් වල මෙම නියුණු

8.3 සංඛ්‍යා සටහන
ආර්ථික වර්ගීකරණයට අනුව වියදම සහ ශුද්ධ ණයදීම

රුපියල් දශලක්ෂ

ශීර්ෂය	1996	1997	1998	1999	2000 අනුමත ඇස්තමේන්තු	2000 තාවකාලික	2001 අනුමත ඇස්තමේන්තු
වර්තන වියදම්	175,148	184,749	199,648	207,271	226,751	254,279	281,384
භාණ්ඩ හා සේවා වියදම	80,003	83,831	97,768	98,223	107,103	130,765	141,698
වැටුප් හා වේතන	38,332	44,677	53,880	58,532	62,948	68,544	79,619
වෙනත් භාණ්ඩ හා සේවා	41,671	39,154	43,888	39,690	44,155	62,221	62,079
සොළී ගෙවීම්	48,923	55,246	54,898	62,123	69,048	71,200	90,611
විදේශීය	6,739	6,692	7,300	8,752	9,812	9,015	12,923
දේශීය(අ)	42,184	48,554	47,598	53,371	59,236	62,185	77,688
වර්තන පැවරුම් හා සහභාගීකාරී	46,223	45,672	46,982	46,925	49,600	52,314	57,954
රාජ්‍ය සංස්ථාවන්ට	8,232	2,693	2,967	3,277	2,721	3,370	3,057
රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	2,284	2,657	4,320	4,834	6,222	5,705	7,038
වෙනත් රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	1,592	1,941	1,977	1,629	1,625	1,424	777
කුඩුම්භ සහ අනෙකුත් අංශයන්ට	34,114	38,381	37,719	37,185	39,031	41,815	47,082
ආහාර මුද්දර, ආහාර සහභාගීකාරී යනාදිය	591	-	-	334	455	435	518
ජනසවිය/සමෘද්ධි	8,591	8,718	8,652	8,020	8,000	9,661	10,300
විශ්‍රාම වැටුප්	15,465	17,916	19,477	19,056	21,228	21,602	24,764
පොහොර සහභාගීකාරී	1,500	1,895	2,152	1,390	1,500	1,733	2,000
වෙනත්	7,967	9,852	7,438	8,385	7,848	8,384	9,500
උණ/අනෙක්කිසි වියදම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	1,000	-	-8,879
ප්‍රාග්ධන වියදම්	37,637	43,982	54,161	60,340	80,542	67,769	83,942
මූලික වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම්	20,938	25,468	32,246	32,933	43,512	32,934	45,507
ප්‍රාග්ධන පැවරුම්	16,699	18,514	21,915	27,407	46,054	34,835	50,151
රාජ්‍ය සංස්ථාවන්ට	6,017	5,880	6,801	9,075	13,150	12,048	10,582
රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	9,601	11,041	13,285	15,968	22,310	14,522	28,141
වෙනත් රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	1,042	1,511	1,764	2,297	10,477	8,218	11,323
වෙනත්	39	83	65	67	117	47	105
උණ වියදම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	-9,023	-	-11,716
ආපසු ගෙවීම් අඩුකළ පසු ණයදීම	5,873	6,366	14,370	11,548	22,537	13,775	22,211
අත්තිකාරම් ගිණුම්	630	1,226	2,784	1,585	1,500	2,638	1,500
ණයදීම්	8,335	7,278	14,117	11,096	21,718	13,187	22,387
ප්‍රතිව්‍යුහකරණ පිරිවැය	90	2,193	3,688	4,556	5,219	4,159	6,000
ණය ආපසු ගෙවීම්	-3,182	-4,331	-6,218	-5,689	-5,900	-6,209	-7,676
මුළු වියදම සහ ශුද්ධ ණයදීම	218,658	235,097	268,179	279,159	329,831	335,823	387,537

දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්

වර්තන වියදම්	22.8	20.8	19.6	18.7	18.1	20.3	19.5
භාණ්ඩ හා සේවා වියදම	10.4	9.4	9.6	8.9	8.5	10.4	9.8
වැටුප් හා වේතන	5.0	5.0	5.3	5.3	5.0	5.5	5.5
වෙනත් භාණ්ඩ හා සේවා	5.4	4.4	4.3	3.6	3.5	5.0	4.3
සොළී ගෙවීම්	6.4	6.2	5.4	5.6	5.5	5.7	6.3
විදේශීය	0.9	0.8	0.7	0.8	0.8	0.7	0.9
දේශීය(අ)	5.5	5.5	4.7	4.8	4.7	5.0	5.4
වර්තන පැවරුම් හා සහභාගීකාරී	6.0	5.1	4.6	4.2	3.9	4.2	4.0
රාජ්‍ය සංස්ථාවන්ට	1.1	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2
රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5
වෙනත් රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
කුඩුම්භ සහ අනෙකුත් අංශයන්ට	4.4	4.3	3.7	3.4	3.1	3.3	3.3
ආහාර මුද්දර, ආහාර සහභාගීකාරී යනාදිය	0.1	-	-	-	-	-	-
ජනසවිය/සමෘද්ධි	1.1	1.0	0.8	0.7	0.6	0.8	0.7
විශ්‍රාම වැටුප්	2.0	2.0	1.9	1.7	1.7	1.7	1.7
පොහොර සහභාගීකාරී	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
වෙනත්	1.0	1.1	0.7	0.8	0.6	0.7	0.7
උණ/අනෙක්කිසි වියදම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	-0.1	-	-0.6
ප්‍රාග්ධන වියදම්	4.9	4.9	5.3	5.5	6.4	5.4	5.8
මූලික වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම්	2.7	2.9	3.2	3.0	3.5	2.6	3.2
ප්‍රාග්ධන පැවරුම්	2.2	2.1	2.2	2.5	3.7	2.8	3.5
රාජ්‍ය සංස්ථාවන්ට	0.8	0.7	0.7	0.8	1.0	1.0	0.7
රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	1.3	1.2	1.3	1.4	1.8	1.2	1.9
වෙනත් රාජ්‍ය ආයතනයන්ට	0.1	0.2	0.2	0.2	0.8	0.7	0.8
වෙනත්	-	-	-	-	-	-	-
උණ වියදම් හා ඉකුරුම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	-0.7	-	-0.8
ආපසු ගෙවීම් අඩුකළ පසු ණයදීම	0.8	0.7	1.4	1.0	1.8	1.1	1.5
අත්තිකාරම් ගිණුම්	0.1	0.1	0.3	0.1	0.1	0.2	0.1
ණයදීම්	1.1	0.8	1.4	1.0	1.7	1.1	1.6
ප්‍රතිව්‍යුහකරණ පිරිවැය	-	0.2	0.4	0.4	0.4	0.3	0.4
ණය ආපසු ගෙවීම්	-0.4	-0.5	-0.6	-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
මුළු වියදම සහ ශුද්ධ ණයදීම	28.5	26.4	26.3	25.2	26.3	26.7	26.9

(අ) රාජ්‍ය බැංකුවලට සහ ජා.බැ.ව.ට නිකුත් කරන ලද දිගුකාලීන බැඳුම්කර සඳහා වූ පොළීය 1998 සිට ඇතුළත් කර ඇත.

මූලාශ්‍රය : මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශය

වැඩිවීමට හේතු වූ ප්‍රධානතම සාධකය විය. ආරක්ෂක අංශයේ භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම් ප්‍රමාණය වෙනත් භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා කරන ලද මුළු ගෙවීම් වලින් සියයට 68 ක් විය. 1999 දී මෙම අනුපාතය සියයට 60 ක් විය. මධ්‍යම රජය විසින් වෙනත් භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා දරන ලද වියදම ද 2000 දී සියයට 33 කින් ඉහළ ගිය අතර, 1999 දී මෙහි ඉහළයෑම සියයට 13 කි. මේ අතර, පළාත් සභා වෙත අනෙකුත් භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා මුදලන ලද 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,112 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,819 දක්වා අඩු විය.

2000 දී මධ්‍යම රජයෙහි මුළු පොලී වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 71,200 දක්වා සියයට 15 කින් වැඩි විය. මෙම වැඩිවීම 1999 දී සියයට 13 ක් විය. මුළු පොලී ගෙවීම් වර්තන වියදමෙන් සියයට 28 ක් වූ අතර, පසුගිය වර්ෂය සමඟ සැසඳීමේදී එය ද, දේ. හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 5.6 සිට 5.7 දක්වා වැඩි විය. විශේෂයෙන්ම ඉහල පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ දේශීය වෙළඳපොළ වෙතින් අධික ණය ලබා ගැනීම සඳහා යොමු කළ කල් පවත්නා ඉහළ අයවැය හිඟය, මෙම ඉහළ පොලී පිරිවැය කෙරෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. රජයේ අයවැයෙහි ඉහළ යන පොලී සඳහා වූ පිරිවැය තුළින් ඇතිවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් වලක්වාගැනීම සඳහා තාර්කික ණය ක්‍රමෝපායක් හරහා නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියා මාර්ග අනුගමනය කිරීම සඳහා අවධානය යොමු විය යුතුය.

මුළු පොලී ගෙවීම්, දේශීය ණය සඳහා ගෙවන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 62,185 ක පොලී ගෙවීම් වලින් සහ විදේශීය ණය සඳහා ගෙවන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,015 ක පොලී ගෙවීම්වලින් සමන්විත විය. දේශීය පොලී ගෙවීම් වලට 1993 හා 1996 දී රාජ්‍ය බැංකු දෙකට සහ ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුවට නිකුත් කරන ලද දිගුකාලීන විශේෂ රුපියල් සුරැකුම්පත් සඳහා ගෙවන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,068 ක පොලී ගෙවීම්ද ඇතුළත්ය. රාජ්‍ය බැංකු දෙක සඳහා කරන ලද පොලී ගෙවීම් අත්හල පසු දේශීය ණය සඳහා පොලී ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 56,117 දක්වා සියයට 19 කින් වැඩි විය. දේශීය ණය සඳහා වූ පොලී ගෙවීම් ද, දේ. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී සියයට 4.8 සිට 2000 දී සියයට 5.0 දක්වා වැඩි විය. අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා දේශීය වෙළඳපොළෙන් අධික ලෙස ණය ගැනීම මෙම වැඩිවීමට මුළුමනින්ම හේතු විය. මේ අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ෂය තුළදී ඇති වූ විනිමය අනුපාත විචලනයන් හේතුවෙන් විදේශීය ණය සඳහා ගෙවන ලද පොලී ප්‍රමාණය සියයට 3 කින් වැඩි විය.

ප්‍රධාන වශයෙන් 1999 දී රුපියල් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 11,486 කින් වැඩිවීම හේතුවෙන් රුපියල් සුරැකුම්පත් සඳහා ගෙවන ලද පොලී ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 33,902 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,100 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. 2000 පොලී ගෙවීම්වලින් රුපියල් ණය සඳහා ගෙවන ලද පොලිය සියයට 55 ක් වුවද, මුළු දේශීය පොලී ගෙවීම්හි එහි සාපේක්ෂ කොටස 1999 දී සියයට 61 සිට 2000 දී සියයට 55 දක්වා පහත වැටුණි. රජය ණය

ලබා ගැනීම සඳහා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වැඩියෙන් යොදාගැනීම හා රුපියල් සුරැකුම්පත් සඳහා වන සාමාන්‍ය පොලිය අඩුවීම මෙම පහත වැටීමට ප්‍රධාන හේතුවිය. රුපියල් සුරැකුම්පත් සඳහා වූ සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය (මුළු පොලී ගෙවීම් 1999 දී නොපියවූ රුපියල් ණය ප්‍රමාණයෙහි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්) 2000 දී සියයට 12.9 දක්වා පහත වැටුණ අතර එය 1998 දී සියයට 13.8 සහ 1999 දී සියයට 13.1 ක් විය. වැඩි පොලී අනුපාතිකයක් සහිත රුපියල් සුරැකුම්පත් වල සිට අඩු පොලී අනුපාතිකයක් සහිත ඒවා දක්වා රුපියල් ණය ප්‍රමාණය මාරු වීම සහ මූනකදී අධික පිරිවැයකින් යුත්, අහිමනය පරිදි ගෙවා නිමකළ හැකි රුපියල් සුරැකුම්පත් කලින් විශ්‍රාම ගැන්වීම, මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය පහත වැටීමට දයක වූ ප්‍රධාන සාධකයන් විය.

2000 දී නොපියවූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 10 කින් වැඩිවුවද, 2000 දී භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා පොලී ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 12,766 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 319 කින් පහත වැටුණි. ඒ අනුව, නොපියවූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණයෙහි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් පොලී ගෙවීම් අනුපාතය 1999 දී සියයට 10.5 සිට 2000 දී සියයට 9.5 දක්වා පහත වැටුණි. 1999 දී හා 2000 ප්‍රථම භාගයේදී පැවති සාපේක්ෂ වශයෙන් අඩු පොලී අනුපාතිකයන් සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුත් කිරීම කෙටිකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත (මාස 3) බිල්පත්වල සිට 2001 දී පොලී ගෙවියයුතු වන ලෙස දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත (මාස 6 ට වැඩි) ඒවා වෙත විතැන්වීම මත් පිළිබිඹු කරයි.

2000 දී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා පොලී ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,487 සිට රුපියල් දශ ලක්ෂ 15,015 දක්වා තියුණු වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. මුළු පොලී ගෙවීම්වල එහි ප්‍රතිශතය සියයට 14 සිට 2000 දී සියයට 24 දක්වා වැඩි විය. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර තුළින් 1999 දී (රුපියල් දශ ලක්ෂ 55,952) හා 2000 දී (රුපියල් දශ ලක්ෂ 99,257) සැලකියයුතු අරමුදල් ප්‍රමාණයක් ලබාගැනීම මීට මුළුමණින්ම හේතු විය. නොපියවූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය 2000 අවසානයේදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 204,124 දක්වා වැඩි වූ අතර, එය 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 104,867 ක් හා 1998 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 48,915 ක් විය. කෙසේ වුවද, වසර 2-6 දක්වා පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා කුපන් ඵලද අනුපාතිකය 1999 දී සියයට 11 - 12 අතර පරාසයක සිට සියයට 10.75 - 11.75 අතර පරාසයක් දක්වා අඩු වීම, 2000 භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා ඉහල නැගී පොලී වියදම් අඩුකර ගැනීමට අර්ධ වශයෙන් හේතු විය. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා කුපන් පොලී අනුපාතිකය වසර මුළුල්ලෙහිම ස්ථාවරව තබාගැනීම නිසා 2000 අවසාන කාර්තුවෙහි තියුණු ලෙස ඉහළ නැගී පොලී අනුපාතිකයෙහි බලපෑම එම වර්ෂයේ පොලී වියදම තුළින් පිළිබිඹු නොවීය. කෙසේ වුවද, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වට්ටම් කිරීම යටතේ විකිණීම නිසා ඒ සඳහා වූ ස්ථාවර

කුපන් පොලී අනුපාතික හා ඉහළ නැගුණු පොලී අනුපාතික අතර පරතරය වැඩි වීම හේතුවෙන් 2000 දී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වැඩසටහන කුල රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,339 ක මුදල් හිඟයක් ඇති විය. මෙම බැඳුම්කර පරිත්‍ය වීමේදී මෙම ප්‍රමාණය පොලී වියදම ලෙස පිළිබිඹු වනු ඇත.

2000 දී විදේශීය ණය සඳහා පොලී ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,015 දක්වා සියයට 3 ක මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. ශුද්ධ පදනම මත විදේශීය අංශය තුළින් ණය ගැනීම් අඩුවීම, ණය සේවා ගෙවීම් සිදුකිරීමට යොදා ගත් මහ බැංකු මධ්‍ය විනිමය අනුපාතය මන්දගාමීව අවප්‍රමාණය වීම හා රුපියලට සාපේක්ෂව ජපාන යෙන්වල අඩු මට්ටමේ අවප්‍රමාණය වීම 2000 දී විදේශීය ණය අඩු මට්ටමකින් වර්ධනය වීමට බලපෑ ප්‍රධාන සාධක සමහරක් විය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් විදේශීය ණය පොලී වියදම් 1999 දී දක්නට ලැබුණු ආකාරයටම සියයට 0.7 ක මට්ටමේම පැවතිණි.

1999 දී දක්නට ලැබුණු ආන්තික අඩුවීම සමඟ සසඳන විට 2000 දී වර්තන පැවරුම් සහ සහනාධාර ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 52,314 දක්වා සියයට 11 කින් වැඩි විය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් මෙම වියදම 1999 දී මෙන්ම සියයට 4.2 ක මට්ටමේ පැවතිණි. 2000 දී විශ්‍රාම වැටුප් ගෙවීම් සඳහා වූ වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 21,602 දක්වා සියයට 13 කින් වැඩි විය. විශ්‍රාම වැටුප් සඳහා වූ වියදම ගෘහස්ථ අංශය වෙත කරන ලද මුළු සංක්‍රාම ගෙවීම්වලින් සියයට 52 කින් සමන්විත වූ අතර, ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 1.7 ක් ලෙස පැවතිණි. විශ්‍රාම ලැබුවන්ගේ සංඛ්‍යාව 8,000 කින් වැඩිවීම හැරෙන්නට 2000 අගෝස්තු සිට විශ්‍රාම වැටුප් ගෙවීම් වැඩිවීමද, විශ්‍රාම වැටුප් වියදම වැඩි වීමට දයක විය. භාණ්ඩ හා සේවා සමහරක පාලිත මිල ගණන් වැඩි කිරීමෙන් විශ්‍රාමිකයන්ගේ ජීවන තත්ත්වයට ඇති වූ බලපෑම සැලකිල්ලට ගනිමින් 2000 අගෝස්තු සිට මසකට රුපියල් 6,000 කට වඩා අඩුවෙන් විශ්‍රාම ලබන විශ්‍රාමිකයන් සඳහා මාසික විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රමාණය රුපියල් 300 කින් වැඩි කරන ලදී. 2000 ඔක්තෝබර් සිට විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රමාණය නැවත තවත් රුපියල් 200 කින් වැඩිකරන ලද අතර, එම මුළු වැඩිවීම සියළුම විශ්‍රාමිකයින් සඳහා ලබාදෙන ලදී. මෙම විශ්‍රාම වැටුප් සංශෝධනය නිසා දැරීමට සිදුවන අතිරේක පිරිවැය රුපියල් දශ ලක්ෂ 750 ක් වනු ඇතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, මෙය 2000 විශ්‍රාම වැටුප් වියදමෙහි වැඩිවීමෙන් සියයට 29 කට දයක විය.

සමෘද්ධි සහනාධාර වැඩසටහන සඳහා සුදුසුකම් ලද පවුල් සංඛ්‍යාව වැඩිවීම සහ 2000 දෙවන භාගය තුළදී සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ වැඩි කිරීම හේතුවෙන් 2000 දී සමෘද්ධි වැඩසටහන සඳහා වූ සම්පූර්ණ වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,661 දක්වා සියයට 20 කින් වැඩි විය. 2000 අවසානය වන විට සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ සඳහා සුදුසුකම් ලද මුළු පවුල් සංඛ්‍යාව 2,013,685 දක්වා පවුල් 26,032 කින් වැඩි විය. මේ අතර, සමාජයේ බොහෝ පීඩාවට පත් වූ කණ්ඩායම් වෙත ජීවන වියදම වැඩිවීම තුළින් ඇතිවූ අහිතකර බලපෑම සමනය කිරීමේ අරමුණින්, සමෘද්ධි සංවර්ධන වැඩසටහන

ආරම්භයේ සිටම වෙනස් කිරීමකට භාජනය නොවූ සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණයන් 2000 අගෝස්තු සිට වැඩි කරන ලදී. සමෘද්ධිලාභී පවුල් සංඛ්‍යාවෙහි අඛණ්ඩ වැඩිවීම හේතුවෙන් මහජන අරමුදල් කාන්දු වී යාම අවම කිරීම සඳහා සහනාධාර ලබා දිය යුතු සුදුස්සන් තෝරාගැනීමේ ක්‍රමයක හදිසි අවශ්‍යතාවය පිළිබිඹු කරයි.

පොහොර සහනාධාර ගෙවීම් සඳහා දරන ලද වියදම 1999 දී පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,390 සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,733 දක්වා වැඩි විය. 1999 දී මෙට්‍රික් ටොන් එකක් සඳහා පැවති එක්සත් ජනපද ඩොලර් 110 සමඟ සසඳන විට, 2000 දී මෙට්‍රික් ටොන් එකක් සඳහා එක්සත් ජනපද ඩොලර් 137 දක්වා ලෙස ජාත්‍යන්තර මිල ගණන් ඉහළ ගියද, යුරියා කිලෝ ග්‍රෑම් 50 ක් සඳහා මිල රුපියල් 350 ලෙස පවත්වාගෙන යාමට රජය විසින් ගන්නා ලද තීරණය මීට හේතු විය.

පාසැල් නිල ඇඳුම්, පාසැල් පෙළ පොත් හා පාසල් වාරප්‍රවේශ පත්‍ර නිකුත් කිරීම, ආබාධිත සෙබළුන් සඳහා කරන ලද ගෙවීම් හා අනාථවුවන් සඳහා වූ වියළි සලාක වැඩසටහන ඇතුළු ගෘහස්ත අංශය වෙත 2000 දී සිදුකරන ලද අනෙකුත් සුභසාධන ගෙවීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,517 ක් වූ අතර, 1999 දී එය රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,875 ක් විය.

රාජ්‍ය සංස්ථා සහ අනිකුත් රාජ්‍ය මට්ටමේ ආයතන වෙත කරනු ලැබූ වර්තන පැවරුම් 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,499 දක්වා සියයට 4 කින් වැඩි විය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 1999 දී සියයට 0.9 සිට 2000 දී සියයට 0.8 දක්වා එය තවදුරටත් පහත වැටුණි. රාජ්‍ය සංස්ථා වෙත කරනු ලැබූ පැවරුම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,370 ක් වූ අතර, එය සියයට 3 ක වැඩිවීමකි. රාජ්‍ය ආයතන රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,705 ක ප්‍රමාණයක් හිමිකර ගනු ලැබූ අතර, එය 1999 සමඟ සසඳන විට සියයට 18 ක වැඩිවීමකි. ආයතන වෙත කරන ලද වර්තන පැවරුම් යටතට ප්‍රධාන වශයෙන් මහවැලි අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 816), සමෘද්ධි අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,333), ශ්‍රී ජයවර්ධන පුර රෝහල (රුපියල් දශ ලක්ෂ 350) හා මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 251) යන පැවරුම් අයත්වේ.

ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය සේවයේ හා තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුවේ මෙහෙයුම්හි සිදුවූ අලාභ ආවරණය කර ගැනීම සඳහා පිළිවෙලින් රුපියල් දශලක්ෂ 1,529 ක් හා රුපියල් දශ ලක්ෂ 188 ක් ලබා දෙන ලදී. 1999 දී අනුරූප ගෙවීම් ප්‍රමාණයන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,848 ක් හා රුපියල් දශ ලක්ෂ 212 ක් විය. ආදායම් රැස්කිරීම ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගනිමින් වර්තන වියදම අඩුකිරීම නිසා මෙම රාජ්‍ය ව්‍යවසාය දෙකෙහි මෙහෙයුම් අලාභ අඩුකර ගතහැකි විය. ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය සේවයෙහි සැලකිය යුතු මට්ටමේ මෙහෙයුම් අලාභය, දුම්රිය ගාස්තු සංශෝධනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සහ ආයතනයෙහි පැවැත්ම සඳහා ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලැස්මක් හඳුන්වාදීමේ ඇති අවශ්‍යතාවය පිළිබිඹු කරයි. මේ අතර, මධ්‍යම රජයේ සම්පත් සංරෝධකයන් හේතුවෙන් අනෙකුත් මට්ටමේ රාජ්‍ය ආයතන වෙත කරන ලද පැවරුම් 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,629 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,424 දක්වා පහත වැටුණි.

රාජ්‍ය ආයෝජනය

රාජ්‍ය ආයෝජන සඳහා වූ මුළු වියදම තිරපේක්ෂ වශයෙන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 80,955 දක්වා සියයට 13 කින් වැඩි විය. කෙසේ වුවද, 1999 දී මෙන්ම මෙය ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 6.4 ක් ලෙස පැවතුණි. 2000 අයවැය මගින් රාජ්‍ය ආයෝජන ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 8.1 මට්ටමේ (රුපියල් දශ ලක්ෂ 102,261) පවත්වා ගෙන යෑමට ඉලක්ක කළද, ප්‍රධාන කරුණු දෙකක්, එනම් වැඩි වූ ආරක්ෂක වියදම පියවා ගැනීම සඳහා ප්‍රමුඛ නොවන ප්‍රාග්ධන වියදම් අඩුකිරීම හා විදේශීය මූලාශ්‍ර මගින් අරමුදල් සපයන ආයෝජන ව්‍යාපෘතිවල මන්දගාමී ප්‍රගතිය නිසා මෙම ඉලක්කයන් වෙත ළඟාවීමේ රජයේ ප්‍රයත්නයට බාධා ඇති විය. 2000 මැයි මාසයේදී හඳුන්වා දෙන ලද වියදම් කපාහැරීමේ ක්‍රියාමාර්ග මගින් රාජ්‍ය ආයෝජන රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,500 කින් හෙවත් ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 0.6 කින් අඩු කිරීමට බලාපොරොත්තු විය. රාජ්‍ය ආයෝජනය සඳහා විදේශීය අරමුදල් වැඩසටහන යටතේ අපේක්ෂා කළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 43,800 ට සාපේක්ෂව, සත්‍ය වශයෙන් ලද ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,922 ක් විය. මෙම සම්පත් හිඟය (රුපියල් බිලියන 15 ක් පමණ), අපේක්ෂිත රාජ්‍ය ආයෝජන මට්ටම ද.දේ.නි. යෙන් ප්‍රතිශතාංක 1.2 කින් පහත වැටීමට හේතු විය. පෞද්ගලික ආයෝජනය ඉහළ නැංවීම හා ආර්ථිකය තුළ අපේක්ෂිත දිගුකාලීන වර්ධන වේගය රඳවා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය හිතකර පරිසරයක් ගොඩනැගීම සඳහා රාජ්‍ය ආයෝජනය ප්‍රමාණවත් මට්ටමක පවත්වාගැනීම අවශ්‍යවන නිසා, මෙවැනි තත්ත්වයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

මධ්‍යම රජයේ අමාත්‍යාංශ හා දෙපාර්තමේන්තු විසින් ප්‍රාග්ධන වත්කම් මිළදී ගැනීම සහ ස්ථාවර වත්කම් ඉදිකිරීම හා සංවර්ධනය සඳහා දරන ලද වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 32,934 දක්වා ආන්තිකව පහත වැටුණි. ප්‍රධාන වශයෙන් අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය, කාෂිකර්මය හා වාරිමාර්ග යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මෙම ආයෝජන යොමු විය. රාජ්‍ය සංස්ථා සහ ආයතන වෙත කරන ලද මුළු ප්‍රාග්ධන පැවරුම් ප්‍රමාණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 26,570), පසුගිය වර්ෂයේ පැවති සියයට 27 ක වර්ධනය සමඟ සසඳන විට සියයට 6 ක අඩු වර්ධන වේගයක් වාර්තා කළේය. ජාතික ජලසම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,695), මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,119), ආයෝජන මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,470) හා නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 200) වැනි රාජ්‍ය ආයතන තුළින් මෙම මන්දගාමී ක්‍රියාකාරිත්වය ප්‍රධාන වශයෙන් වාර්තා විය. 2000 දී පළාත් සභා වල ආයෝජන ක්‍රියාකාරී කැපීපෙනෙන වැඩි දියුණුවක් වාර්තා කළේය. පළාත් සභා ක්‍රමය යටතේ පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන තමින් හඳුන්වනු ලබන නව ප්‍රාදේශීය ආයෝජන වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සමඟ පළාත් සභාවල මුළු ආයෝජන වියදම 1999 දී

රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,297 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,218 දක්වා වැඩිවිය. අදාළ පළාත්වල අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය හා මහාමාර්ග යටිතල පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා මෙම වියදම් ප්‍රධාන වශයෙන් දරන ලදී.

විදේශ අරමුදල් වාණිජමය රාජ්‍ය ආයතනවලට ලබාදෙන රජයේ ණයදීමේ වැඩසටහන මුලින් සැලසුම් කළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 21,718 සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 13,187 කට සීමා විය. මුල් සැලසුම මගින් විදේශීය ණය ලබා දෙන ආධාර කණ්ඩායමෙන් සහනදායී කොන්දේසි යටතේ අරමුදල් ලබාගැනීමට අපේක්ෂා කරන ලදී. ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,684), ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,293) හා ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,023) යන ප්‍රධාන රාජ්‍ය ව්‍යවසාය තුනම එක්ව ගත්විට රජයේ ණයදීමේ මුළු වැඩසටහනින් සියයට 87 ක් උපයෝජනය කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළද, සත්‍ය උපයෝජන අනුපාතය සියයට 59 ක් පමණක් විය. උතුරු පියරය සංවර්ධනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතියෙහි දෙවන අදියර සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රමාද වීම හා ලෝක බැංකුව සහයෝගය ලබාදෙන වැඩ සටහන යටතේ අරමුදල් ලබාගැනීම ප්‍රමාදවීම හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය 2000 දී උපයෝජනය කරනු ලැබුවේ මුලින් සැලසුම් කරන ලද අරමුදල් වලින් සියයට 22 ක් පමණි. 1999 දී විදේශීය ණය අරමුදල් උපයෝජනය සියයට 23 ක් විය. වරාය යටිතල පහසුකම් තුළ ප්‍රමාණවත් පරිදි ආයෝජනය නොකිරීම කොළඹ වරායෙහි කාර්යක්ෂමතාවය සහ තරඟකාරිත්වය කෙරෙහි කෙළින්ම බලපාන නිසා, රජයේ ණයදීමේ වැඩසටහන යටතේ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය වෙත ලබාදෙන අරමුදල්වල පවතින උණ උපයෝජනය ඉතාම අවධානය යොමුවිය යුතු කරුණකි. 2000 දී රජයේ ණයදීමේ වැඩසටහන යටතේ ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයෙහි අරමුදල් භාවිතා කිරීමේ අනුපාතය සියයට 69 ක් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,963) විය. කුඹුල්ගහ ජලවිදුලිබල ව්‍යාපෘතිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,333), ඒකාබද්ධ වක්‍රීය විදුලිබල ව්‍යාපෘතිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,569) සහ විදුලිබලය සම්ප්‍රේෂණය කිරීම සහ බෙදහැරීම සඳහා වූ දෙවන ව්‍යාපෘතිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,523) යන ව්‍යාපෘති ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය විසින් රජයේ ණයදීමේ වැඩසටහන යටතේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද ප්‍රධානතම ව්‍යාපෘති වේ. ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් වෙත ලබාදෙන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,630 ක් වූ අතර, එය සැලසුම්ගත වාර්ෂික වැඩසටහනින් සියයට 63 කි. මෙම විදේශීය සම්පත්වලින් විශාලතම කොටස ආර්ථිකයේ මහජන උපයෝගිතා සේවාවන් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා යොමුකර ඇති බැවින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පවතින බාධක ඉවත් කිරීමට සහ මෙම සහනදායී අරමුදල් උපයෝජනය වේගවත් කිරීම සඳහා විශේෂ අවධානය යොමු විය යුතුව ඇත.

කාර්යයන් අනුව සලකා බලන විට, ආර්ථික සේවාවන් වල රාජ්‍ය ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 54,650 ක් වූ අතර, එය 2000 මුළු රාජ්‍ය ආයෝජනවලින් සියයට 68 කට දායක විය. නාමික වශයෙන් ආර්ථික සේවාවල ආයෝජනය සියයට 21 කින් වැඩි වූ අතර, ද.දේ.නි. හි

8.4 සංඛ්‍යා සටහන
කාර්යයන් අනුව වියදමිති වර්ගීකරණය

රුපියල් දශලක්ෂ

ශීර්ෂය	1996	1997	1998	1999	2000 අනුමත ඇස්තමේන්තු	2000 තාවකාලික	2001 අනුමත ඇස්තමේන්තු
වර්තන වියදම							
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	53,915	58,926	66,158	63,220	70,762	82,644	79,115
සිවිල් පරිපාලනය	10,207	13,956	15,196	14,513	20,234	13,418	18,030
ආරක්‍ෂක කටයුතු	38,117	37,062	42,496	40,071	38,442	56,915	48,161
පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව	5,591	7,908	8,466	8,636	12,086	12,312	12,924
සමාජ සේවා	59,293	59,742	63,595	66,319	73,614	77,160	94,718
අධ්‍යාපනය	16,018	17,757	20,582	21,642	22,985	23,794	28,874
සෞඛ්‍යය	9,260	9,581	10,089	11,215	15,133	15,394	19,009
සුබසාධන	32,824	31,251	31,472	31,164	33,195	35,686	41,542
ප්‍රජා සේවා	1,191	1,154	1,451	2,298	2,301	2,286	5,293
ආර්ථික සේවා	8,807	7,418	10,547	10,075	11,113	12,103	12,828
කෘෂිකර්මය හා වාරිමාර්ග	3,894	3,723	5,444	5,012	5,622	5,706	6,730
ධීවර	148	156	175	180	178	338	406
නිෂ්පාදන සහ කැනීම	282	599	325	346	552	726	555
බලශක්ති සහ ජල සම්පාදන	590	486	757	884	830	474	651
ප්‍රවාහන සහ සන්නිවේදනය	2,423	1,674	2,934	2,770	2,598	3,558	3,339
වෙළෙඳම සහ වාණිජ්‍යය	891	159	167	167	418	137	196
වෙනත්	580	622	745	716	915	1,165	951
අනෙකුත්	53,132	58,662	59,349	67,657	70,261	82,372	103,603
ඉන් : පොලී ගෙවීම්	48,923	55,246	54,897	62,123	69,048	71,200	90,611
උණ වියදම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	-1,000	-	-8,878
මුළු වර්තන වියදම්	175,149	184,749	199,648	207,272	226,751	254,279	281,384
ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ණයදීම්							
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	3,161	3,442	6,243	6,345	8,234	7,157	7,057
සිවිල් පරිපාලනය	1,935	3,442	6,243	6,345	7,614	5,610	5,224
පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව	1,226	-	-	-	620	1,547	1,833
සමාජ සේවා	10,323	11,552	15,528	17,493	20,211	16,471	21,659
අධ්‍යාපනය	4,384	4,592	6,112	7,652	8,198	7,135	8,504
සෞඛ්‍යය	2,538	2,554	4,330	4,456	7,109	5,302	7,279
සුබසාධන	868	751	967	375	1,210	415	1,082
නිවාස	1,174	792	1,314	1,647	2,029	2,061	2,972
ප්‍රජා සේවා	1,359	2,863	2,804	3,364	1,665	1,558	1,822
ආර්ථික සේවා	31,409	32,479	44,677	45,234	79,723	54,650	83,410
කෘෂිකර්මය හා වාරිමාර්ග	4,718	3,780	6,018	6,211	10,875	6,908	11,036
ඉන් : මහවැලි යෝජනාක්‍රමය	1,940	1,626	1,049	1,357	2,989	1,716	3,930
ධීවර	311	480	562	694	1,478	899	1,751
නිෂ්පාදන සහ කැනීම	356	1,442	2,191	882	777	764	857
බලශක්ති සහ ජල සම්පාදන	6,035	6,816	8,804	10,702	15,890	13,282	18,839
ප්‍රවාහන සහ සන්නිවේදනය	12,636	12,946	18,908	17,186	35,826	24,911	32,281
වෙළෙඳම සහ වාණිජ්‍යය	105	182	230	302	1,254	296	543
වෙනත්	7,247	6,835	7,965	9,258	13,623	7,590	18,105
අනෙකුත්	1,079	3,788	1,829	2,365	3,117	2,680	5,919
උණ වියදම් හා ඉතුරුම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	-9,023	-	-11,716
මුළු ප්‍රාග්ධන වියදම හා ණයදීම්	45,973	51,260	68,277	71,1436	102,260	80,958	106,329
ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයන් වශයෙන්							
මුළු වියදම හා ණය දීම							
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	7.4	7.0	7.1	6.3	6.3	7.2	6.0
සිවිල් පරිපාලනය	1.6	2.0	2.1	1.9	2.2	1.5	1.6
ආරක්‍ෂක	5.0	4.2	4.2	3.6	3.1	4.5	3.3
පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව	0.9	0.9	0.8	0.8	1.0	1.1	1.0
සමාජ සේවා	9.1	8.0	7.8	7.6	7.5	7.5	8.1
අධ්‍යාපනය	2.7	2.5	2.6	2.6	2.5	2.5	2.6
සෞඛ්‍යය	1.5	1.4	1.4	1.4	1.8	1.6	1.8
සුබසාධන	4.4	3.6	3.2	2.9	2.7	3.0	3.0
නිවාස	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	-	0.2
ප්‍රජා සේවා	0.3	0.5	0.4	0.5	0.3	0.3	0.5
ආර්ථික සේවා	5.2	4.5	5.4	5.0	7.2	5.3	6.7
කෘෂිකර්මය හා වාරිමාර්ග	1.1	0.8	1.1	1.0	1.3	1.0	1.2
ධීවර	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.3
නිෂ්පාදන සහ කැනීම	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2
බලශක්ති හා ජල සම්පාදන	0.9	0.8	0.9	1.0	1.3	1.1	1.4
ප්‍රවාහන සහ සන්නිවේදනය	2.0	1.6	2.1	1.8	3.1	2.3	2.5
වෙළෙඳම සහ වාණිජ්‍යය	0.1	-	-	-	0.1	0.0	0.1
වෙනත්	1.0	0.8	0.9	0.9	1.2	0.7	1.3
අනෙකුත්	7.1	7.0	6.0	6.3	5.8	6.8	7.6
ඉන් : පොලී ගෙවීම්	6.4	6.2	5.4	5.6	5.5	5.7	6.3
උණ වියදම් හා ඉතුරුම් සඳහා ප්‍රතිපාදන	-	-	-	-	0.6	-	-1.4
මුළු වියදම හා ණයදීම්	28.8	26.5	26.3	25.2	26.2	26.7	26.9

මූලාශ්‍රය : මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශය

ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 4.3 ක මට්ටමේ පවත්වා ගනු ලැබීය. රුපියල් දශ ලක්ෂ 79,723 ක් වූ මුළු අයවැය ප්‍රතිපාදන සමඟ සසඳන විට, දේශීය අරමුදල් මත ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘති සඳහා වූ අරමුදල් අඩු කිරීම සහ විදේශීය අරමුදල් මත ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘතිවල මන්දගාමී ක්‍රියාකාරීත්වය හේතුවෙන් ආර්ථික සේවාවන් තුළ කරන ලද ආයෝජනය සියයට 67 කට සීමා විය. ආර්ථික සේවාවන් යටතේ ප්‍රවාහනය හා සන්නිවේදනය යන අංශවල කරන ලද ආයෝජන රුපියල් දශ ලක්ෂ 24,911 දක්වා සියයට 47 කින් නියුණු ලෙස වැඩිවීමක් දක්නට ලැබුණි. ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය සේවය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,280), මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,119), ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,630) හා ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,132) යන ආයතන ප්‍රධානතම ආයෝජකයන් වූ අතර, ඔවුන් මෙම අංශයේ ආයෝජනයෙන් සියයට 81 කට දායක විය.

බලශක්ති සහ ජලසම්පාදන අංශයෙහි රාජ්‍ය ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 13,282 දක්වා සියයට 23 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළ අතර, එය ආර්ථික සේවාවන්හි මුළු ආයෝජනයෙන් සියයට 24 ක් විය. ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,442) සහ ජාතික ජලසම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,475) 2000 දී මෙම අංශය තුළ කරන ලද ආයෝජනයෙන් සියයට 82 කට දායක විය. කෘෂිකර්ම හා වාරිමාර්ග (රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,908) හා ධීවර (රුපියල් දශ ලක්ෂ 899) යන අංශවල රාජ්‍ය ආයෝජන 2000 දී සියයට 8 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. පෙර වර්ෂයේ පරිදීම, රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,716 ක් ලබාගනිමින් මහවැලි අධිකාරිය ප්‍රධානතම ආධාර ලබන ආයතනය ලෙස අඛණ්ඩව පැවති අතර, කුඩා නේ වතු සංවර්ධන අධිකාරිය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 219) ඊළඟට ආධාර ලැබූ ආයතනය විය. මේ හැරෙන්නට, අදාළ දෙපාර්තමේන්තු විසින් කෘෂිකර්මය, වාරිමාර්ග හා ධීවර යන අංශවල කරන ලද සෘජු ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,353 ක් වූ අතර, එය පෙර වර්ෂයට වඩා සියයට 5 ක වැඩිවීමකි.

සමාජසේවා කටයුතු සඳහා කරනු ලැබූ රාජ්‍ය ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 16,471 ක් වූ අතර, එය පසුගිය වර්ෂය සමඟ සසඳන විට ආන්තික අඩුවීමකි. මෙම තත්ත්වය සෞඛ්‍ය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,302), නිවාස (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,061) සහ සුභසාධන සේවා (රුපියල් දශ ලක්ෂ 415) යන අංශවල කරනු ලැබූ ආයෝජන ඉහළ යෑම සහ අධ්‍යාපනය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,135) හා පුජා සේවා (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,558) යන අංශවල කරනු ලැබූ ආයෝජන පහත වැටීම යන දෙකෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයක් විය. අධ්‍යාපන සහ සෞඛ්‍ය යන අංශවල කරන ලද ආයෝජනය ප්‍රධාන වශයෙන් පාසැල් හා රෝහල් ගොඩනැගිලි නැතිම හා වැඩිදියුණු කිරීමට සහ එම සේවාවන් සඳහා අවශ්‍ය උපකරණ සැපයීම සඳහා විය. නිවාස අංශයේ කරන ලද ආයෝජනය, නාගරික, වතු හා ධීවර අංශවල නිවාස පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් යොමු විය. පුජා සේවා සඳහා කරන ලද මුළු ආයෝජනයෙන්

(රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,558 ක්) තුනෙන් එකක් විවිධ සමාජ සංවර්ධන වැඩසටහන් මූල්‍යනය කිරීම සඳහා සමෘද්ධි අධිකාරිය වෙත ලබාදෙන ලදී.

8.5 පළාත් සභා

2000 දී පළාත් සභාවල මුළු ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,534 ක් වූ අතර, මෙය 1999 පැවති සියයට 17 ක වර්ධනය සමඟ සසඳන විට සියයට 8 ක මන්දගාමී වර්ධනයක් විය. 1999 දී පැවති සියයට 7 ක වැඩිවීම හා සැසඳීමේදී 2000 දී පළාත් සභාවල මුළු වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 37,328 දක්වා සියයට 29 කින් වර්ධනය විය. ද.දේ.නී. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් පළාත් සභාවල ආදායම සියයට 0.6 ක් ලෙස නොවෙනස්ව පැවති අතර, වියදම සියයට 2.6 සිට සියයට 2.9 දක්වා වැඩි විය. 2000 දී පළාත් සභාවල මුළු ආදායම, එහි සම්පත් අවශ්‍යතාවයෙන් සියයට 20 ක් පමණක් සපුරාගැනීමට ප්‍රමාණවත් වූ අතර, එය 1999 දී සියයට 24 ක් විය. පළාත් සභා වෙත විමධ්‍යගත කර ඇති කාර්යයන් ඉටු කිරීම සඳහා මධ්‍යම රජය මත ඇති යැපීම තවදුරටත් වර්ධනය වීම මෙමගින් පිළිබිඹු කරයි. පළාත් සභාවල සම්පත් පරතරය සම්පූර්ණයෙන්ම මධ්‍යම රජය මගින් ලබාදෙන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 31,543 ක මූල්‍ය පැවරුම් යොදාගෙන පියවාගන්නා ලදී. වර්තන වියදම් සඳහා ලබාදෙන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 23,220 ක සාමූහික ප්‍රදානයන් සහ ආයෝජන වැඩ සටහන් සඳහා වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,323 ක ප්‍රාග්ධන ප්‍රදානයන් ද මෙයට ඇතුළත් විය.

ඉහළ වැටුප් හා වේතන වියදම සහ අනෙකුත් ජංගම වියදම් හේතුවෙන් 2000 දී වර්තන වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,856 දක්වා සියයට 10 කින් වැඩි විය. පසුගිය වසර හා සසඳන කල ප්‍රාග්ධන වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,472 දක්වා තෙගුණයක පමණ වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සහ ඊට අරමුදල් සැපයීමේ වගකීම මධ්‍යම රජයේ සිට පළාත් සභා වෙත පැවරීම හේතුවෙන් මෙම වැඩිවීම ඇති විය. 2000 ට පෙර පළාත් සභා මගින් මෙම සංවර්ධන වැඩසටහන් මැදිකාලීන ආයෝජන වැඩසටහන යටතේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද අතර, එහිදී පළාත් සභා එම කාර්යභාරය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයක් ලෙස කටයුතු කිරීමට පමණක් සීමා විය. අරමුදල් සැපයීමේ වගකීම මධ්‍යම රජයේ අදාළ අමාත්‍යාංශ වලට පැවරී තිබුණි. 2000 දී මැදිකාලීන ආයෝජන වැඩසටහන වෙනුවට පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන හඳුන්වාදෙනු ලැබූ අතර, මෙවැනි වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් මධ්‍යම රජයේ සිට පළාත් සභා වෙත පැවරීම පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන ප්‍රදානයන් හරහා සිදුවිය. 2000 දී පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන් වලට අමතරව, උපමාන පාදක ප්‍රදාන සහ සෙසු අරමුදල් සැපයීමේ මූලයන් යටතේ අනෙකුත් ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩසටහන් ද ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

පසුගිය වර්ෂයට වඩා 2000 දී ප්‍රග්ධන වියදම සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පිළිබිඹු කළද, එය රුපියල් බිලියන 11 ක් පමණ වූ ඇස්තමේන්තුගත මුළු ප්‍රාග්ධන වියදම්

වැඩසටහනට වඩා බොහෝ අඩු මට්ටමක පැවතිණි. මධ්‍යම රජයේ සම්පත් සංරෝධකයන්, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රමාදයන් සහ ආදායම් රැස් කිරීමේ අඩු වර්ධනය යනාදිය ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මන්දගාමී ස්වභාවයට හේතු විය. සම්පත් අවශ්‍යතාවයන් සඳහා මධ්‍යම රජය වෙත ඇති අධික රැඳීයාව, සම්පත් රැස්කිරීමට ඇති බලය ප්‍රමාණවත් නොවීම සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති ධාරිතාවය හා හැකියාවන් ප්‍රමාණවත් මට්ටමක නොමැතිවීම යනාදිය සිය මුල් අයවැය ඉලක්කයන් සපුරා ගැනීමේදී පළාත් සභා විසින් මුහුණ දෙනු ලැබූ ප්‍රධාන දුෂ්කරතාවලින් සමහරකි.

ආදායම

2000 දී පළාත් සභාවල මුළු ආදායම් රැස්කිරීම් ප්‍රමාණය 1999 දී වූ සියයට 17 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේදී සියයට 8 ක් වැනි පහළ අනුපාතිකයකින් වැඩි විය. මෙය ආදායම් උපදවනු ලබන සියළු මූලයන්හි අඩු වර්ධන අනුපාතිකයන් වල ප්‍රතිඵලයකි. පිරිවැටුම් බදු, බලපත්‍ර ගාස්තු සහ මුද්දර බද්ද යන ප්‍රධාන සම්පත් මූලයන් තුන මගින් ලබන ලද ආදායම 2000 මුළු ආදායමින් සියයට 86 කට හිමිකම් කියන ලදී. මුළු ආදායම තුළ පළාත් සභාවලට පවරා දුන් ආදායම 1999 වසරෙහි වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,054 හා සැසඳීමේදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,505 ක් විය. ඉතිරි ආදායම පළාත් පාලන ආයතන සහ මධ්‍යම රජය වෙනුවෙන් එක් රැස් කරන ලදී. මුළු ආදායම තුළ බස්නාහිර පළාතේ ආදායම කෙරෙහි වැඩි වැදගත්කමක් දක්නට ලැබීම අඛණ්ඩව පැවති අතර, එය මුළු ආදායමින් සියයට 67 ක් විය. බස්නාහිර පළාත තුළ විශාල වශයෙන් වාණිජ ව්‍යාපාර ඒකරාශී වී පැවතීම මීට හේතු විය.

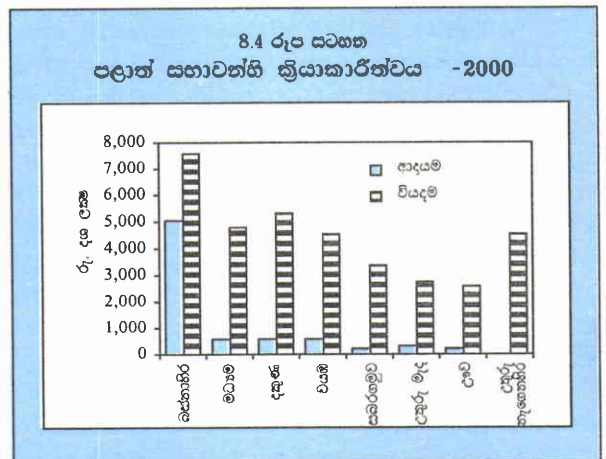
තොග හා සිල්ලර වෙළඳ මත අයකරන ලද පිරිවැටුම් බදුවල 1999 දී පැවති සියයට 13 ක වර්ධනය හා සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,705 දක්වා සියයට 10 ක ඉහළ යාමක් වාර්තා කළේය. මෙම කාලය තුළදී පිරිවැටුම් බදු ගෙවිය යුතු පුද්ගල සංඛ්‍යාවේ වැඩිවීමක් සහ වෙළඳ ආයතනවල පිරිවැටුම ඉහළයෑම ඉන් පිලිබිඹු කරයි. 2000 දී පිරිවැටුම් බදු ආදායම මුළු ආදායමෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 50 ක් ලෙස පැවතිණි. මුළු පිරිවැටුම් බදු වලින් දළ වශයෙන් සියයට 74 ක පමණ ප්‍රමාණයක් බස්නාහිර පළාත් සභාව විසින් එකතු කරන ලදී.

බලපත්‍ර ගාස්තු මගින් 2000 දී රැස්කර ගත් ආදායම වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,293, සියයට 6 ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. 2000 දී අළුතින් ලියාපදිංචි කරන ලද 90,000 ක් පමණ වූ මෝටර් රථ ප්‍රමාණයෙහි බලපෑම පිලිබිඹු කරමින් මෝටර් රථ බලපත්‍ර ගාස්තු මගින් එකතු කළ ආදායම රුපියල් දශලක්ෂ 1,125 ක් දක්වා සියයට 6 කින් ඉහළ යෑම මෙම වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. බලපත්‍ර ගාස්තුවලින් රැස්කර ගත් ආදායමෙන් සියයට 87 ක් මෝටර් රථ බලපත්‍ර ගාස්තුවලින් සමන්විත වූ අතර, මත්පැන් හල් සඳහා බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම මගින් ඉතිරි

ආදායම රැස්කර ගන්නා ලදී. මුළු මෝටර් රථ බලපත්‍ර ගාස්තු ආදායමින් සියයට 60 ක් බස්නාහිර පළාත් සභාව විසින් රැස්කර ගනු ලැබීය.

උකස්කර සඳහා අය කරන මුද්දර බදු අනුපාත අඩුකර තිබියදී වුවද, ඉකුත් වසරේදී දක්නට ලැබුණු වර්ධන අනුපාතිකය එලෙසම පවත්වාගෙන යමින් 2000 දී මුද්දර බදු ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,468 දක්වා සියයට 7 කින් ඉහළ ගියේය. 2000 දී මුද්දර බදුවලට යටත්වන දේපල ගනුදෙනු ප්‍රමාණයෙහි වැඩිවීම මෙමගින් පිලිබිඹු කරයි. මුළු මුද්දර බදු ආදායමෙන් සියයට 70 ක් බස්නාහිර පළාත විසින් රැස්කර ගන්නා ලදී.

ඉතිරි ආදායම වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,101 ප්‍රධාන වශයෙන් උසාවි දඩ මුදල් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 341) මෝටර් රථ වාහන පනත යටතේ අයකළ ගාස්තු (රුපියල් දශ ලක්ෂ 227) සහ පළාත් සභා සේවකයන් හට අත්තිකාරම්

ගිණුම් හරහා දී තිබූ ණය මුදල් සඳහා අයකරන ලද පොලී (රුපියල් දශ ලක්ෂ 220) වලින් සමන්විත විය.

බස්නාහිර පළාත් සභාව 2000 දී රැස්කළ ආදායම රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,062 ක් වූ අතර, එය පළාත් සභාවල මුළු ආදායමින් සියයට 67 ක් විය. උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල ආදායම එකතු කිරීමේ වගකීම මධ්‍යම රජයේ වගකීමක් ලෙස පැවති නිසා ඉතිරි ආදායම් ප්‍රමාණය සෙසු පළාත් සභා හය විසින් එකතු කර ඇත. මධ්‍යම පළාත් සභාව (රුපියල් දශ ලක්ෂ 573), වයඹ පළාත් සභාව (රුපියල් දශ ලක්ෂ 576) සහ දකුණු පළාත් සභාව (රුපියල් දශ ලක්ෂ 559) විසින් එක්රැස් කරන ලද ආදායම ඉතිරි ප්‍රමාණයෙන් සියයට 69 ක් නියෝජනය කළේය.

පළාත් පාලන ආයතන වෙනුවෙන් ආදායම් එකතු කිරීමේ නියෝජිත කාර්යය පළාත් සභා විසින් තවදුරටත් අඛණ්ඩව ඉටු කරන ලදී. මුද්දර බදු සහ උසාවි දඩ මුදල් වලින් ආදායම් රැස්කිරීම පළාත් පාලන ආයතන වෙත පවරා තිබුණද, මෙම ආදායම් පළාත් පාලන ආයතන වෙනුවෙන් රැස්කිරීම පළාත් සභා විසින් ඉටු කරන ලදී. ඒ අනුව, පළාත් පාලන ආයතන වෙනුවෙන් පළාත් සභා විසින් ඉහත මූලයන් මගින් රැස්කළ ආදායම රුපියල් දශ

ලක්ෂ 1,809 ක් විය. මෙම ආදායම් පළාත් පාලන ආයතන වෙත පැවරීම අදාළ පළාත් පාලන ආයතන විසින් කරනු ලබන ඉල්ලීම් මත පදනම් වේ.

වියදම

1999 දී පැවති සියයට 7 ක ඉහළයෑම සමඟ සසඳන විට පළාත් සභාවල මුළු වියදම 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 37,328 දක්වා සියයට 24 කින් වැඩි විය. පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන ව්‍යාපෘතීන් හඳුන්වා දෙමින් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන කාර්යයන් පළාත් සභා වෙත පැවරීම, ප්‍රාග්ධන වියදම්වල සිදුවූ සැලකිය යුතු වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, පළාත් සභාවල මුළු වියදමින් ප්‍රාග්ධන වියදම් ප්‍රමාණය ඉකුත් වසරේ වූ සියයට 8 සිට සියයට 2000 දී සියයට 22 දක්වා වැඩි විය. මේ අතර, 2000 දී වර්තන වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,856 දක්වා සියයට 10 කින් වර්ධනය විය. පළාත් සභා සේවකයන්ගේ වැටුප් හා වේතන සියයට 9 කින් වැඩි කිරීම සහ වැටුප්

නොවන වියදම් සියයට 14 කින් ඉහළ යාම මගින් මෙම බලපෑම පිළිබිඹු කළේය.

වියදම පිළිබඳ ආර්ථික වර්ගීකරණයට අනුව වැටුප් හා වේතන, පළාත් සභාවල මුළු වර්තන වියදමින් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 22,189) සියයට 77 ක් වූ අතර, ඉතිරි රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,657 මගින් අනෙකුත් සියළු වර්තන වියදම් ආවරණය විය. 2000 වසරේ මුළු වැටුප් ගෙවීම් වලින් සියයට 90 ක්ම අධ්‍යාපන සහ සෞඛ්‍ය අංශයන්හි වැටුප් හා වේතන සඳහා විය. වැටුප් හා වේතන සඳහා පළාත් පාලන ආයතනවලට කරන ලද රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,304 ක වර්තන පැවරුම්ද (මුළු වර්තන වියදමින් සියයට 8 ක්) මුළු වර්තන වියදම්වලට ඇතුළත් විය.

කාර්යයන් අනුව වර්ගීකරණයට පදනම්ව, සමාජ යටිතල පහසුකම් සඳහා වූ වියදම රුපියල් දශ ලක්ෂ 25,542 දක්වා සියයට 13 කින් ඉහළ ගිය අතර, මුළු වියදමෙන් එහි ප්‍රතිශතය 1999 වූ සියයට 86 සිට 2000 දී සියයට 88 දක්වා වැඩි විය. අධ්‍යාපනය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 16,207), සහ සෞඛ්‍ය සඳහා වූ වියදම (රුපියල් දශ

8.5 සංඛ්‍යා සටහන
පළාත් සභාවල අයවැය තත්ත්වය

ශීර්ෂය	1996	1997	1998	1999	2000	2000
					අනුමත අයවැය	තාවකාලික
1. මුළු ආදායම	4,884	5,395	6,002	6,993	6,729	7,534
1.1 නිෂ්පාදනය සහ වියදම මත බදු	3,416	3,744	4,114	4,593	4,679	5,010
පිරිවැටුම් බදු	2,464	2,734	2,980	3,361	3,216	3,705
බලපත්‍ර ගාස්තු	946	1,000	1,127	1,223	1,452	1,293
වෙනත් බදු	6	10	8	9	11	12
1.2 ලාභ, ලාභාංශ සහ පොළී	67	175	129	282	190	281
1.3 විකුණුම් හා ගාස්තු	355	408	481	731	561	759
1.4 මුද්දර බදු	1,036	1,051	1,267	1,372	1,288	1,468
1.5 වෙනත්	10	17	11	15	11	16
2. මුළු වියදම	22,128	23,455	26,736	28,717	41,759	37,328
2.1 වර්තන වියදම්	20,941	22,055	25,230	26,284	30,368	28,856
කාර්යයන් අනුව වර්ගීකරණය	20,941	22,055	25,230	26,284	30,368	28,856
පළාත් පරිපාලනය	1,942	1,941	2,377	2,524	3,051	2,129
ආර්ථික සේවා	834	939	1,067	1,154	1,416	1,284
සමාජ සේවා	18,166	19,175	21,787	22,605	25,901	25,542
ආර්ථික වර්ගීකරණය	20,941	22,055	25,230	26,284	30,368	28,856
වැටුප් හා වේතන	16,263	17,067	19,744	20,431	21,842	22,199
වෙනත්	4,679	4,988	5,486	5,853	8,526	6,657
2.2 ප්‍රාග්ධන වියදම්	1,187	1,400	1,506	2,433	11,391	8,472
ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ අත්පත් කර ගැනීම	757	729	773	1,140	1,684	989
ප්‍රාග්ධන පැවරුම්	53	55	75	102	243	160
පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන ව්‍යාපෘති	-	-	-	-	6,338	5,523
විශේෂ යෝජනා ක්‍රම	-	-	-	-	1,950	812
වෙනත්	377	616	658	1,191	1,176	988
3. පියවීම	16,873	18,348	20,594	22,787	34,451	31,543
3.1 සාමූහික ප්‍රදාන	15,831	16,855	19,194	21,122	23,163	23,220
3.2 උපමාන පාදක ප්‍රදාන	800	1,168	1,163	1,236	2,000	1,323
3.3 අනුරූපික ප්‍රදාන	242	325	237	429	1,000	665
3.4 පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන ප්‍රධාන	-	-	-	-	6,338	5,523
3.5 විශේෂ යෝජනා ක්‍රම සඳහා ප්‍රදාන	-	-	-	-	1,950	812

මූලය : මුදල් හා ක්‍රමසම්පාදන අමාත්‍යාංශය
පළාත් සභා සහ පළාත් පාලන අමාත්‍යාංශය.

ලක්ෂ 5,513) සමාජ කාර්යයන් සඳහා වූ වියදමින් සියයට 85 ක් නියෝජනය කළේය. මේ අතර, පළාත් පරිපාලනය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,129) සහ ආර්ථික කාර්යයන් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,284) සඳහා වූ වර්තන වියදම 2000 දී මුළු වර්තන වියදමෙහි ඉතිරි සියයට 12 ට අයත් විය.

මුළු වර්තන වියදමෙන් සියයට 23 කට දයක වෙමින් බස්නාහිර පළාත් සභාව විශාලතම වියදම් ඒකකය බවට පත්විය. මධ්‍යම, දකුණු, උතුරු නැගෙනහිර හා වයඹ පළාත් සභාවල වර්තන වියදම 1999 දී මෙන්ම සියයට 13-14 පරාසයක පැවතිණි. මුළු වර්තන වියදමෙන් සියයට 7 කට පමණක් දයක වෙමින් උච්ච පලාත් සභාව කුඩාම පළාත් සභාව ලෙස අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක විය.

ප්‍රාග්ධන වියදම්

2000 දී පළාත් සභා විසින් කරන ලද ආයෝජන වියදම් සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. ද.දේ.නී. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් එම ප්‍රමාණය 2000 දී සියයට 0.7 ක් පමණ වූ අතර, 1998 දී හා 1999 දී මෙය සියයට 0.2 ක් විය. පසුගිය වර්ෂයේදී මෙන්ම වයඹ පලාත් සභාව සහ බස්නාහිර පළාත් සභාව ආයෝජන වැඩසටහනෙහි ප්‍රධාන දයකයන් වූ අතර මුළු ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩ සටහනෙහි ඔවුන්ගේ දයකත්වය සියයට 15 ක් බැගින් විය.

මුළු ප්‍රාග්ධන වියදම, පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන යටතේ වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,523 කින්, උපමාන පාදක ප්‍රදාන සහ අනුරූපිත ප්‍රදාන යටතේ වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,988 කින් හා අනිකුත් මූල්‍ය සම්පත් යටතේ වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 812 කින්ද සමන්විත විය. පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන ප්‍රධාන වශයෙන් පළාත් තුළ සෞඛ්‍ය, මහා මාර්ග හා අධ්‍යාපන සංවර්ධනය කෙරෙහි අවධානය යොමු කළේය. මෙම අංශ සඳහා දරන ලද වියදමට පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහනෙහි සියයට 80 කටත් වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් අයත් විය. දේශීය වෛද්‍ය, වාරිමාර්ග, කෘෂිකර්මය හා ග්‍රාම සංවර්ධනය යනාදී අනිකුත් කටයුතුවල ඉතිරි ආයෝජන සිදුකරන ලදී. දිගුකාලීනව සමබර ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයක් ළඟා කරගැනීම මෙම ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන වැඩසටහනෙහි ඉලක්කයයි. පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන් යටතේ මුළු වියදමින් සියයට 15 ක් පමණ වූ වැඩිම ප්‍රතිපාදනය වයඹ පළාත වෙත කරන ලද අතර අනිකුත් පළාත් සභා වෙත කරන ලද ප්‍රතිපාදනයන් සියයට 8-14 පරාසයක පැවතිණි. උපමාන පාදක ප්‍රදාන හා අනුරූපිත ප්‍රදාන යටතේ සිදුකරන ලද අනෙකුත් ප්‍රාග්ධන වියදම්වල විවිධාකාර වැඩසටහන් දශ ලක්ෂ 1,988 ක් විය. ස්ථාවර වත්කම් අත්පත් කරගැනීම හා ප්‍රාග්ධන වත්කම් පුනරුත්ථාපනය හා වැඩිදියුණු කිරීම යන අංශවල මෙම ආයෝජන ප්‍රධාන වශයෙන් සිදුකරන ලදී. පළාත් සභා විසින් තමන්ගේම සම්පත් යොදාගෙන සිදුකරන ලද ආයෝජන මුළු ආයෝජනයෙන් සුළු කොටසක් පමණක් වූ අතර, ස්ථාවර වත්කම් අත්පත් කරගැනීම සඳහා පමණක් මෙම ආයෝජන සීමා විය. සම්පත් සංරෝධක පිළිබඳව සලකා බලන විට, පළාත් සභාවල ප්‍රාග්ධන

වියදම් වැඩසටහන්, විශේෂයෙන් වාහන, ලී බඩු හා උපකරණ මිලදී ගැනීම් වැනි දේශීය වශයෙන් අරමුදල් සපයන ප්‍රමුඛතාවයක් නොමැති ප්‍රාග්ධන වැඩසටහන් වැළැක්වීම සඳහා ඉතා සම්පව අධීක්ෂණය කරමින් ප්‍රාග්ධන වැඩසටහන් වඩාත් තාර්කික කළ යුතුය.

මධ්‍යම රජයේ සංක්‍රාම ගෙවීම්

පළාත් සභා වෙත කරන ලද මධ්‍යම රජයේ ප්‍රදානයන් 1999 දී පැවති සියයට 11 ක වැඩි වීම සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 31,543 දක්වා සියයට 38 කින් කැපී පෙනෙන ලෙස වැඩි විය. පළාත් සභා වෙත මධ්‍යම රජය විසින් ලබාදෙන ලද මුළු ප්‍රදානයන් වලට රුපියල් දශ ලක්ෂ 23,220 ක සාමූහික ප්‍රදානයන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,523 ක පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන ප්‍රදානයන්, රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,323 ක උපමාන පාදක ප්‍රදාන සහ රුපියල් දශ ලක්ෂ 665 ක අනුරූපිත ප්‍රදානයන් ඇතුළත් විය. වර්තන වියදම් වැඩසටහනෙහි සම්පත් පරතරය පියවීම සඳහා සාමූහික ප්‍රදාන මගින් ලබාදුන් පැවරුම් සියයට 5 කින් වැඩි විය. මේ අතර, අනෙකුත් ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩසටහන් යටතේ ඉලක්ක කරන ලද උපමාන පාදක ප්‍රදානයන් හා අනුරූපිත ප්‍රදාන ලෙස වූ පැවරුම් 2000 දී සියයට 20 කින් වැඩි විය. කෙසේ වුවද, පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සමඟම පළාත් සභාවල ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩසටහන සඳහා මධ්‍යම රජයේ පැවරුම් 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,433 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,218 දක්වා වැඩි විය.

8.6 රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ

2000 දී ජාත්‍යන්තර ආර්ථික තත්ත්වයේ පැවති අහිතකර වර්ධනයන් වර්ෂය තුළදී සැලසුම් කළ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහනට බාධා පමුණුවන ලදී. 2000 අයවැය තුළින් අපේක්ෂා කළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 30,000 ට සාපේක්ෂව පෞද්ගලීකරණ ලැබීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 401 ක් විය. මෙයින් සැලකිය යුතු පෞද්ගලීකරණ ලැබීම් ප්‍රමාණයක් (රුපියල් දශලක්ෂ 200) සීමාසහිත ලංකා දුබරිකර්ට් සමාගම පෞද්ගලීකරණයෙන් ලැබුණි. ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් හි කොටස් ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළ තුළ අලෙවි කළ නොහැකිවීම, පෞද්ගලීකරණ ලැබීම් අඩු මට්ටමක පැවතීමට විශාල වශයෙන් හේතුවිය. ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් සමාගම තවදුරටත් පෞද්ගලීකරණය කිරීමේ අරමුණින් එහි කොටස් ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළට නිකුත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන ලදී. කෙසේ වුවද, විදුලි සංදේශ කර්මාන්තයේ කොටස් සඳහා ලෝක වෙළඳපොළ තුළ පැවති පසුගාමී තත්ත්වයන් ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් සමාගමෙහි කොටස් ජාත්‍යන්තරව ලැයිස්තුගත කිරීම වළකාලනු ලැබීය. එහෙත්, වර්ෂය තුළදී කෘෂිකාර්මික හා කර්මාන්ත අංශවල ව්‍යවසායන් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ කටයුතුවල දියුණුවක් ඇති විය. රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිසම විසින් නුදුරු අනාගතයේදී ප්‍රධානතම රාජ්‍ය ව්‍යවසාය කිහිපයක් ප්‍රතිව්‍යුහකරණය කිරීම සහ පෞද්ගලීකරණය කිරීම සඳහා සූදානම් වීමේ කටයුතු අඛණ්ඩව සිදු කරනු ලැබීය.

2000 දී සීමාසහිත මල්වත්ත වැව්ලි සමාගමේ රජය සතු කොටස් පෞද්ගලිකරණය කිරීම තුළින් වැව්ලි අංශය පෞද්ගලිකරණය කිරීමේ කටයුතු තවදුරටත් නොකඩවා ඉදිරියට ගෙන යන ලදී. සමාගමේ කොටස් වලින් සියයට 20 ක් කොළඹ කොටස් හුවමාරුව හරහා මූලික මහජන අර්පනයක් (IPO) මගින් මහජනතාව වෙත නිකුත් කරන ලදී. මෙම පෞද්ගලිකරණය තුළින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 40 ක් රැස් කරගත හැකි විය. 2000 දී සිදුකළ මෙම මූලික මහජන අර්පනය, 1997 දී සමාගමෙහි කොටස් වලින් සියයට 51 ක් උපක්‍රමික ආයෝජකයකු වන සීමාසහිත වයඹ වැව්ලි සමාගමට අලෙවි කිරීමට පසුව සිදුකරන ලද්දකි. රජය, මල්වත්ත වැව්ලි සමාගමේ කොටස් අලෙවිය මගින් වැව්ලි අංශයේ කාර්යක්ෂමතාවය වැඩි දියුණු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, එමගින් වැව්ලි කර්මාන්ත අංශයට යහපත් බාහිරතා ජනිතකරනු ඇතැයි ද බලාපොරොත්තු වේ.

පැල්වෙහෙර සහ හිඟුරක්ගොඩ බීජ ගොවිපල වල බීජ නිෂ්පාදන කටයුතු වැඩි දියුණු කිරීමට පෞද්ගලික අංශය සහය වීමත් සමගින් කෘෂිකාර්මික අංශය තුළ පෞද්ගලික අංශයේ සහභාගිත්වය 2000 වසරෙහිදී ද තවදුරටත් අඛණ්ඩව දක්නට ලැබුණි. සීමාසහිත සී.අයි.සී. පොහොර සමාගම වෙත කල්බදු ණය ක්‍රමය යටතේ ඉහත ගොවිපල වල ඉඩම් ලබාදීමෙන් සහ ටෙන්ඩර් පදනම මත වංචල වත්කම් විකිණීම තුළින් බීජ නිෂ්පාදනය සඳහා අත්‍යවශ්‍යව පැවති තාක්ෂණය හා දැනුම ලබාගැනීමට හැකි විය. තව පොහොර මිශ්‍රණයන් සහ යන්ත්‍ර භාවිතය වැඩිවීම සමඟ හෝඟ කළමනාකරණ ශිල්පක්‍රම වැඩි දියුණුවීම, බීජ නිෂ්පාදනය ඉහළ යාමටත් බීජවල ගුණාත්මක භාවය වැඩිදියුණු කිරීමටත් හේතු විය. මේ දක්වා පාඩු ලබමින් තිබූ බීජ නිෂ්පාදන ව්‍යවසායන් පෞද්ගලිකරණය කිරීම, අයවැය තුළ ඉතුරුම් ජනිත කිරීමට ද හේතු විය. මෙම ව්‍යවසාය දෙක සතුව තිබූ වංචල දේපල අලෙවියෙන් 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 3 ක ආදායමක් රජයට ලැබුණි. මෙම ව්‍යවසාය දෙක පෞද්ගලිකරණය කිරීම තුළින් ලද බලපෑම කැපී පෙනෙන අතර ගුණාත්මක භාවයෙන් යුත් උසස් බීජ ප්‍රමාණවත් පරිදි නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා පෞද්ගලික අංශයේ දායකත්වය තවදුරටත් දිරිගැන්වීම තුළින් කෘෂිකාර්මික අංශයෙහි ඵලදායීතාවය වැඩි දියුණු කරගැනීමට මෙය කෙළින්ම හේතුවනු ඇත.

මේ අතර, 2000 දී කන්තලේ සීනි කම්හලට අයත් උක් වගා ඉඩම් වලින් කොටසක් ආයෝජන මණ්ඩලය අනුමත කළ බඩඉරිඟු ව්‍යාපෘතියක් සඳහා සීමාසහිත ඇග්‍රෝ ට්‍රේඩින් ලංකා (පෞද්ගලික) සමාගම වෙත කල්බදු ණය ක්‍රමය යටතේ පවරා දෙනු ලැබීය. 1993 දී මුලින්ම පෞද්ගලිකරණය කරන ලද මෙම ව්‍යවසාය, රාජ්‍ය ව්‍යවසාය පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ පනත යටතේ 1997 දී නැවත රජයේ අයිතිය යටතට පත්කරගන්නා ලදී. සැලකිය යුතු කාලයකට යළි පෞද්ගලිකරණය කිරීමට නොහැකිව පැවති නිසා කල්බදු ක්‍රමය මත මෙම ඉඩම් පවරාදීමට හැකිවීම කන්තලේ සීනි කම්හල පෞද්ගලිකරණය කිරීමේ වැදගත් ප්‍රගතියක් සනිටුහන් කිරීමක් ලෙස සැලකිය හැකිය. මේ

අනුව, 2000 දී උක් වගා කිරීමේ ඉඩම් වලින් කොටසක් 6 මසක කාල පරිච්ඡේදයකට කල් බදු ක්‍රමය මත බදු දීම නිසා රජයට රුපියල් දශ ලක්ෂ 4 ක ආදායමක් ලැබුණි.

2000 දී බෝගල ග්‍රැෆයිට් ලංකා සමාගමෙහි කොටස් වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් (සියයට 51 ක්) ග්‍රැෆිට් ක්‍රොස්ට්‍රල් ඒජී නම් වූ ජර්මන් උපක්‍රමික ආයෝජකයා වෙත රුපියල් දශ ලක්ෂ 154 කට පවරා දෙන ලදී. බෝගල ග්‍රැෆයිට් ලංකා සමාගමෙහි පෞද්ගලිකරණ ක්‍රියාවලිය 1993 දී එහි කොටස් වලින් සියයට 39 ක් මූලික මහජන අර්පනයක් මගින් විකිණීම සහ කොටස් වලින් සියයට 10 ක් එහි සේවකයන් වෙත පවරාදීමත් සමඟ ආරම්භ විය. ඉහත සඳහන් කළ උපක්‍රමික ආයෝජකයාගේ මැදිහත්වීම තුළින් මෙතෙක් දඩි අවශ්‍යතාවයක්ව පැවති ආයෝජන හා තාක්ෂණික දැනීම නිෂ්පාදන අංශයට රැගෙන එනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය.

එයාර් ලංකා සමාගමේ කොටස්වලින් සියයට 40 ක කොටස් විකිණීම සඳහා වූ පෞද්ගලිකරණ ක්‍රියාවලිය 2001 ජනවාරි මාසයේදී සම්පූර්ණ කරන ලදී. එයාර් ලංකා සමාගම පෞද්ගලිකරණය කිරීම තුළින් එහි සියයට 40 ක කොටස් ප්‍රාග්ධනය, කළමනාකාර අයිතියද සමඟ උපක්‍රමික ආයෝජකයකු වන එම්.රේට්ස් ගුවන් සමාගමට පවරා දෙන ලදී. එම්.රේට්ස් ගුවන් සමාගම මෙම ගුවන් සමාගමෙහි සියයට 40 ක කොටස් ප්‍රාග්ධනය මිළදී ගැනීම සඳහා එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 70 කට මිලගණන් ඉදිරිපත් කරන ලදී. 1998 දී එහි කොටස් වලින් සියයට 26 ක් එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 45 කට පැවරීම සහ ඉතිරි සියයට 14 ක කොටස් 2001 ජනවාරි මාසයේදී එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 25 කට පැවරීම මගින් මෙම ගනුදෙනුව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. එම්.රේට්ස් ගුවන් සමාගම සමඟ ඇතිකරගත් ව්‍යාපාරික සහයෝගිතාවය තුළින් ගුවන්යානා සමූහය ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම, ගුවන් ගමන් පුළුල් කිරීම, සමාගම මගින් සපයන සේවාවන් පුළුල් කිරීම, මානව සම්පත් සංවර්ධනය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතිය නවීකරණය කිරීම යනාදිය ක්‍රියාත්මක කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇත. සිය පැරණි ට්‍රයිස්ටාර් ගුවන්යානා සමූහය ක්‍රමයෙන් අඩු කරමින් 1999 දී හා 2000 දී නව එයාර්බස් යානා 6 ක් මිලදී ගැනීම තුළින් ගුවන් සමාගම සිය ගුවන් යානා සමූහය නවීකරණය කිරීමට පියවර ගත්තේය. 2000 දී ගුවන්යානා ප්‍රතිසම්පාදන වැඩසටහන සම්පූර්ණ කිරීමත් සමඟ, ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම මුළුමනින්ම එයාර්බස් ගුවන්යානා වලින් සමන්විත ගුවන් සමාගමක් බවට පත් විය. පුළුල් කරන ලද ගුවන් යානා සමූහය හේතුවෙන් දැනට පවත්නා ගමනාන්ත වලට ගුවන් සමාගමෙහි සේවා වැඩි කර ගැනීමට හැකි වූ අතර, නව ගමනාන්ත ඇතුළත් වන පරිදි ගුවන් ගමන් ජාලයද පුළුල් කර ගැනීමට හැකි විය. එම්.රේට්ස් ගුවන් සේවා සමාගම සමඟ ඇතිකර ගන්නා ලද උපක්‍රමික සහයෝගිතාවය තුළින් මෙම ගුවන් සේවා දෙක අතර හවුල් ගුවන් සේවා සංඛ්‍යාව වැඩි කරගත හැකිවිය. තොරතුරු තාක්ෂණ ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව සලකා බලන විට, සමාගමෙහි සියළුම ප්‍රධාන අංශ පාහේ ඇතුළත් වන පරිදි නව පරිගණක පද්ධතිද හඳුන්වා දෙනු ලැබීය.

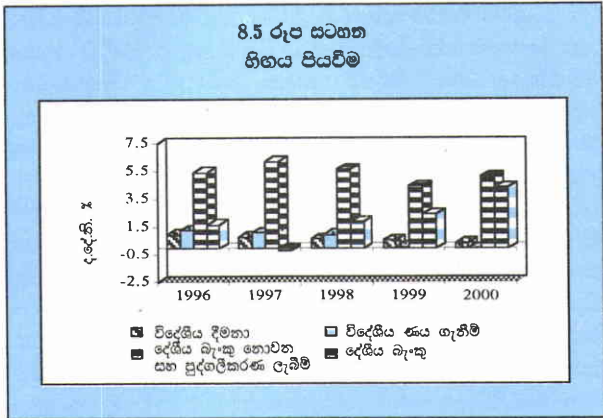
විමර්ශනයට භාජනය වන වර්ෂය තුළදී රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිසම, තෝරාගත් සමහර රාජ්‍ය ව්‍යවසායන් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය සුදුනම් වීමේ කටයුතු අඛණ්ඩව සිදු කළේය. ඒ අනුව, 2000 දී ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුව සහ ජාතික රක්ෂණ සංස්ථාව වැනි රජයේ ප්‍රධාන ව්‍යවසායයන් සම්බන්ධ එම සුදුනම් වීමේ කටයුතු නොකඩවා සිදුකරන ලදී.

8.7 අයවැය හිඟය පියවීම

ආදායම් අඩුවීම හා වර්තන වියදමෙහි තිදීණු වැඩිවීම හේතුවෙන් අයවැයෙහි මුළු සම්පත් පරතරය 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 124,541 දක්වා සියයට 49 කින් සැලකියයුතු ලෙස පුළුල් විය. අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා සැලකියයුතු ලෙස අඩු මට්ටමක පැවති පෞද්ගලීකරණ ලැබීම් ඇතුළුව විදේශ සම්පත් උපයෝජනය පහත මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන්, දළ වශයෙන් සියයට 95 ක් පමණ (රුපියල් දශලක්ෂ 118,500) දේශීය සම්පත් යොදාගෙන මෙම සම්පත් පරතරය මූල්‍යනය කෙරුණි. අයවැය කටයුතු සඳහා ලැබුණු ශුද්ධ විදේශ සම්පත් ප්‍රමාණය 1999 පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,245 සමඟ සසඳන විට රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,640 ක් පමණක් විය. මේ අතර, රුපියල් දශ ලක්ෂ 401 ක් වූ පෞද්ගලීකරණ ලැබීම් ප්‍රමාණය 2000 දී අපේක්ෂිත ඉලක්කය වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 30,000 ට වඩා අහිඟය පහත් මට්ටමක පැවතුණි.

වර්ෂය තුළදී දේශීය වෙළඳපොළ සම්පත් කෙරෙහි රජයේ ඉල්ලුම තිදීණු ලෙස ඉහළ ගියේය. දේශීය මූල්‍යයන්ගෙන් ශුද්ධ ණය ලබාගැනීම් ප්‍රමාණය 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 74,876 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 118,500 දක්වා වැඩි විය. මේ හේතුවෙන්, මෙම වසර දෙක අතර දේශීය අංශයෙන් ලබාගත් මුළු ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 6.8 සිට සියයට 9.4 දක්වා වැඩි විය. සීමිත සම්පත් ප්‍රමාණයක් පමණක් පැවති බැවින් දේශීය බැංකු නොවන අංශයෙන් ලබාගත හැකි වූයේ දේශීය සම්පත් අවශ්‍යතාවයෙන් සියයට 55 ක් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 65,110) පමණි. එහෙයින්, ඉතිරි සම්පත් අවශ්‍යතාවය බැංකු අංශයෙන් ලබා ගැනීමට රජයට සිදුවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, බැංකු අංශයෙන් ලබාගත් ණය ප්‍රමාණය 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 25,996 (ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 2.4) සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 53,389 (ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 4.3) දක්වා දෙගුණයකටත් වඩා වැඩි විය. පසුගිය දශකය තුළදී වාර්තා කරන ලද රජය විසින් බැංකු ක්‍රමය තුළින් ලබාගත් ඉහළම ණය ප්‍රමාණය මෙය විය.

පසුගිය වර්ෂයේදී මෙන්ම, දේශීය වෙළඳපොළ තුළින් සම්පත් ලබාගැනීම සඳහා භාවිතා කරන ලද ප්‍රධානතම උපකරණ වූයේ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා රුපියල් ණයයි. කෙසේ වුවද, රජයේ ණය ගැනීම් වඩාත් වෙළඳපොළ වෙත නැඹුරුකිරීමෙහි රජයේ ක්‍රියාමාර්ගයට අනුකූලව, දේශීය වෙළඳපොළ තුළින් සම්පත් රැස්කිරීමෙහිදී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රධාන කාර්ය භාරයක් ඉටු කළේය. 2000 දී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම්

රුපියල් දශ ලක්ෂ 125,322 වූ අතර, එමගින් මුදල්මය වශයෙන් ලබාගත් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 90,535 වූ අතර, එය දේශීය මූල්‍යයන්ගෙන් ලබාගත් මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 76 ක් විය. 1999 දී මීට සාපේක්ෂ අගය රුපියල් දශ ලක්ෂ 53,379 කි. 2000 ප්‍රථම භාගයේදී පරිණත කාලය වසර 2-6 දක්වා වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කළ අතර, එම බැඳුම්කර සඳහා වූ කුපන් පොලී අනුපාතික සියයට 10.75 - 11.75 ක් අතර විය. සම්පත් සඳහා පැවති ඉල්ලුම සැලකියයුතු ලෙස ඉහළ යෑම හා මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය දඩ් කිරීම යනාදිය හේතුවෙන් 2000 දෙවන භාගයේදී දේශීය වෙළඳපොළ තුළ පොලී අනුපාතික තියුණු ලෙස වැඩි විය. වසර 2 කින් කල්පිරෙන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වූ බරතබන ලද පොලී අනුපාතිකය 2000 මැයි මාසයේදී සියයට 12.00 සිට 2000 දෙසැම්බර් මාසයේදී සියයට 22.19 දක්වා වැඩි විය. 2000 ජනවාරි මාසය ආරම්භයේදී පැවති අනුරූප පොලී අනුපාතිකය සියයට 13.00 ක් විය. එහෙයින්, තාවකාලිකව ඉහළ නැගී පොලී අනුපාතිකයන් යටතේ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සඳහා නිකුත් කිරීම විවක්ෂණ ණය කළමනාකරණ ක්‍රමෝපායක් නොවන හෙයින්, ණය ලබාගැනීමේ පිරිවැය අවම කිරීමේ අරමුණින් දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම සීමා කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2000 දෙවන භාගයේදී වසර 2-3 දක්වා පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර පමණක් නිකුත් කරන ලදී.

දේශීය වෙළඳපොළෙහි පොලී අනුපාතික ඉහළ යෑම කෙටිකාලීන සංසිද්ධියක් ලෙස සලකන ලදී. එහෙයින් දේශීය වෙළඳපොළේ වැඩිවන පොලී අනුපාතිකයන්ට අනුකූලව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල කුපන් පොලී අනුපාතිකයන් වෙනස් නොකරන ලදී. එම නිසා, කුපන් පොලී අනුපාතිකය හා බරතබන ලද ඵලද අනුපාතිකය අතර කැපී පෙනෙන පරාසයක් පැවතිණි. මෙම තත්ත්වය භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වැඩසටහන තුළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 9,339 ක මුදල් හිඟයක් ඇති කළ අතර, එතුළින් මහා භාණ්ඩාගාරයේ මුදල් කළමනාකරණයටද දුෂ්කරතා ඇති විය. 1999 දී ඇති වූ මුදල් හිඟය රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,572 කි. වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්ට අනුරූපව නම්‍යශීලී කුපන් පොලී අනුපාතිකයක් පවත්වාගෙන යෑම හෝ අයවැය පිලියෙළ කරන විට, ණය ගැනීමේ වැඩසටහන යටතේ වර්ෂය තුළදී ඇතිවිය හැකි මුදල් හිඟයන් මගහැරවීම සඳහා යම් නිශ්චිත

ණය ලබාගැනීමේ වැඩසටහනක් යටතේ අතිරේක ණය ලබාගැනීමේ පහසුකමක් ලබාදීම තුළින් භාණ්ඩාගාරයේ මුදල් කළමනාකරණයේදී මුදල් හිඟයක් ඇතිවීම තුළින් ඇතිවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් අවමකරගත හැකි වනු ඇත. පසුගිය වර්ෂයේදී පැවති ප්‍රවණතාවය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යමින්, මිලදී ගත් මුළු නිකුත් කිරීම්වල බැංකු අංශයෙහි දයකත්වය සියයට 5 සිට 2000 දී සියයට 31 දක්වා වැඩි වූ අතර, ඔවුන් දයක වූ මුළු ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,342 ක් විය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදල හා ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව වැනි ආයතනික ආයෝජකයන් ප්‍රධානතම ආයෝජකයන් ලෙස අඛණ්ඩව කටයුතු කළේය. අනෙකුත් බැංකු නොවන අංශයද 2000 දී බැඳුම්කර වෙළඳපොළ තුළ ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය. බැඳුම්කර වෙළඳපොළ තුළ අනෙකුත් බැංකු නොවන ආයෝජකයන්ගේ කොටස 1999 දී සියයට 59 සිට 2000 දී සියයට 62 දක්වා ඉහල ගියේය. මෙම ණය උපකරණය පිළිබඳව වැඩි දියුණු වූ දැනුම, සිත් ඇදගන්නා සුළු පොලී අනුපාතික හා අලෙවි කළ හැකි බව යනාදිය හේතුවෙන් පොදු ජනතාව තුළ මෙම පුර්ණ ආරක්ෂාව සහිත සුරැකුම්පතෙහි ජනප්‍රියභාවය පුළුල් විය.

රජයේ මැදිකාලීන ණය ක්‍රමෝපායට අනුකූලව අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම සඳහා රුපියල් ණය මත වූ රැඳියාව තවදුරටත් අඩුකරන ලදී. රුපියල් ණය වැඩසටහන මගින් ලබාගන්නා ලද දළ ණය ප්‍රමාණය 1999 දී පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 22,884 සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 42,210 ක් විය. රුපියල් දශ ලක්ෂ 40,378 ක් වටිනා ආපසු ගෙවීම් හේතුවෙන් ශුද්ධ සම්පත් ලබාගැනීම 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 11,484 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,832 දක්වා පහත වැටුණි. මුළු රුපියල් ණය වැඩසටහන තුළම ආයෝජනය කරන ලද්දේ රජයේ සෘජු පාලනයට හසුවන ආකාරයේ ආයෝජකයන් (Captive Type Investors) වන අතර, ඒ සඳහා වූ පොලී අනුපාතිකයන්, සම පරිණතකාලයක් සහිත අනෙකුත් රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා පැවති පොලී අනුපාතිකයට වඩා අඩු මට්ටමක පවත්වා ගනු ලැබීය. අතීතයේදී මෙන්ම, සේවක අර්ථසාධක අරමුදල රුපියල් ණය සඳහා අඛණ්ඩව ප්‍රධාන දයකයා වූ අතර, එහි දළ ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 34,038 ක් විය. ඊළඟ ප්‍රධාන දයකයා වූ ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව සිදුකළ ආයෝජනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,154 ක් විය. 2000 දී නිකුත් කරන ලද මුළු රුපියල් ණය වලින් සියයට 98 ක් සඳහා මෙම ආයතන දෙක දයක වූ අතර, 1999 දී එම ප්‍රතිශතය සියයට 78 ක් විය. ඉතිරි ප්‍රමාණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 937) රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල (PSPF) හා රජයේ සෘජු පාලනයට හසුවන ආකාරයේ පවතින අනෙකුත් ආයෝජකයන් විසින් මිලදී ගන්නා ලදී. මුළු ණය ලබාගැනීම් වලට සේවක අර්ථසාධක අරමුදල වෙත නිකුත් කරන ලද සියයට 11 ක පොලී අනුපාතිකයකින් යුත්, රජයේ අහිමනය පරිදි ගෙවා නිමකළ හැකි, පරිණතකාලය වසර 5-6 අතර වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 11,000 ක් වූ විශේෂ රුපියල් ණය නිකුතුව හා සියයට 11.90 ක

පොලී අනුපාතිකයක් සහිත වසර 1 ක පරිණත කාලයකින් යුත් රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,000 ක් වූ තවත් විශේෂ රුපියල් ණය නිකුතුවක්ද ඇතුළත් විය. රුපියල් දශ ලක්ෂ 23,210 ක් වූ ඉතිරි ප්‍රමාණය, සියයට 12.00 පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ රජයේ අහිමනය පරිදි ගෙවා නිමකළ හැකි, වසර 8-10 අතර පරිණත කාලයකින් යුතුව නිකුත් කරන ලදී.

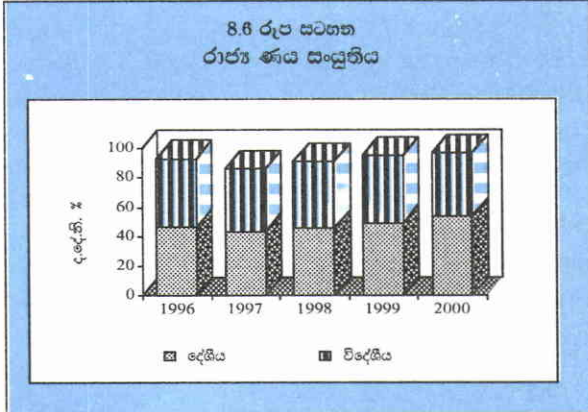
2000 මැයි මාසයේදී භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා වූ උපරිම සීමාව රුපියල් බිලියන 125 සිට රුපියල් බිලියන 135 දක්වා වැඩි කරන ලදී. වසරේ දෙවන භාගය තුළදී මෙම අතිරේක ණය ලබාගැනීමේ පහසුකම (රුපියල් බිලියන 10) පුර්ණ වශයෙන් උපයෝජනය කරන ලදී. මුලින්ම, 2000 වසර අවසානය වන විට රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය යහපත් අතට හැරෙනු ඇතිය යන අපේක්ෂාව මත රුපියල් බිලියන 3 ක් වටිනා භාණ්ඩාගාර බිල්පත් කෙටිකාලීන පරිණත කාලයක් සහිතව නිකුත් කරන ලදී. කෙසේ වුවද, රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය අඛණ්ඩව අයහපත් බවට පත්වීම නිසා 2000 අවසානයේදී මෙම භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නැවත නිකුත් කරන ලදී. මුදල්මය පදනම මත භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මගින් මුළු ශුද්ධ ණය ගැනීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,147 ක් විය. විශේෂයෙන්ම 2000 දෙවන භාගයේදී පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතිකයන් සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් විශාල ප්‍රමාණයක් වසර 1 ක පරිණත කාලය දක්වා මාරුවීම 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,853 ක මුදල් හිඟයක් ඇතිවීමට හේතු විය. පෙර වර්ෂයේදී මෙන්ම 2000 දී ද ප්‍රාථමික වෙළඳපොළෙහි මහ බැංකුවේ මැදිහත්වීම ඉහල මට්ටමක පැවතුණි. ද්විතීය කවුළුව හරහා කුමිකව වෙළඳපොලට නිකුත් කිරීමේ අරමුණ ඇතිව මුළු නව නිකුත් කිරීම් වලින් සියයට 70 ක පමණ ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුව විසින් මිලදී ගන්නා ලදී. ප්‍රාථමික වෙළඳපොළෙහි භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නැවත නිකුත් කිරීම කෙරෙහිද මහ බැංකුවේ මැදිහත්වීම ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. 2000 දී මුළු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නැවත නිකුත් කිරීම් වලින් සියයට 24 ක් මහ බැංකුව විසින් මිලදී ගත් අතර, එම ප්‍රමාණය 1999 දී සියයට 19 ක් විය. මේ අතර, පහත වැටුණු විදේශීය නිල සංචිත මට්ටම හේතුවෙන් වෙළඳපොළෙහි ඇති වූ ද්‍රවශීලතා හිඟය පිළිබිඹු කරමින් ප්‍රතිචක්‍රණී පහසුකම හරහා මහ බැංකුව මිලදී ගත් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය තියුණු ලෙස වැඩි විය. මෙම ප්‍රවණතාවයන්හි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2000 අවසානයේදී මහ බැංකුව සතුව තිබූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය (මුදල්මය පදනම මත) (Book value) රුපියල් දශ ලක්ෂ 66,593 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 41,330 කින් වැඩි විය. මේ අතර, වර්ෂය තුළ වාණිජ බැංකු සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණය පහත වැටුණි. 2000 දී දේශීය වෙළඳපොළ තුළින් පරිපාලනමය වශයෙන් ලබාගත් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,178 ක් විය. පරිපාලනමය වශයෙන් ණය ලබාගත් ප්‍රධානතම මූලාශ්‍ර වූයේ ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව සහ සේවක අර්ථසාධක අරමුදලයි.

බැංකු ක්‍රමය තුළින් රජයේ ණය ගැනීම් ප්‍රමාණය 1999 දී පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 25,996 සමඟ සසඳන විට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 53,389 ක් විය. 2000 දී බැංකු ක්‍රමය විසින් මුළු අයවැය හිඟයෙන් සියයට 43 ක් මූල්‍යනය කරන ලද අතර, 1999 දී එය සියයට 31 ක් විය. මහ බැංකුව විසින් රජයට ලබාදුන් ශුද්ධ ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 44,840 ක් වූ අතර, එමගින් සමස්ත අයවැය හිඟයෙන් සියයට 36 ක් මූල්‍යනය කරන ලදී. 1999 දී එම ප්‍රමාණය සියයට 25 ක් වූ අතර, 1998 දී එය සියයට 6 ක් පමණක් විය. මහ බැංකුව මගින් ලබාගන්නා ලද ණය ප්‍රමාණය, ප්‍රධාන වශයෙන් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර (රුපියල් දශ ලක්ෂ 28,602) සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 12,727) හිමිකමෙහි ඇති වූ වැඩිවීම තුළින් මෙන්ම තාවකාලික අත්තිකාරම් යටතේ (රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,200) පවරන ලද අරමුදල් ප්‍රමාණය ඉහළ යෑම තුළින්ද පිළිබිඹු විය. මෙම වැඩිවීමෙන් විශාල ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුව තුළින් ණය ලබාගැනීම නිසාම ඇතිවූවක් නොව මහ බැංකුවෙන් ද්‍රවශීලතාවය ලබාගැනීම සඳහා වෙළඳපොළ විසින් තමන් සතු රජයේ සුරැකුම්පත් යොදාගැනීම නිසා ඇතිවූවක් බව විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතුය. 2000 දී ඇති වූ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑම සලකා බලන විට අයවැයෙහි සම්පත් හිඟය පියවීම සඳහා මූල්‍ය අධිකාරය වෙත රැඳීයාවක් දක්වීම ඒ තුළින් ඇතිවිය හැකි උද්ධමනාත්මක බලපෑම පිළිබඳව සලකා බලන විට අවධානය යොමුවිය යුතු කරුණකි. එසේ වුවද, දේශීය ආර්ථිකය තුළ ද්‍රවශීලතා හිඟයක් ඇතිවීම වළක්වමින් රට තුළ ආර්ථික කටයුතු වලට සහයදීම සඳහා රුපියල් ද්‍රවශීලතාවය කළමනාකරණය කිරීමට මෙමගින් මහ බැංකුවට හැකි විය.

2000 දී වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකක (DBUs) හා විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක (FCBUs) යන දෙඅංශයෙන්ම රජයට දෙන ලද ශුද්ධ ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 8,549 ක් විය. 2000 දී දේශීය බැංකු ඒකක වලින් ලබාගත් මුළු ණය ප්‍රමාණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,762), අයිරා පහසුකම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,591) යොදා ගැනීම ඉහළ යෑම, රජයේ අනෙකුත් වගකීම් වල ඉහළයාම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 2,076), ණය සුරැකුම්පත් හිමිකමෙහි පහත වැටීම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,484), ආනයන බිල්පත් මත ගෙවීමට ඇති වගකීම් අඩුවීම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,929) සහ තැන්පතු ගොඩ නගා ගැනීමට හැකිවීම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 490) යන කරුණුවල ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයකි. විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකවලින් ලබාගත් ශුද්ධ ණය ප්‍රමාණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 4,787), ප්‍රධාන වශයෙන් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක හරහා ලබාගන්නා ලද එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 100 (රුපියල් දශ ලක්ෂ 7,754) විශේෂ විදේශීය ණය මුදල සහ 1998 දී විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකවලින් ලබාගන්නා ලද ණය සඳහා එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 41 ක (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,138) ආපසු ගෙවීම හේතුවෙන් ඇති වූ ශුද්ධ ප්‍රතිඵලයකි.

2000 දී ලබාගන්නා ලද ශුද්ධ විදේශීය ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 23,777 ක් වූ අතර, 1999 දී එම ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 22,974 ක් විය. මුල් අයවැය ලේඛනයෙහි පැවති රුපියල් දශ ලක්ෂ 35,800 ක විදේශීය ණය ලබාගැනීම් සමඟ සසඳන විට, විවිධ පරිපාලනමය සහ ක්‍රියාපටිපාටීන් සම්බන්ධ කරුණු හේතුවෙන් විශාල ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක

කිරීමෙහි ප්‍රමාදයක් ඇතිවීම නිසා, උපයෝජනය කරන ලද ප්‍රමාණය සියයට 66 ක් පමණක් විය. 1998 දී හා 1999 දී විදේශ ආධාරවල උණු උපයෝජනය පිළිවෙලින් සියයට 10 ක් හා සියයට 23 ක් විය. විදේශ ණය මුළුමනින්ම ව්‍යාපෘති හා වැඩසටහන් ණය වශයෙන් ලැබුණු අතර, ද්විපාර්ශවීය හා බහු පාර්ශවීය මූල්‍යන්ගෙන් ලබාගන්නා ලදී. 2000 මුළු දළ ණය ලැබීම් වලින් සියයට 90 ක් පමණම ජපානය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 12,437), ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,368) හා ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන ආයතනය (රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,108) යන මූල්‍යන්ගෙන් ලැබුණි. රුපියල් දශ ලක්ෂ 23,282 ක් වූ ණය ආපසු ගෙවීම් හේතුවෙන් අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා ලබාගත හැකි වූයේ රුපියල් දශ ලක්ෂ 496 ක් වූ ශුද්ධ විදේශීය ණය ගැනීම් ප්‍රමාණයක් පමණි (ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 0.04). මෙය ප්‍රමාණවත් වූයේ 2000 අයවැය හිඟයෙන් සියයට 0.04 ක ප්‍රමාණයක් මූල්‍යනය කිරීම සඳහා පමණි. 1999 දී හා 1998 දී ශුද්ධ විදේශ ණය ලබා ලැබීම් පිළිවෙලින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,484 ක් හා රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,197 ක් විය. අයවැය කටයුතු සඳහා ලද විදේශ ප්‍රදානයන්ද 1999 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,761 සිට 2000 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,145 දක්වා පහත වැටුණි.

අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම සඳහා වන විදේශීය සම්පත් වල තියුණු පහත වැටීම, පොලී අනුපාතික ඉහලට නල්ලකරමින් දේශීය සම්පත් මත අතිරේක පීඩනයක් ජනිත කර ඇත. මේ සම්බන්ධව සලකා බලන විට, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම උසුලන ආයතනවල ආධාරය ඇතිව, අදාළ ක්‍රමානුකූල ගැටළු මෙන්ම ව්‍යාපෘති විශේෂී ගැටළු කෙරෙහිද අවධානය යොමු කරමින් විදේශාධාර උපයෝජනය ඉහළ නැංවීම සඳහා ඵලදායී පියවර ගතයුතුව ඇත.

8.8 රාජ්‍ය ණය

2000 වසර අවසාන වන විට මුළු රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,218,700 දක්වා රුපියල් දශ ලක්ෂ 167,369 කින් (සියයට 16) වැඩි විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙහි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් මුළු රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය 1999 දී පැවති සියයට 95 සිට 2000

8.6 සංඛ්‍යා සටහන
නොපියවූ රාජ්‍ය ණය (වර්ෂය අවසානයට)

රුපියල් දශලක්ෂ

ශීර්ෂය	1996	1997	1998	1999	2000 තාවකාලික
මුළු දේශීය ණය (අ)	356,703	387,740	463,426	543,465	676,660
කෙටිකාලීන	149,798	137,494	163,253	175,886	208,017
මැදි හා දිගුකාලීන	206,905	250,246	300,173	367,579	468,643
ණය උපකරණ අනුව	356,703	387,740	463,426	543,465	676,660
රුපියල් සුරැකුම්පත්	205,975	239,475	250,570	262,056	263,888
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	124,996	114,996	119,996	124,996	134,996
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	-	10,000	48,915	104,867	204,124
වෙනත්	25,732	23,269	43,945	51,546	73,652
ආයතන අනුව	356,703	387,740	463,426	543,465	676,660
බැංකු	101,764	100,536	113,054	139,671	199,030
මහ බැංකුව	34,303	19,770	27,179	48,867	97,778
වාණිජ බැංකු(ආ)	67,461	80,766	85,875	90,804	101,252
නිදන් අරමුදල්	100	100	100	100	100
බැංකු නොවන	254,839	287,104	350,272	403,694	477,530
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව	47,794	62,498	67,260	79,555	87,263
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල්	113,236	134,867	157,711	181,581	211,742
වෙනත්	93,809	89,739	125,301	142,558	178,525
මුළු විදේශීය ණය	359,685	376,331	461,273	507,866	542,040
ව්‍යාපෘති ණය	302,960	320,867	400,284	444,423	477,845
ව්‍යාපෘති නොවන ණය	56,725	55,464	60,989	63,443	64,195
ආයතන අනුව	359,685	376,331	461,273	507,866	542,040
සහනදායී ණය	350,319	362,435	446,331	497,672	535,129
සහනදායී නොවන ණය	9,366	13,896	14,942	10,194	6,911
ව්‍යවහාර මුදල් අනුව	359,685	376,331	461,273	507,866	542,040
විගැහි	130,818	142,733	179,124	195,799	214,471
එක්සත් ජනපද ඩොලර්	74,918	83,111	89,877	91,282	98,130
යෙන්	99,868	98,738	132,371	164,800	172,932
ඩොයිෂ් මාර්ක්	27,313	25,746	29,747	27,375	28,484
වෙනත්	26,768	26,003	30,154	28,610	28,023
විදේශීය සැපයුම්කරුවන්ගේ ණය	923	499	575	530	167
නොපිය වූ මුළු රාජ්‍ය ණය	716,388	764,071	924,699	1,051,331	1,218,700
නිදන් අරමුදල් අන්තඃ පසුපා නොපිය වූ මුළු රාජ්‍ය ණය	716,288	763,971	924,599	1,051,231	1,218,600
සටහන : රාජ්‍ය ණය/ද.දේ.නි.(%)					
දේශීය ණය	46.4	43.6	45.5	49.1	53.9
විදේශීය ණය	46.8	42.3	45.3	45.9	43.2
මුළු රාජ්‍ය ණය	93.3	85.8	90.8	95.1	97.1

(අ) 1993 දී සහ 1996 දී නිකුත් කරන ලද රු.දශලක්ෂ 24,088 සහ රු.පියල් දශ ලක්ෂ 23,873 ක් වූ දිගුකාලීන බැඳුම්කර ඇතුළත්ය.

මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(ආ) විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයන්ගෙන් (FCBU's) ලබාගත් නොපියවූ ණය 1998 අවසානයට රු.පියල් දශලක්ෂ 6,773 ද, 1999 අවසානයට රු.පියල් දශ ලක්ෂ 5,913 ද 2000 අවසානයට රු.පියල් දශ ලක්ෂ 12,820 ද මට ඇතුළත්ය.

දී සියයට 97 දක්වා වැඩි විය. දේශීය ණයගැනීම් වල සැලකිය යුතු ඉහළයෑම මෙම වැඩිවීමෙහි සියයට 80 කට පමණ දායක වූ අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් විනිමය අනුපාත විචලනයන් පිළිබිඹු කරමින් විදේශ ණය ප්‍රමාණය රු.පියල් දශ ලක්ෂ 34,174 කින් (සියයට 7 කින්) ඉහළ ගියේය.

දේශීය ණය

2000 දී නොපියවූ දේශීය ණය ප්‍රමාණය සියයට 25 කින් වැඩිවී රු.පියල් දශ ලක්ෂ 676,660 ක් විය. ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් දේශීය ණය ප්‍රමාණය 1999 දී සියයට

49 සිට 2000 දී සියයට 54 දක්වා ඉහළ ගියේය. වැඩි වූ මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් දේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි සංයුතිය 1999 දී පැවති සියයට 52 සිට 2000 දී සියයට 56 දක්වා ඉහළ යෑම තුළින්ද විශාල වශයෙන් දේශීය ණය ලබාගැනීම කෙරෙහි වූ නැඹුරුව පිලිබිඹු විය. කෙටිකාලීන සහ මැදි හා දිගුකාලීන යන ණය දෙවර්ගයම 2000 වසර තුළදී 1999 ට වඩා වැඩි වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. එසේ වුවද, කෙටිකාලීන ණය උපකරණ වලින් ලබා ගත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයට වඩා මධ්‍ය හා දිගුකාලීන ණය උපකරණවලින් ලබාගත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයෙහි වඩා වේගවත් වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි.

2000 දී මධ්‍ය හා දිගුකාලීන ණය ප්‍රමාණය සියයට 27 කින් වැඩි වූ අතර, එය මුළු දේශීය ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 69 ක් දක්වා ඉහල නැගුණි. දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත වෙළඳපොළ වෙත නැඹුරු වූ ණය උපකරණ කරා රාජ්‍ය ණයෙහි ඇති වූ විතැන්වීම පිළිබිඹු කරමින්, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර තුළින් රාජ්‍ය ණය වැඩියෙන් ලබාගැනීම දක්නට ලැබුණි. මුළු දේශීය ණය ප්‍රමාණයෙන් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය 1999 දී පැවති සියයට 19 සිට 2000 දී සියයට 30 දක්වා වැඩි විය. වර්ෂය තුළදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 125,322 ක් වටිනා නව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කරන ලද අතර, පරිණත වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 26,065 ක් වටිනා බැඳුම්කර ආපසු ගෙවන ලදී. මෙහි ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය ලෙස, 2000 අවසාන වන විට නොපියවූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 99,257 කින් වැඩි වී රුපියල් දශ ලක්ෂ 204,124 දක්වා ඉහළ ගියේය. මීට පෙර සඳහන් කළ පරිදි, වසරේ දෙවන භාගය තුළදී කෙටිකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කරන ලදී. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2000 අවසන් වන විට වසර 2 ක සහ වසර 3 ක පරිණත කාල සහිතව නිකුත් කරන ලද භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය නොපියවූ මුළු භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණයෙන් සියයට 69 ක් විය. රජය ප්‍රථම වතාවට නිශ්චිත කාලයකට පසු, නමුත් උපරිම පරිණත කාලය එළඹීමට පෙර, විග්‍රාම යැවිය හැකි භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර (Callable Treasury bonds) (වසර දෙකක පරිණත කාලයක් ඇති කැඳවිය හැකි බැඳුම්කර) නිකුත් කළේය. මෙම බැඳුම්කරවල විශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ නිකුත් කිරීමෙන් වසරකට පසුව පරිණත කාලයට පෙර ඕනෑම දිනයක, ඊට අදාළ මුදල් ගෙවා නිදහස් කිරීමේ බලය රජය සතුව පැවතීමය. කෙසේ වුවද, ආයෝජකයන් විසින් ප්‍රාථමික වෙන්දේසියේදී මෙම බැඳුම්කර සඳහා අධික පොලී අනුපාතිකයන් අපේක්ෂා කර තිබීම හේතුවෙන් නිකුත් කිරීමේ දෙකකට පසුව මෙම බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම නැවැත්වීමට රජයට සිදුවිය.

2000 අවසානය වන විට නොපියවූ රුපියල් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 263,888 ක් විය. ණය වෙළඳපොළෙහි අලෙවි කළ නොහැකි සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය පහත හෙළීමේ රජයේ ප්‍රතිපත්තියට අනුකූලව, රජයේ අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම සඳහා රුපියල් ණය යොදාගැනීමෙහි ක්‍රමික අඩුවීමක් දක්නට ලැබිණි. මුළු දේශීය ණයෙන් එහි ප්‍රතිශතය 1997 දී සියයට 62 සිට 1999 දී සියයට 48 දක්වා ද 2000 දී සියයට 39 දක්වාද පහත වැටුණි. සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල හා ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව රුපියල් ණය වැඩසටහනේ ප්‍රධාන දායකයන් වූ අතර, 2000 දී එම ආයතන විසින් රුපියල් සුරැකුම්පත්වල මුළු ආයෝජනයෙන් සියයට 98 ක් මිලදී ගනු ලැබිණි.

රජයේ ණය ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය ඉහළයාම හා පොලී අනුපාතිකයන්හි වැඩිවීම, කෙටිකාලීන ණය උපකරණ තුළින් ණය ලබාගැනීම වෙත රජය යොමු කළේය. 1999 දී දක්නට ලැබුණු කෙටිකාලීන ණය ලබාගැනීම් වල අඩුවීම 2000 දී නැවත වැඩි විය. 1999 දී පැවති සියයට 8 ක් වූ කෙටිකාලීන ණය ගැනීම් සමඟ සසඳන විට 2000 දී කෙටිකාලීන ණය ගැනීම් ප්‍රමාණය සියයට 18 කින් (රුපියල්

දශ ලක්ෂ 32,131) වර්ධනය විය. කෙසේ වුවද, මැදිකාලීන ණය ලබාගැනීම් ප්‍රමාණය වඩා වැඩි වේගයකින් වර්ධනය වීම නිසා මෙම වසර දෙක අතරතුර දී දේශීය ණය ප්‍රමාණය තුළ කෙටිකාලීන ණය ප්‍රමාණය සියයට 32 සිට සියයට 31 දක්වා පහත වැටුණි. 2000 අවසානය වන විට නොපියවූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 135 දක්වා රුපියල් බිලියන 10 කින් වැඩි විය. තාවකාලික අත්තිකාරම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 27,169 ක් වූ අතර, රජයේ අතිකුත් කෙටිකාලීන බැඳීම් ප්‍රමාණය 2000 අවසානය වන විට රුපියල් දශ ලක්ෂ 45,852 දක්වා සියයට 64 කින් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 17,931) වැඩි විය.

බැංකු අංශය තුළින් ලබාගත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 199,030 දක්වා සියයට 42 කින් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 59,359) වර්ධනය විය. මෙය මුළු නොපියවූ දේශීය ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 29 ක් විය. මෙම වැඩිවීමෙහි ප්‍රධානතම කොටස (රුපියල් දශ ලක්ෂ 48,911) මහ බැංකුව තුළින් ලබාගත් ණයවලින් සමන්විත විය. ඒ අනුව, නොපියවූ මුළු දේශීය ණය ප්‍රමාණයෙන් මහ බැංකුවට අයත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය 1999 අවසානයේදී සියයට 9 සිට 2000 අවසානයේදී සියයට 14 දක්වා වැඩි විය. රාජ්‍ය වාණිජ බැංකු දෙක වෙතින් අයිරා පහසුකම් යටතේ ඉහළ ණය ලබාගැනීම හේතුවෙන් වාණිජ බැංකු වෙතැති රජයේ බැඳීම්වල තියුණු ඉහළ යෑම, රජයේ අනෙකුත් බැඳීම් ප්‍රමාණයෙහි ඉහළයෑම තුළින් පිළිබිඹු කරයි.

කාර්යක්ෂමතාවය ඉහළ නැංවීම හා රජයේ සුරැකුම්පත් පිළිබඳව කටයුතු කරන සමාගම් වඩා හොඳින් අධීක්ෂණය කිරීම තුළින් රජයේ ණය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ගේ කටයුතු වලට අදාළ නීතිරීති වල වෙනස්කම් සිදුකරනු ලැබීය. නව නීතිරීති යටතේ අවම වශයෙන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 150 ක කැපවූ ප්‍රාග්ධනයක් සහිත සහ රජයේ සුරැකුම්පත් අලෙවි කිරීම සඳහාම කැප වූ සමාගම්වලට පමණක් ප්‍රාථමික වෙළඳුන් ලෙස ක්‍රියා කිරීමට අවසර දෙන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ප්‍රාථමික වෙළඳ නියෝජිත ක්‍රමය තුළ ක්‍රියාත්මක වන සමාගම් සංඛ්‍යාව 18 සිට 8 දක්වා අඩුවිය. ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ගේ කටයුතු දුරස්ථ ආවේක්ෂණයට සහ එතැන් පරීක්ෂාවට ලක් කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව තුළ අධීක්ෂණ ඒකකයක් පිහිටුවන ලදී. විද්‍යුත් මාධ්‍යයෙන් ලත් සු ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීමට සහ ප්‍රධාන පාලක ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවන අයුරින් මෙන්ම, ප්‍රාථමික වෙළඳුන්ට බලපත්‍ර ලබාදීමේදී වඩා දඩි ක්‍රියාවලියක් ඇතිකිරීම සඳහාද ප්‍රාථමික වෙළඳ නියෝජිත ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා එම ප්‍රාථමික වෙළඳුන් පාලනය කරනු ලබන දතට පවතින නීති රීති රාමුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම අවශ්‍යය. දනට හඳුන්වාදීමට යෝජනා කොට ඇති ලේඛණ රහිත සුරැකුම්පත් ක්‍රමයද රජයේ ණය සුරැකුම්පත් සඳහා වන වෙළඳපොළ තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමට දායක වනු ඇත.

විදේශීය ණය

2000 අවසානයේදී නොපියවූ විදේශීය ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 542,040 දක්වා සියයට 7 කින් (රුපියල් දශ ලක්ෂ 34,174) වැඩි විය. කෙසේ වුවද, ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් නොපියවූ විදේශීය ණය ප්‍රමාණය 1999 දී සියයට 46 සිට 2000 දී සියයට 43 දක්වා අඩු විය. මුළු රාජ්‍ය ණයෙහි එම ණය ප්‍රතිශතයද 1999 දී සියයට 48 සිට 2000 දී සියයට 44 දක්වා පහත වැටුණි.

8.7 සංඛ්‍යා සටහන

විනිමය අනුපාතිකයේ විචලනයන් විදේශීය ණය කෙරෙහි ඇතිකළ බලපෑම (අ)

	රුපියල් දශ ලක්ෂ				
	1996	1997	1998	1999	2000(අ)
දළ ලැබීම්	23,992	24,642	30,996	24,741	27,370
ආපසු ගෙවීම්	8,939	10,004	11,576	16,137	17,300
ශුද්ධ ලැබීම්	15,053	14,638	19,420	8,604	10,070
විනිමය අනුපාතිකයේ විචලනය මත ව්‍යාජවේ වෙනස	-1,654	2,008	65,522	37,989	24,104
කාලවිච්ඡේදය අවසානයෙහි වෙනස	359,685	376,331	461,273	507,866	542,040

(අ) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව මගින් සපයන ලද දත්ත
 ලැබූ දිනය අනුව විවිධාකාරී සටහන් කිරීමේ ක්‍රමය පදනම් කොට ඇත.
 (ආ) තාවකාලික

විදේශීය ණය ඉහළ යෑම් ප්‍රමාණයෙන් තුනෙන් දෙකකටම (රුපියල් දශ ලක්ෂ 24,104) පමණ හේතුවූයේ විදේශීය විනිමය අනුපාතවල ඇතිවූ විචලනයයි. කෙසේ වුවද, විනිමය අනුපාත විචලනය තුළින් 2000 ඇති වූ බලපෑම 1999 දී (රුපියල් දශ ලක්ෂ 37,989) සහ 1998 දී (රුපියල් දශ ලක්ෂ 65,522) පැවති ප්‍රමාණයට වඩා අඩුය. 2000 දී එක්සත් ජනපද ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියල කියුණු ලෙස අවප්‍රමාණය වුවද, එක්සත් ජනපද ඩොලර් වලින් සමන්විත විදේශීය ණය ප්‍රමාණය මුළු විදේශීය ණය

8.8 සංඛ්‍යා සටහන

රාජ්‍ය ණය සේවා ගෙවීම්

	රුපියල් දශලක්ෂ				
	1996	1997	1998	1999	2000(අ)
ණය සේවාකරණ ගෙවීම්	82,163	83,729	114,866	103,885	175,726
ණය ආපසු ගෙවීම්	33,240	28,483	59,968	41,762	104,526
දේශීය විදේශීය	22,749	15,232	41,617	20,322	81,244
පොළී ගෙවීම්	10,491	13,251	18,351	21,440	23,282
දේශීය	48,923	55,246	54,898	62,123	71,200
දේශීය	42,184	48,554	47,598	53,371	62,185
කෙටිකාලීන	18,053	18,174	12,398	13,085	12,767
මධ්‍ය හා දිගුකාලීන	23,231	30,381	35,200	40,837	49,418
විදේශීය	6,739	6,692	7,300	8,752	9,015
පොළී ගෙවීම්/වර්තන වියදමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	27.9	29.9	27.5	30.0	28.0
ණය සේවාකරණ ගෙවීම්/දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	10.7	9.4	11.3	9.4	14.0
විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම්/අපනයනවල ප්‍රතිශතයක් ලෙස	7.6	7.3	8.3	9.3	7.7

(අ) තාවකාලික මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ප්‍රමාණයෙන් සියයට 18 ක් පමණක් වූ නිසා, මුළු විදේශීය ණය ප්‍රමාණය කෙරෙහි එයින් සිදු වූ බලපෑම රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,056 කට සීමා විය. විශේෂ ගැණුම් හිමිකම් (වි.ගැ.හි.) වලට සාපේක්ෂව රුපියල අවප්‍රමාණය වීම නිසා වි.ගැ.හි. වලින් සමන්විත ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 10,322 කින් වැඩි විය. අනෙකුත් ව්‍යවහාර මුදල් වලට සාපේක්ෂව රුපියල අවප්‍රමාණය වීම නිසා රුපියල් දශ ලක්ෂ 5,618 කින් ණය ප්‍රමාණය වැඩි විය. අනෙක් අතට, ජපාන යෙන් වලට සාපේක්ෂව රුපියලෙහි අගය අතිප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් විදේශීය ණය ප්‍රමාණය කෙරෙහි රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,892 ක හිතකර බලපෑමක් ඇති විය.

මුළු විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 99 ක් පමණ වන සහනදායී ණය ප්‍රමාණය 2000 දී සියයට 7.5 කින් වැඩි විය. 1998 දී නිකුත් කරන ලද පාවෙන අනුපාත තෝට්ටු (Floating Rate Note) මගින් ලබාගත් ණය වලින් නොපියවා පැවති කොටස ආපසු ගෙවීම හේතුවෙන් සහනදායී නොවන ණය ප්‍රමාණය සියයට 32 කින් අඩු විය. නොපියවූ මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 88 ක් පමණ වන ව්‍යාපෘති ණය ප්‍රමාණය සියයට 8 කින් වැඩි විය. මේ අතර, ව්‍යාපෘති නොවන ණය හා භාණ්ඩ ණය යන දෙකම සියයට 1 කට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයකින් ඉහළ ගියේය. නොපියවූ මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 53 ක් පමණ වන ද්විපාර්ශ්වීය මූලයන්ගෙන් ලද නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය 2000 දී සියයට 6 කින් පමණක් වැඩි විය. බහු පාර්ශ්වීය මූලයන්ගෙන් ලබාගත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය 2000 දී සියයට 9 කින් වැඩි විය.

ණය සේවා ගෙවීම්

රුපියල් ණය සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වෙනුවෙන් ආපසු ගෙවීම් විශාල වශයෙන් වැඩි වීම හේතුවෙන් 2000 දී ණය සේවා ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 175,726 දක්වා සියයට 69 කින් වැඩි විය. ඒ අනුව, ද.දේ.නි. හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් ණය සේවා ගෙවීම් සියයට 9 සිට 2000 දී සියයට 14 දක්වා වැඩි විය. මෙය පසුගිය දශකය තුළදී වාර්තා කරන ලද ඉහළම අනුපාතය වේ. 2000 දී මුළු ණය ආපසු ගෙවීම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 104 ක් විය. මෙය, දේශීය ණය සඳහා වූ රුපියල් බිලියන 81 කින් හා විදේශීය ණය සඳහා වූ රුපියල් බිලියන 23 කින්ද සමන්විත විය. වර්ෂය තුළදී දේශීය ණය ආපසු ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 60,922 කින් කියුණු ලෙස වැඩි වූ අතර, විදේශීය ණය ආපසු ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,842 කින් වැඩි විය.

2000 දී පොලී ගෙවීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 71,200 දක්වා සියයට 15 කින් වැඩි විය. කෙසේ වුවද, වර්තන වියදමෙහි අධික ඉහලපැම පිලිබිඹු කරමින් වර්තන වියදමෙහි අනුපාතයක් වශයෙන් පොලී ගෙවීම් ප්‍රමාණය සියයට 30 සිට 2000 දී සියයට 28 දක්වා පහත වැටුණි. මුළු පොලී ගෙවීම් වලින් සියයට 87 ක් දේශීය ණයගැනීම් සඳහා වූ පොලී ගෙවීම් වේ. රජයේ ඉහළ දේශීය ණයගැනීම්

හේතුවෙන් දේශීය ණය සඳහා පොලී ගෙවීම් ප්‍රමාණය 1999 දී පැවති සියයට 12 සමඟ සසඳන විට 2000 දී සියයට 17 කින් වැඩි විය. අර්ධ වාර්ෂික පොලී ගෙවීම් සහිත මැදි හා දිගුකාලීන ණය උපකරණ තුළින් ණය ලබාගැනීම ඉහළ යෑමෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මැදි හා දිගුකාලීන ණය සඳහා පොලී ගෙවීම් 1999 දී සියයට 16 සිට 2000 දී සියයට 21 දක්වා වැඩි විය. 1999 දී සහ 2000 ප්‍රථම භාගයේදී භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික පහළ මට්ටමක පැවතීම හා භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වලින් ණය ලබාගැනීමේදී 2001 දී පොලී ගෙවීමට සිදුවන ආකාරයෙන් කෙටිකාලීන පරිණත කාලසීමාවක් සහිත බිල්පත් (මාස 3) වල සිට දිගුකාලීන පරිණත කාලසීමාවක් සහිත බිල්පත් (මාස 6 ට වැඩි) වෙතට යොමුවීම හේතුවෙන්, කෙටිකාලීන ණය සඳහා ගෙවන ලද පොලී ප්‍රමාණය 2000 දී සියයට 2 කින් පහත වැටුණි. විදේශීය ණය සඳහා පොලී ගෙවීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ

9,015 දක්වා සියයට 3 කින් වැඩි වූ අතර එය 1999 දී වාර්තා කළ සියයට 20 ක වැඩිවීම සමඟ සසඳන විට එතරම් විශාල නොවන වැඩිවීමකි.

රුපියල අවප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි වටිනාකම වැඩි වුවද, එම තත්ත්වය ණය ආපසු ගෙවීමේදී රජයට ශුද්ධ වශයෙන් අතිරේක වගකීමක් ඇතිකරනු ඇතැයි සිතීම නොමඟ යවන පුළුඬුය. මීට හේතුව රජය විසින් විදේශීය ණය ආපසු ගෙවනු ලබන්නේ අදාල වර්ෂයේ පවතින ආදායමෙන් වන අතර, රුපියල අවප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් එම අදාල වර්ෂයේ ආදායම ද ඉහළ යාමයි. රුපියල සියයට 1 කින් අවප්‍රමාණය වීම තුළින් අයවැයට ඇතිවන ශුද්ධ වාසිය රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,340 ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර තිබේ. එබැවින්, රුපියල අවප්‍රමාණය වීම තුළින් අයවැය කෙරෙහි අතිරේක බරක් ඇතිවන්නේ නැත.